

Biuletyn Prawa Karnego nr 8/09

Biuletyn Prawa Karnego jest opracowywany przez Zespół Prawa Karnego, Wojskowego i Europejskiego Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego oraz asystentów Izby Karnej i Izby Wojskowej Sądu Najwyższego. Jego celem jest dostarczenie bieżącej informacji z zakresu szeroko rozumianego prawa karnego. Biuletyn dzieli się na następujące działy:

1. Orzecznictwo Izby Karnej i Izby Wojskowej Sądu Najwyższego

W tym dziale prezentowane jest bieżące orzecznictwo obu izb Sądu Najwyższego z okresu bezpośrednio poprzedzającego ukazanie się kolejnego numeru biuletynu. Założeniem tego działu jest omówienie wszystkich orzeczeń w sprawach karnych wydawanych przez Sąd Najwyższy, w których dołączono pisemne uzasadnienie. Dział ten zawiera także informacje o pytaniach prawnych, jakie wpłynęły do Sądu Najwyższego oraz przedstawia omówienie bieżących spraw znajdujących się na wokandzie SN.

2. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego dotyczące prawa karnego

W dziale tym zamieszczone są bieżące informacje o sprawach rozpoznawanych w Trybunale Konstytucyjnym związanych z prawem karnym, jak również o wydanych przez Trybunał Konstytucyjny orzeczeniach.

3. Legislacja

Dział ten poświęcony jest informacji o uchwalonych i wchodzących w życie aktach normatywnych z zakresu prawa karnego, a także o pracach legislacyjnych rządu i parlamentu. Prezentowane są zarówno projekty aktów normatywnych, jak i informacje umożliwiające zapoznanie się z przebiegiem dyskusji wokół tych projektów. W dziale tym przedstawiane są także opinie sporządzane w toku prac legislacyjnych przez upoważnione podmioty.

4. Analizy

W dziale Analiz publikowane są opracowania i analizy z zakresu stosowania prawa karnego przygotowywane przez Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego oraz asystentów Izby Karnej i Izby Wojskowej Sądu Najwyższego

5. Informacja Międzynarodowa

W dziale Informacji Międzynarodowej zamieszczane są aktualne informacje dotyczące działalności legislacyjnej i orzeczniczej organów i trybunałów międzynarodowych, a także informacje o obowiązujących aktach prawa międzynarodowego odnoszących się do prawa karnego. W tej części Biuletynu prezentowane są także bieżące informacje o działaniach podejmowanych w ramach Unii Europejskiej mających związek z prawem karnym.

6. Przegląd książek i czasopism

W dziale tym anonsowane są nowe publikacje z zakresu prawa karnego.

Zarówno bieżący, jak i poprzednie numery Biuletynu, są umieszczone na stronie internetowej Sądu Najwyższego (www.sn.pl).

Ze względów redakcyjnych do cytowanych w Biuletynie orzeczeń wprowadzane są niekiedy dodatkowe zwroty lub zdania. Owe uzupełnienia wpisywane są nie kursywą, lecz zwykłą czcionką i umieszczane w nawiasach.

Zespół przygotowujący Biuletyn będzie wdzięczny za wszelkie uwagi, które pomogą udoskonalić formę przekazywanych informacji.

Włodzimierz Wróbel
Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego
bsakww@sn.pl

Spis treści

1. ORZECZNICTWO SĄDU NAJWYŻSZEGO – IZBA KARNA I IZBA WOJSKOWA	5
1.1. UCHWAŁY I POSTANOWIENIA – KZP	5
1.2. ORZECZENIA W SPRAWACH KASACYJNYCH	5
1.2.1. <i>Uchylanie się od obowiązku podatkowego</i>	5
1.2.2. <i>Zasady odpowiedzialności karnej za wykroczenia; Nullum crimen sine lege scripta</i>	9
1.2.3. <i>Niemożność sprostowania omyłki dotyczącej merytorycznych elementów wyroku</i>	10
1.2.4. <i>Obowiązek zapoznania się z zeznaniami świadka anonimowego przez wszystkich członków składu orzekającego</i>	11
1.2.5. <i>Brak zgody państwa na pociągnięcie oskarżonego do odpowiedzialności karnej jako „inna okoliczność wyłączająca ściganie”</i>	15
1.2.6. <i>Zakaz orzekania nawiązki, zadośćuczynienia lub obowiązku naprawienia szkody, jeżeli roszczenie wynikające z popełnienia przestępstwa jest przedmiotem innego postępowania</i>	17
1.2.7. <i>Konsekwencje przetworzenia „drzewa” w rozumieniu art. 290 § 2 k.k. i art. 120 k.w.</i>	19
1.2.8. <i>Ograniczenie obszaru penalizowanego jako zniewaga funkcjonariusza.....</i>	21
1.2.9. <i>Obecność oskarżonego na rozprawie odwoławczej jako istotny element materialnego prawa do obrony, inne uprawnienia oskarżonego</i>	23
1.2.10. <i>Związek przesłanki wznowienia postępowania z wymierzoną karą a zakres uchylecia wyroku.....</i>	25

1.2.11.	<i>Wydawanie wyroku łącznego co do skazań niepowołanych we wniosku; Obligatoryjne orzekanie kary łącznej</i>	27
1.2.12.	<i>Wymóg rzeczywistego zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej</i>	30
1.2.13.	<i>Konsekwencje zaistnienia negatywnej przesłanki procesowej w przypadku wyroku uniewinniającego; Rozstrzygnięcie o kosztach przy wyroku uniewinniającym</i>	31
1.2.14.	<i>Wyznaczanie obrońcy z urzędu skazanemu, który złożył wniosek o wznowienie postępowania i zachodzi wątpliwość co do jego poczytalności</i>	34
1.2.15.	<i>Konsekwencje odmowy sporządzenia i podpisania kasacji przez obrońcę z urzędu</i>	35
1.4.	ZAGADNIENIA PRAWNE	36
1.4.1.	<i>Spółeczny kurator sądowy jako funkcjonariusz publiczny w rozumieniu art. 115 § 13 k.k.</i>	36
1.4.2.	<i>Skutki wad procesu delegowania sędziego sądu wojskowego</i>	36
1.4.3.	<i>Działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego poza granicami</i>	36
1.4.4.	<i>Zakres powagi rzeczy osądzonej wynikający z uprzedniego postanowienia o umorzeniu postępowania na tej podstawie</i>	37
1.4.5.	<i>Znaczenie celu posiadania środka odurzającego lub substancji psychotropowej dla bytu przestępstwa określonego w art. 62 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.....</i>	37
1.4.6.	<i>Możliwość działania za pokrzywdzonego – ZUS – jego pracownika, dysponującego upoważnieniem do reprezentowania Zakładu w postępowaniach karnych</i>	37
1.4.7.	<i>Zatarcie skazania, na mocy którego orzeczono zakaz prowadzenia pojazdów a możliwość późniejszego skazania za przestępstwo określone w art. 244 k.k.....</i>	38
1.4.8.	<i>Skargi skazanych (art. 6 § 2 k.k.w.) oraz zaskarżenie decyzji (art. 7 k.k.w.) jako środki odwoławcze</i>	38
1.4.9.	<i>Obligatoryjne zarządzenie wykonania kary, której wykonanie uprzednio warunkowo zawieszono</i>	39

3.	LEGISLACJA	40
3.1.	AKTY NORMATYWNE DOTYCZĄCE PRAWA KARNEGO	40
3.1.2.	<i>Wchodzą w życie:</i>	<i>40</i>
3.2.	PRACE LEGISLACYJNE RZĄDU	41
3.3.	PRACE LEGISLACYJNE SEJMU I SENATU RP	41
3.3.1.	<i>Sejm</i>	<i>41</i>
3.3.2.	<i>Senat</i>	<i>59</i>
5.	INFORMACJA MIĘDZYNARODOWA	60
5.1.	RADA EUROPY	60
5.1.1.	<i>Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka</i>	<i>60</i>
5.1.2.	<i>Dostęp do kasacji, prawo do uzyskania odpowiedniej informacji w procesie karnym</i>	<i>60</i>
5.2.	UNIA EUROPEJSKA	62
5.2.1.	<i>Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości</i>	<i>62</i>
5.2.2.	<i>Rozkład ciężaru dowodu i zasada domniemania niewinności w sprawie karnej z elementem wspólnotowym</i>	<i>62</i>
6.	PRZEGLĄD KSIĄŻEK I CZASOPISM	67
6.1.	PRZEGLĄD KSIĄŻEK	67
6.2.	PRZEGLĄD CZASOPISM	68

1. Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Karna i Izba Wojskowa

(opr. Łukasz Majewski, asystent w Izbie Karnej SN, Włodzimierz Wróbel BSA SN)

1.1. Uchwały i postanowienia – KZP

1.2. Orzeczenia w sprawach kasacyjnych

1.2.1. Uchylenie się od obowiązku podatkowego

przepisy: art. 54 k.k.s.

hasła: Podatek

Wyrok z dnia 10 czerwca 2009 r., II KK 20/09

Teza:

Przepis art. 54 k.k.s. dotyczy jedynie nieujawnienia przez podatnika właściwemu organowi przedmiotu lub podstawy opodatkowania w zakresie podatku, co do którego istniał już w danym okresie obowiązek podatkowy obejmujący tego podatnika; nie penalizuje on zatem nieuregulowania przez podatnika zryczałtowanego podatku w wysokości 75 % od dochodów z nieujawnionych źródeł w okresie, za który ustalono później ten podatek, jako że w okresie tym obowiązek podatkowy co do tego podatku jeszcze nie istniał i powstał dopiero w wyniku wydania i doręczenia podatnikowi decyzji organu podatkowego o zastosowaniu wobec niego wskazanego podatku zryczałtowanego.

Z uzasadnienia:

„Rozpoznając tę kasację, Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga ta jest zasadna. Jeżeli chodzi o zarzut związany z nierozważeniem przez sąd kwestii małoletniości oskarżonej w 2002 r., jako że – co wynika z dokumentów sprawy, w tym i protokołu rozprawy z dnia 28 grudnia 2006 r. (k. 174), gdzie podano, iż urodziła się ona w dniu 1 kwietnia 1985 r. – pełnoletniość oskarżona uzyskała dopiero w dniu 1 kwietnia 2003 r., a sąd przypisał jej także zachowania z 2002 r., to prawdą jest, że sąd w uzasadnieniu swego wyroku w ogóle nie wypowiedział się w tej kwestii, z tym wszak, że przyjął on, iż oskarżona działała w latach 2002 – 2003 w ramach czynu ciągłego, o jakim mowa w art. 6 § 2 k.k.s. Sąd Rejonowy jednak, wskazując w uzasadnieniu swego wyroku, że oskarżona powinna, stosownie do art. 44 ust. 1 pkt 1 i ust. 6 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych z dnia 26 lipca 1991 r., wpłacać bez wezwania zaliczki na podatek, a zgodnie z art. 45 ust. 1 tej ustawy, do 30 kwietnia r. następnego złożyć roczne zeznanie podatkowe, czego nie uczyniła (s. 6 uzasadnienia), nie zauważył, że z przepisu art. 7 tejże ustawy wynika wyraźnie, iż „dochody małoletnich dzieci (...), z wyjątkiem dochodów z ich pracy, stypendiów oraz dochodów z przedmiotów oddanych do ich swobodnego użytku, dolicza się do dochodów rodziców (...)”. Oskarżona była zatem wprawdzie w 2002 r., w zakresie osiągniętych wtedy dochodów, podatnikiem w rozumieniu art. 7

Ordynacji podatkowej z 1997 r. oraz art. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych z 1991 r. Jednak, stosownie do art. 135 Ordynacji podatkowej, jej zdolność do czynności prawnych w sprawach podatkowych należało oceniać według przepisów prawa cywilnego, co oznaczało, że działać za nią winni tu rodzice, a przy tym wskazany art. 7 ustawy z 1991 r. nakazywał doliczać jej dochody, za wyjątkiem źródeł w nim wskazanych (oraz wolne od podatku – art. 21 tej ustawy), do dochodów rodziców. Dotyczy to także rocznego ich rozliczenia za rok, w który oskarżona pozostawała przez cały czas małoletnią, bowiem dopiero po uzyskaniu przez nią pełnoletniości, dochody uzyskane przez nią jako pełnoletnią, miała ona obowiązek rozliczać sama, w ramach dochodów własnych, gdyż obowiązek podatkowy w zakresie podatku dochodowego powstaje każdorazowo wraz z nowym rokiem kalendarzowym. W konsekwencji nie można było przyjąć istnienia tu czynu ciągłego, obejmującego dochody za 2002 r., kiedy to oskarżona jako niepełnoletnia w ogóle samodzielnie nie rozliczała swoich dochodów, które winny one być doliczone do dochodu jej rodziców oraz za 2003 r., kiedy to była już pełnoletnia. Kwestia ta jednak w sprawie niniejszej nie ma tak istotnego znaczenia z uwagi na zarzut drugi, dotyczący nie wyjaśnienia przez sąd w aspekcie przepisów podatkowych zaistnienia w zarzucanym oskarżonej, a następnie przypisanym jej, czynie znamion przestępstwa skarbowego z art. 54 k.k.s.

Przepis art. 54 k.k.s. penalizuje zachowanie podatnika, „który uchylając się od opodatkowania, nie ujawnia właściwemu organowi przedmiotu lub podstawy opodatkowania lub nie składa deklaracji, przez co naraża podatek na uszczuplenie” (§ 1), łagodząc tę odpowiedzialność, gdy kwota podatku narażonego na uszczuplenie jest małej wartości (§ 2) oraz gdy nie przekracza ona tzw. ustawowego progu (§ 3). Wspomniany już art. 7 Ordynacji podatkowej stwierdza, że podatnikiem jest osoba, m. in. fizyczna „podlegająca na mocy ustaw obowiązkowi podatkowemu”. Z orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika z kolei, że na gruncie prawa karnego skarbowego, mając na uwadze – płynący z art. 1 § 1 k.k.s. – wymóg tzw. ustawowej dookreśloności znamion czynu zabronionego, podatnikiem jest jedynie ten, „czyj obowiązek podatkowy ma swe źródło w przepisach ustawy podatkowej, określających zobowiązany podmiot oraz przedmiot i stawkę opodatkowania” (wyrok SN z dnia 1 grudnia 2005 r., IV KK 122/05, OSNKW 2006, z. 2, poz. 19). W świetle tych założeń czynu z art. 54 k.k.s. dopuścić się może jedynie osoba, na której ciąży określony ustawą podatkową obowiązek podatkowy odnośnie ujawniania, w zależności od specyfiki danego podatku, samego przedmiotu opodatkowania bądź podstawy tego opodatkowania albo nie złożenie, niezbędnego dla takiego ujawnienia, deklaracji.

Na gruncie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznym z 1991 r. opodatkowaniu podlegają „wszelkiego rodzaju dochody” z wyjątkiem dochodów wskazanych w jej art. 9 ust. 1, a dochodem ze źródła przychodów, jest nadwyżka sumy przychodu z danego źródła nad kosztami ich uzyskania, o ile ustawa nie stanowi inaczej (art. 9 ust. 2). W myśl art. 10 tej ustawy źródłami przychodów są z kolei wskazane tam wyraźnie źródła, takie jak stosunek pracy, działalność wykonywana osobiście, pozarolnicza działalność gospodarcza, najem, dzierżawa, odpłatne zbycie nieruchomości, ruchomości czy określonych praw, ale także „inne źródła” (art. 10 ust. 1 pkt 9). Z przepisów analizowanej ustawy wynika, że płatnicy dochodów z określonych źródeł, a we wskazanych w niej sytuacjach także sami podatnicy, winni odprowadzać w ciągu roku zaliczki na podatek dochodowy (art. 31 i nast.), zaś art. 45 ust. 1 zobowiązuje podatników do złożenia, w terminie do dnia 30 kwietnia roku następnego, rocznego zeznania o wysokości osiągniętego dochodu. Zobowiązanie podatkowe powstaje zatem na gruncie tej ustawy poprzez zaistnienie zdarzenia, z którym wiąże ona powstanie takiego zobowiązania (art. 21 § 1 pkt 1 Ordynacji podatkowej), czyli uzyskania dochodu z określonego źródła przychodów. Tym samym podatnik podatku dochodowego dopuszcza się czynu zabronionego z art. 54 k.k.s., jeżeli uzyskując dochód z określonego źródła przychodu, nie ujawni właściwemu organowi te-

go dochodu, jako – będącego na gruncie ustawy o omawianym podatku – podstawą opodatkowania (art. 1 tej ustawy). Już pod rządami ustawy karnej skarbowej z 1971 r. w orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazywano jednak, że przedmiotem opodatkowania może być jedynie działalność legalna, dopuszczalna przez prawo, a odpowiedzialności karnej za nieujawnienie dochodów nie może ponosić osoba uzyskująca je z czynności, które nie mogą być przedmiotem prawnie skutecznej umowy, np. z paserstwa, nierządu, handlu żywym towarem, sutenerstwa itd. (zob. np. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 lipca 1973 r., VI KZP 13/03, OSNKW 19873, z. 9, poz. 104, czy postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 1976 r., VI KZP 45/75, OSNKW 1976, z. 4-5, poz. 56; zob. też np. H. Dzwonkowski, M. Biskupski, M. Bogucka, J. Marusik, T. Nowak, M. Zbrojewska, Z. Zgierki, *Opodatkowanie dochodów nieujawnionych. Praktyka postępowania podatkowego i odpowiedzialność karna skarbową*, Warszawa 2009, s. 414).

Należy tu zatem przyjąć, że na gruncie podatku dochodowego chodzi jedynie o taką podstawę lub przedmiot opodatkowania, co do którego istnieje prawny obowiązek podatkowy już w momencie tego nieujawnienia. Wówczas bowiem na podatniku ciąży z mocy prawa obowiązek wskazania wszystkich legalnych (prawnie dopuszczalnych) źródeł przychodu objętych ustawą z 1991 r. i wynikającego z nich dochodu oraz podatku. Natomiast organ podatkowy może wówczas, po ustaleniu nieujawnionych przez podatnika źródeł dochodu, w trybie art. 45 ust. 6 tej ustawy określić inną wysokość podatku dochodowego, ale ustala ją wtedy na zasadach ogólnych i w tym zakresie jest ona jednocześnie zaległością podatkową. Podatnik taki ponosi wówczas także odpowiedzialność karną z art. 54 k.k.s., jako że wbrew ustawowemu obowiązkowi nie ujawnił podstawy lub przedmiotu opodatkowania i naraził przez to należny podatek na uszczuplenie.

Z art. 45 ust. 3 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych wynika jednak wyraźnie, czego sąd w ogóle w tej sprawie nie uwzględnił, że zeznaniem podatkowym, o którym mowa w jego ust. 1, „nie obejmuje się dochodów (...) wymienionych” m. in. w art. 30 [obecnie, od 1 stycznia 2007 r. „opodatkowanych zgodnie z art. (...) 30” – SN]. Ten ostatni przepis, czyli art. 30 ustawy z 1991 r., w swoim pkt 7 wyraźnie odnosi się do „dochodów z nie ujawnionych źródeł przychodu lub nie znajdujących pokrycia w ujawnionych źródłach”, od których zakłada pobieranie tzw. zryczałtowanego podatku dochodowego – w wysokości 75 %. W takim jednak wypadku podmiotem, który określa podatek i jego kwotę, nie jest podatnik działający w trybie samoobliczenia, lecz organ podatkowy, a tym samym zobowiązanie podatkowe powstaje tu dopiero poprzez doręczenie podatnikowi decyzji tego organu, ustalającej wysokość owego zobowiązania (art. 21 § 1 pkt 2 Ordynacji podatkowej), a nie przez zaistnienie zdarzenia, z którym ustawa wiąże powstanie zobowiązania podatkowego [zob. też np. A. Marciniak (red.), *Podatek dochodowy od osób fizycznych. Komentarz*, Warszawa 2008, s. 1162]. W orzecznictwie i doktrynie prawa podatkowego wskazuje się zresztą wyraźnie, że o ile generalnie decyzje wymierzające podatek dochodowy od osób fizycznych – możliwe, gdy podatnik nie złoży zeznania podatkowego oraz gdy złoży je wprawdzie, ale (jak już wskazano) organ podatkowy wyda decyzję określając inną jego wysokość (art. 45 ust. 6 ustawy z 1991 r.) – mają charakter deklaratoryjny, to decyzje określające zobowiązanie z tytułu opodatkowania dochodu, który nie ma pokrycia w ujawnionych źródłach przychodów lub pochodzącego ze źródeł nieujawnionych, są decyzjami konstytutywnymi [zob. wyrok NSA z dnia 2 czerwca 2004 r., FSK 162/04, *Przegląd Orzecznictwa Podatkowego*, 2005, nr 2, poz. 21, w. WSA w Łodzi z dnia 8 czerwca 2004 r., I SA/Łd 1439/03, niepubl.; zob. też np. S. Babiarczyk, B. Dauter, B. Gruszczyński, R. Hauser, A. Kabat, M. Niezgódka-Medek, *Ordynacja podatkowa. Komentarz*, Warszawa 2009, s. 190; B. Dauter (red.), *Podatek dochodowy od osób fizycznych. Orzecznictwo sądów administracyjnych w sprawach podatkowych*, Warszawa 2006, s. 498].

Taki charakter owych decyzji oznacza, że przed ich wydaniem obowiązek podatkowy podatnika w zakresie zryczałtowanego podatku od takiego dochodu nie istnieje. W niniejszej sprawie decyzje te wydano w 2004 r., zmieniając je w 2005 r., a skargi od nich oddalono wyrokami Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w P. z dnia 26 września 2006 r. (k. 237 – 256). Oskarżenie wniesiono zaś we wrześniu 2005 r., zarzucając oskarżonej, że „uchylając się od opodatkowania nie deklarowała i nie wpłaciła zryczałtowanego podatku dochodowego od dochodu z nieujawnionych źródeł przychodów za lata 2002 – 2003” w określonych kwotach, co zakwalifikowano z art. 54 § 2 k.k.s., za co też skazano ją zaskarżonym kasacją wyrokiem. Rzecz wszak w tym, że tak określone zachowanie, uznane przez sąd za przestępne, nie wypełnia bynajmniej znamion czynu, o jakim mowa w art. 54 k.k.s. Przepis art. 54 k.k.s. dotyczy bowiem jedynie nieujawnienia przez podatnika właściwemu organowi przedmiotu lub podstawy opodatkowania w zakresie podatku, co do którego istniał już w danym okresie obowiązek podatkowy obejmujący tego podatnika; nie penalizuje on zatem nieuregulowania przez podatnika zryczałtowanego podatku w wysokości 75 % od dochodów z nieujawnionych źródeł w okresie, za który ustalono później ten podatek, jako że w okresie tym obowiązek podatkowy co do tego podatku jeszcze nie istniał i powstał dopiero w wyniku wydania i doręczenia podatnikowi decyzji organu podatkowego o zastosowaniu wobec niego wskazanego podatku zryczałtowanego. Oskarżonej nie zarzucono zaś i nie skazano jej za to, że nie ujawniła w określonym roku podstawy opodatkowania podatkiem dochodowym przez niezgłoszenie wszystkich źródeł przychodu stanowiących taką podstawę, lecz że „nie zadeklarowała i nie wpłaciła za lata 2002 – 2003 zryczałtowanego podatku dochodowego od dochodów z nieujawnionych źródeł przychodów”, a więc w odniesieniu do zobowiązania podatkowego, które w przypisanym okresie w ogóle nie istniało. Skoro zaś zobowiązanie takie nie istniało, to tym samym oskarżonej nie można przypisać, że uchylając się od niego nie zadeklarowała i nie wpłaciła podatku nim objętego w latach 2002 – 2003. Jest przy tym oczywiste, że oskarżona swoim zachowaniem nie naraziła też wskazanego w wyroku zryczałtowanego podatku od nieujawnionych dochodów na uszczuplenie, a warunkiem odpowiedzialności z art. 54 k.k.s. jest zaistnienie takiego narażenia. Niezależnie od powyższego należy zauważyć, że w sprawie tej nie dano wiary (tak postępowaniu podatkowym, jak i karnym skarbowym) oświadczeniom dowodowym oskarżonej oraz przedstawionym przez nią dowodom obrony (osobowym i z dokumentów) odnośnie tego, że dochody na sfinansowanie kupna samochodów oraz motocykla pochodziły z darowizn określonych osób bliskich na przestrzeni kilku lat, jeszcze przed uzyskaniem przez nią pełnoletności oraz w 2003 r., a nie ustalono też jakichkolwiek innych źródeł przychodu, z jakich pochodziły dochody wydatkowane na te zakupy; zatem chodziło nie tyle o nieujawnione źródła przychodu, ile raczej o brak pokrycia w ujawnionych w toku obu postępowań przez oskarżoną źródłach, tyle że uznanych za niewiarygodne.

Powyższe wskazuje, że zaskarżony wyrok ostać się nie może. Skarżący wnosił o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi meriti, w celu dokonania przez ten sąd analizy odnośnie tego, czy oskarżona była, jako niepełnoletnia, zobowiązana do samodzielnego rozliczenia podatku dochodowego od dochodów w 2002 r., a także ustalenia, z jakich źródeł przychodu pochodziły dochody objęte następnie zryczałtowanym podatkiem od nieujawnionych przychodów i na gruncie takich ustaleń, czy można jej przypisać przestępstwo skarbowe z art. 54 § 2 k.k.s., skoro w wyroku przypisano jej w odniesieniu do zryczałtowanego podatku od dochodów nieujawnionych w latach 2002 – 2003, co do którego zobowiązanie podatkowe powstało dopiero w wyniku decyzji organu podatkowego wydanej już po tym okresie oraz wskazania, w jakim to trybie oskarżona miała wówczas zadeklarować nieujawnione dochody, skoro nie obejmuje ich zeznanie roczne, a tym samym i zaliczki na podatek dochodowy. Sąd Najwyższy uznał jednak, że zwrot sprawy do ponownego rozpoznania nie jest konieczny. Wszelkie doku-

menty i dowody osobowe, które wskazywała oskarżona na udokumentowanie źródeł przychodów zostały już przeprowadzone i uznane za niewiarygodne, a skarżący nie wysuwa zarzutu obrazu art. 7 k.p.k. odnośnie oceny tych dowodów. Nie jest też możliwe dokonanie w ponownym postępowaniu takich zmian w opisie zachowania oskarżonej, aby oderwać je od zryczałtowanego podatku dochodowego za lata 2002 – 2003 od nieujawnionych źródeł przychodów, gdyż oznaczałoby to wyjście poza granice aktu oskarżenia i dotyczyło innego zupełnie jej zachowania. Istotne zaś w tej sprawie jest, że do skazania doszło w odniesieniu do zachowania, które nie wypełniało znamion czynu z art. 54 k.k.s., ale też i z innych przepisów k.k.s., co nie oznacza, że oskarżona nie dopuściła się naruszenie prawa podatkowego. Skazanie powyższe *in concreto* jest jednak oczywiście niesłuszne. Dlatego uchylając zaskarżony wyrok Sąd Najwyższy zdecydował, w oparciu o art. 537 § 2 *in fine* k.p.k., o uniewinnieniu oskarżonej od zarzutu popełnienia, przez przypisane w tym wyroku zachowanie, przestępstwa skarbowego z art. 54 § 2 k.k.s., przejmując we związku z tym koszty tego procesu na Skarb Państwa.”

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.2.2. Zasady odpowiedzialności karnej za wykroczenia; *Nullum crimen sine lege scripta*

przepisy: art. 1 § 1 k.w.

hasła: Zasady odpowiedzialności karnej; Wykroczenie

Wyrok z dnia 26 sierpnia 2009 r., III KK 226/09

Teza:

Wyrażona jest w art. 1 § 1 k.w. fundamentalna zasada, że odpowiedzialności za wykroczenie podlega ten tylko, kto popełnia czyn społecznie szkodliwy, zabroniony przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia pod groźbą kary aresztu, ograniczenia wolności, grzywny do 5.000 zł lub nagany. Oznacza to, że opis czynu zabronionego składający się na jego typ musi być zawarty w akcie prawnym o randze ustawowej (*lex scripta*) i że tym samym podstawą kryminalizacji nie mogą być żadne akty normatywne o charakterze podustawowym, nawet gdy stanowią źródło powszechnie obowiązującego prawa.

Z uzasadnienia:

„Sąd Rejonowy w B., wyrokiem nakazowym z 7 marca 2008 r., uznał V. C. za winną prowadzenia w dniu 11 lutego 2008 r. handlu obwoźnego poza miejscem do tego przeznaczonym, zakwalifikował ten czyn z § 2 ust. 1 w zw. z § 1 uchwały porządkowej Nr 65/90 Rady Miasta B. z dnia 18 października 1990 r. w sprawie przepisów porządkowych obowiązujących w B. w zakresie prowadzenia działalności handlowej i wymierzył obwinionej na podstawie tego przepisu grzywnę w kwocie 800 zł. Orzeczenie to stało się prawomocne z dniem 8 kwietnia 2008 r.

Kasację od przedstawionego wyroku nakazowego na korzyść obwinionej złożył na podstawie art. 110 § 1 k.p.w. Prokurator Generalny. Zarzucił w niej rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie prawa procesowego, mianowicie art. 82 § 2 pkt 1 k.p.w. w zw. z art. 93 § 2 k.p.w. i art. 57 § 3 pkt 1 k.p.w., polegające na wydaniu wyroku w postępowaniu nakazowym pomimo wątpliwości co do okoliczności popełnienia zarzucanego czynu, wynikających w szczególności z braku wskazania we wniosku o ukaranie przepisu prawa o wykroczeniach, którego znamiona wyczerpał czyn obwinionej, w następstwie czego doszło do wydania wyroku, w którym nie określono kwalifikacji prawnej czynu przypisanego obwinionej i wymierzono jej grzywnę na podstawie nieustalonego

przepisu. W konsekwencji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku nakazowego i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w B. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja z uwagi na oczywistą zasadność zasługiwała w całości na uwzględnienie (art. 535 § 5 k.p.k. w zw. z art. 112 k.p.w.).

Rozpocząć trzeba od przypomnienia wyrażonej w art. 1 § 1 k.w. fundamentalnej zasady, że odpowiedzialności za wykroczenie podlega ten tylko, kto popełnia czyn społecznie szkodliwy, zabroniony przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia pod groźbą kary aresztu, ograniczenia wolności, grzywny do 5000 zł lub nagany. Oznacza to, że opis czynu zabronionego składający się na jego typ musi być zawarty w akcie prawnym o randze ustawowej (lex scripta) i że tym samym podstawą kryminalizacji nie mogą być żadne akty normatywne o charakterze podustawowym, nawet gdy stanowią źródło powszechnie obowiązującego prawa.

W konkretnej sprawie przedstawionej zasadzie w sposób rażący uchybiono, jako że w ramach kwalifikacji prawnej powołano akt prawa miejscowego (uchwałę rady miasta), co miało istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia (art. 111 k.p.w.).

W tych warunkach, pomijając już obrazę wskazanych przez skarżącego przepisów prawa procesowego, oczywiste i konieczne stało się uchylenie kwestionowanego wyroku nakazowego i przekazanie sprawy sądowi właściwemu do ponownego rozpoznania (art. 537 § 2 k.p.k. w zw. z art. 112 k.p.w.).

Ponieważ w sprawie doszło już do wszczęcia postępowania (art. 59 § 2 k.p.w.), niemożliwym będzie zwrócenie wniosku o ukaranie w trybie art. 59 § 1 k.p.w. w celu usunięcia braku formalnego wskazanego w art. 57 § 3 pkt 1 k.p.w. (wniosek nie określa przepisu ustawy, pod który zarzucany czyn podpada). Sąd rozpoznający sprawę nie powinien procedować w trybie nakazowym ze względu na ograniczenia wynikające z art. 93 § 2 k.p.w. i winien pamiętać o wymogach, jakim musi odpowiadać wyrok (wyrok skazujący powinien zawierać m.in. kwalifikację prawną czynu – art. 82 § 2 pkt 1 k.p.w.).”

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.2.3. Niemożność sprostowania omyłki dotyczącej merytorycznych elementów wyroku

przepisy: art. 105 k.p.k.

hasła: Wyrok; Sprostowanie

Wyrok z dnia 8 września 2009 r., IV KK 256/09

Teza:

Jeśli bowiem omyłka dotyczy merytorycznych elementów wyroku, np. tożsamości oskarżonego, to procedura sprostowania w ogóle nie może być zastosowana. W celu usunięcia takiej omyłki niezbędne jest wówczas wniesienie środka odwoławczego, a w razie braku warunków ku temu (np. upływ terminu zawitego) – nadzwyczajnego środka zaskarżenia.

Z uzasadnienia:

„Zgodzić się należy ze skarżącym, że analiza akt sprawy nie pozostawia wątpliwości co do tego, że popełnienie stanowiącego przedmiot postępowania czynu zarzucano T. I., przeciwko któremu skierowano do Sądu Rejonowego w T. akt oskarżenia. Był on powiadomiony o czynnościach podejmowanych w toku postępowania sądowego, jego również

wania odwoławczego istotnie doszło do naruszenia reguł procesowych, ponieważ z materiałami tajnymi niniejszej sprawy, obejmującymi zeznania 4 świadków anonimowych, zapoznał się tylko sędzia referent, nie zaś wszyscy członkowie składu orzekającego sądu odwoławczego.

Ocenę charakteru stwierdzonego uchybienia w kontekście treści art. 523 § 1 k.p.k. należy poprzedzić uwagą, że ustawa procesowa nie przewiduje konkretnego sposobu zapoznania się przez sędziego ze sprawą. Niemniej nie ulega wątpliwości, po pierwsze – że ogólne reguły prawidłowego wyrokowania (art. 410 k.p.k., art. 7 k.p.k.) opierają się na założeniu o kształtowaniu sędziowskiego przekonania na podstawie wszystkich przeprowadzonych dowodów, z którymi sąd, a więc każdy z członków składu orzekającego, w zasadzie zetknął się bezpośrednio, po wtóre zaś – że tak specyficzny dowód, jakim są zeznania świadka anonimowego wymaga szczególnej sumienności i dbałości w zakresie uzyskania przez sędziego wiedzy co do treści tych zeznań, i to zarówno w części udostępnionej w aktach sprawy, jak i w ich części niejawnej. Nie sposób przeto nie uznać, że uzyskanie takiej wiedzy może nastąpić właściwie tylko przez osobiste zapoznanie się przez każdego z orzekających sędziów z całością zeznań świadka anonimowego.

Do takiego wniosku prowadzi wprost już sama analiza regulacji obejmującej instytucję świadka incognito, i to niezależnie od różnego brzmienia kolejno normujących ją przepisów, z jaką to sytuacją mamy do czynienia w niniejszej sprawie. Skoro istota tej instytucji, z omawianego punktu widzenia, sprowadza się do tego, że dane identyfikujące świadka pozostają do wyłącznej wiadomości sądu (prokuratora), to jednocześnie jest oczywiste, iż treść tejże części jego zeznań musi podlegać ocenie organu rozstrzygającego pod względem wiarygodności, a zakres przyjętego ich utajnienia – stosownej kontroli. Należy zauważyć, że instytucja świadka anonimowego, wprowadzona do porządku prawnego jeszcze przed wejściem w życie obecnie obowiązującego kodeksu postępowania karnego (art. 164a d.k.p.k.), budziła w teorii i praktyce, zwłaszcza w swych początkach, różnego rodzaju kontrowersje. Ich źródłem było, z jednej strony, dostrzeganie znaczenia tej instytucji dla walki z poważną przestępczością kryminalną oraz uznanie konieczności rzeczywistego a nie iluzorycznego jej stosowania w praktyce, z drugiej zaś fakt, iż stanowi ona odstępstwo od różnych zasad procesu (bezpośredniości, jawności, równości broni), a więc i wyłom w zakresie prawa do obrony. O ile też wspomniane kontrowersje, ogniskujące się wokół ważenia przytaczanych wartości zwłaszcza w kontekście prawa do rzetelnego procesu gwarantowanego unormowaniami Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, dotyczyły choćby niezbędnego zakresu anonimizacji zeznań świadka incognito (i skutkowały nowelizacją przepisu art. 184 k.p.k. ustawą z dnia 10 stycznia 2003 r. – Dz. U. Nr 17, poz. 155), czy możliwości uznania dowodu z jego zeznań za jedyny lub dominujący w procesie dowód sprawstwa (którą to możliwość, pod określonymi warunkami, zaaprobowano – zob. m. in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 7 marca 2001 r., IV KKN 617/00, OSNKW 2001, z. 7-8, poz. 60, z dnia 28 października 2004 r., II KK 67/04, Lex 141305 i przywołaną tam literaturę), o tyle godzi się podkreślić, że żadne wątpliwości nie dotyczyły nigdy kwestii doniosłości ocen sądu czynionych we wskazanym na wstępie zakresie. Przeciwnie, zawsze było zupełnie oczywiste – i stanowiło warunek uznania całości procesu za rzetelny – że w przebiegu kształtowania oceny dowodu z zeznań świadka anonimowego przez sąd, uwzględnianie wszystkich okoliczności wynikających z treści tych zeznań, a więc także z ich części objętej tajemnicą, jest obowiązkiem sądu, a co za tym idzie, że obowiązek ten spoczywa na każdym członku składu orzekającego. Niezależnie bowiem od faktu, że okoliczności wynikające z utajnionych części zeznań z samego założenia nie mogą mieć znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, a tak czy inaczej nie mogą stanowić podstawy czynionych ustaleń faktycznych, trudno nie zauważyć, iż bez ich uwzględnienia kontrola zakresu danych objętych tajemnicą (limitującego dostępność dla stron okoliczności stanowiących pod-

stawę orzeczenia) może się okazać niedostateczna a ocena wiarygodności świadka anonimowego, ułomna. Poza sporem wszak pozostaje, że dla wszechstronnej, warunkującej prawidłowe rozstrzygnięcie oceny tego dowodu znajomość okoliczności umożliwiających dekonspirację świadka (w tym jego danych osobowych), jak również znajomość okoliczności leżących u podstaw zachowania w tajemnicy identyfikujących go danych, mają kardynalne znaczenie (zob. szerokie w tym zakresie wywody wyroków Sądu Najwyższego: z dnia 10 grudnia 2001 r., IV KKN 229/01, OSNKW 2002, z. 3-4, poz. 21, z dnia 10 sierpnia 2005 r., II KK 410/04, OSNKW 2005, z. 11, poz. 111, z dnia 7 marca 2008 r., V KK 134/07, OSNKW 2008, z. 6, poz. 50 i z dnia z dnia 25 lutego 2009 r., II KK 249/08, OSNKW 2009, z. 6, poz. 48).

W takim razie nie może też budzić zastrzeżeń konstatacja – odnoszona zwłaszcza do spraw, w których zeznania świadka anonimowego stanowią jedną z głównych podstaw dowodowych rozstrzygnięcia, a tym bardziej do tych, w których ocena standardu przeprowadzenia tego dowodu, czy jego wiarygodności jest przedmiotem zarzutów środka odwoławczego – że także wszyscy sędziowie zasiadający w składzie sądu apelacyjnego obowiązani są zapoznać się, w sposób wyżej wskazany, z pełnymi protokołami jego zeznań. Trudno bowiem przyjąć, by prawidłowe rozpoznanie środka odwoławczego (a nawet możliwe przecież wykroczenie poza granice podniesionych w nim zarzutów – art. 433 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k.) mogło nie być poprzedzone samodzielny, bez wątplenia warunkującym wprost obiektywizm ocen, zbadaniem przez każdego sędziego tak istotnych dla rozstrzygnięcia kwestii. Trudno też uznać, by praktyka odmienna nie tylko dawała wystarczającą gwarancję, iż okoliczności objęte tajemnicą istotnie były przedmiotem zobiektywizowanego procesu rozważań sądu, ale też, by zdolna była z jego rozstrzygnięcia usunąć cechę swojego rodzaju zwielokrotnienia arbitralności ocen, która i tak, w związku ze specyfiką dowodu z zeznań świadka anonimowego, jest nie do uniknięcia. Zapewnienia prawa do obrony w tych warunkach, nie sposób więc nie upatrywać także w opisanym standardzie orzekania sądu, w którym nie mieści się rezygnacja z zapoznania się przez wszystkich sędziów z całością zeznań świadka anonimowego, stanowiących istotny dowód w sprawie.

W tym świetle nie może być wątpliwości co do tego, że naruszenie w niniejszej sprawie przez sąd odwoławczy wskazywanych w powyższym wywodzie przepisów prawa miało charakter rażący, jak stanowi przepis art. 523 § 1 k.p.k. Uzasadniona jest nadto konstatacja, że stwierdzone uchybienie, choć nie musiało, to z pewnością mogło mieć istotny wpływ na treść wydanego przez ten sąd wyroku, o czym przekonują następujące realia procesowe:

1. sprawa miała charakter procesu poszlakowego, w którym dowodem zamykającym łańcuch poszlak były zeznania świadka anonimowego nr I, który tempore criminis zaobserwował (jako jedyny) wybiegających z antykwariatu, gdzie doszło do zabójstwa H. Ś., trzech mężczyzn, spośród których opisał i wskazał dwóch – w osobach P. R. i R. K.;
2. zeznania świadka nr I, wespół z zeznaniami pozostałych świadków incognito, w tym dwóch, mających z nim styczność także krytycznego dnia, stanowiły główny przedmiot badania i oceny w tym procesie, a co za tym idzie, szczególnie istotnych ustaleń przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji, skazującego P. R. i R. K. za zabójstwo H. Ś.;
3. przedmiotem wywodów apelacji wniesionej na korzyść P. R. była m. in. ocena wartości dowodowej oraz wiarygodności zeznań świadków anonimowych z punktu widzenia art. 7 k.p.k. (stanowiąca podstawę sformułowanego zarzutu błędu w ustaleniach faktycznych orzeczenia sądu pierwszej instancji) a obrońca R. K. zarzucał temu orzeczeniu ponadto m. in. „obrazę art. 184 k.p.k. przez dopuszczenie w charakterze świadków osób, w sto-

sunku do których nie istniało realne niebezpieczeństwo dla ich zdrowia, życia, czy mienia w znacznych rozmiarach oraz utajnienie okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia, zaś niemających związku z ujawnieniem ich tożsamości”. Ścisły związek łączący w sprawie obu oskarżonych przemawia oczywiście za stwierdzeniem, że prawidłowe rozpoznanie zarzutów środka odwoławczego wniesionego w imieniu jednego z nich miało znaczenie dla sytuacji procesowej drugiego;

4. w tym świetle niezbędne, by nie rzec, najważniejsze pole rozstrzygnięcia sądu odwoławczego, zakreślała ocena wiarygodności zeznań świadków anonimowych, zwłaszcza świadka oznaczonego nr. I, oraz ocena sposobu przeprowadzenia dowodu z tych zeznań pod kątem treści art. 184 § 1 i 2 k.p.k., szczególnie w odniesieniu do zastosowanego zakresu anonimizacji ich treści. Jest bowiem faktem bezdyskusyjnym, że z zawartych w aktach sprawy protokołów tych zeznań nie udostępniono oskarżonym i ich obrońcom nie tylko ich części wstępnej, obejmującej dane osobowe świadków, ale nie udostępniono im również fragmentów zawartych w samej treści tych zeznań. Nie pomijając tego, że inny był sposób przeprowadzenia tych dowodów w toku postępowania przygotowawczego i na rozprawie głównej – kiedy to obrona miała możliwość zadania świadkom wszystkich, jakie uznała za stosowne, pytań co do przebiegu zdarzeń – nie sposób jednak przejść do porządku i nad tym, iż w zapisach protokołów rozprawy głównej, zwłaszcza co do świadków oznaczonych jako I i III, znalazły się adnotacje o odbieraniu od nich zeznań w sposób niedostępny dla stron, tylko z udziałem sędziego delegowanego, a z tak przeprowadzonej czynności sporządzono protokoły zawierające utajnione fragmenty;

5. poza sporem pozostaje, że konkretne ustalenia i oceny prezentowane w odniesieniu do zeznań świadków anonimowych opierały się wyłącznie na okolicznościach zawartych w protokołach dostępnych stronom. Rzecz jednak w tym, że skoro tylko sędzia referent orzekającego składu sądu odwoławczego zapoznał się, w sposób bezpośredni, z niejawną częścią zeznań tych świadków, to ostatecznego stanowiska tego sądu co do wiarygodności tych dowodów i prawidłowości ich przeprowadzenia, nie sposób traktować w kategoriach odpowiadających standardowi pełnej rzetelności procesowej i uznać (zwłaszcza bez wkraczania w merytoryczne kompetencje sądu odwoławczego), by fakt ten mógł nie mieć istotnego znaczenia dla zapadłego w sprawie rozstrzygnięcia.

Przeprowadzona pod wskazanym kątem analiza zaskarżonego orzeczenia musiała zatem doprowadzić sąd kasacyjny do wniosku, że ponowienie postępowania apelacyjnego jest konieczne w celu wyeliminowania wykazanych uchybień proceduralnych. Ponieważ zaś stwierdzenie to wystarcza do wydania orzeczenia uchylającego zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego, Sąd Najwyższy przyjął za wystarczające poprzestanie na rozpoznaniu tylko omawianego zarzutu kasacyjnego, uznając rozpoznanie pozostałych zarzutów wniesionej skargi za niecelowe (art. 518 w zw. z art. 436 k.p.k.).

Za niezbędne natomiast uznał Sąd Najwyższy wykroczenie poza granice podmiotowe rozpoznawanej kasacji stosownie do nakazu płynącego z treści art. 536 w zw. z art. 435 k.p.k. Bez wątpienia bowiem te same względy, które legły u podstaw uchylenia wyroku Sądu Apelacyjnego co do P. R. – w związku z wniesioną na jego korzyść kasacją, przemawiają za takim samym rozstrzygnięciem także wobec R. K. Należy podkreślić, że takiemu postąpieniu nie sprzeciwia się fakt, iż wniesiona w imieniu tego skazanego skarga kasacyjna była już przedmiotem rozpoznania przez Sąd Najwyższy i została, jako oczywiście bezzasadna, oddalona. Trzeba zaznaczyć, po pierwsze, że kasacji w stosunku do tego skazanego obecnie powtórnie nie wniesiono, a więc nie wchodzi w grę przeszkoda wskazana w art. 522 k.p.k. Po wtóre, kasacja już rozpoznana nie zawierała zarzutów rozpoznawanych obecnie w związku z kasacją obrońcy P. R., wreszcie, zarzuty te nie należą do kategorii tych, które wówczas orzekający Sąd Najwyższy władny był rozpoznać z urzędu (art. 536 k.p.k.). Określona zatem w art. 539 k.p.k. sytuacja nie zachodzi.”

1.2.5. Brak zgody państwa na pociągnięcie oskarżonego do odpowiedzialności karnej jako „inna okoliczność wyłączająca ściganie”

przepisy: art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k., art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k.

hasła: Przesłanki procesu; Podstawy bezwzględne środków odwoławczych

Wyrok z dnia 3 września 2009 r., V KK 141/09

Teza:

Brak zgody państwa, wydającego na pociągnięcie oskarżonego do odpowiedzialności karnej, stanowi przeszkodę w ściganiu i jest tym samym "inną okolicznością wyłączającą ściganie" w rozumieniu art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k., którą stosownie do treści art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. kwalifikować należy jako tzw. bezwzględną przyczynę odwoławczą.

Z uzasadnienia:

„Brak zgody państwa, wydającego na pociągnięcie oskarżonego do odpowiedzialności karnej, stanowi przeszkodę w ściganiu i jest tym samym "inną okolicznością wyłączającą ściganie" w rozumieniu art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k., którą stosownie do treści art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. kwalifikować należy jako tzw. bezwzględną przyczynę odwoławczą. Pogląd taki, sformułowany w piśmiennictwie (por. P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek: Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2004, t. III, s. 404; J. Gajewski, L. Paprzycki, M. Płachta: Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2003, s. 575; T. Grzegorzczak: Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2005, s. 115), zyskał akceptację również w judykaturze (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 sierpnia 2006 r., V KK 193/06, LEX nr 196965 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2008 r., IV KK 179/08, LEX nr 438417), zaś Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w niniejszej sprawie nie znajduje żadnych merytorycznych racji aby od tak ukształtowanego stanowiska odstąpić.

Oczywiste jest, a przesądza o tym treść art. 596 k.p.k., że osoba wydana nie może być bez zgody państwa wydającego ścigana, skazana ani pozbawiona wolności za inne przestępstwo popełnione przed dniem wydania niż to, w związku z którym wydanie nastąpiło. Przeciwno osobie takiej nie można więc wszcząć ani prowadzić postępowania karnego, jak również skazać ani pozbawić wolności w celu wykonania kary za przestępstwo inne niż objęte wnioskiem ekstradycyjnym, zaś warunkiem jest aby przestępstwo to popełnione zostało przez podlegającego ekstradycji przed jego wydaniem. Sformułowana w powołanym wyżej przepisie zasada specjalności znajduje swój odpowiednik w art. 14 obowiązującej Rzeczypospolitą Polską od 1993 r. Europejskiej Konwencji o Ekstradycji z 1957 r. (Dz. U. z 1994 r. Nr 70, poz. 307), w oparciu o którą nastąpiło wydanie J. S. stornie polskiej, z tym że konwencja ta, zakładając możliwość dodatkowej zgody państwa wydającego (art. 14 ust. 1 pkt a), przyjmuje również, iż zakaz ścigania nie działa, gdy wydana osoba, mając ku temu możliwość, nie opuściła w ciągu 45 dni od daty jej ostatecznego zwolnienia terytorium danego państwa lub po jego opuszczeniu na nie powróciła (art. 14 ust. 1 pkt b). W świetle wskazanych wyżej unormowań nie może budzić wątpliwości, że powyższe ograniczenie ma charakter warunkowy, a tym samym zakaz ścigania, skazania i pozbawienia wolności za czyn popełniony przed wydaniem i nie objęty wnioskiem ekstradycyjnym, obowiązuje o tyle, o ile państwo wezwane nie wyraziło *expressis verbis* – na wniosek państwa wzywającego – zgody na rozszerzenie ścigania na inne czyny. Nie zmienia to jednak postaci rzeczy, że brak takiej zgody uniemożliwia pro-

cedowanie w zakresie objętym zakazem określonym w art. 596 k.p.k. i art. 14 Konwencji, zaś skutkiem naruszenia omówionych zasad jest, jak to podniesiono na wstępie niniejszego uzasadnienia, wystąpienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej, o której mowa w art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w związku przeprowadzeniem postępowania karnego pomimo zaistnienia ujemnej przesłanki procesowej określonej w art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k.

Tego rodzaju sytuacja wystąpiła w toku postępowania karnego prowadzonego przez Sąd Rejonowy w K. pod sygn. II K 11/04.

W sprawie tej oskarżony J. S. nie stawiał się na kolejne terminy rozprawy, a ponieważ nie przebywał w miejscu zamieszkania i nie można było ustalić miejsca jego pobytu, postanowieniem z dnia 17 października 2000 r., (ówczesna sygn. akt II K 357/00), postępowanie co do niego (w sprawie oskarżone były jeszcze dwie inne osoby) zawieszono (k. 172). Podjęcie tego postępowania, prowadzonego następnie pod sygn. II K 11/04, nastąpiło w dniu 5 stycznia 2004 r. (k. 222), a to w związku z informacją uzyskaną z Komendy Powiatowej Policji w K., o przejęciu oskarżonego w dniu 18 czerwca 2002 r. od służb policyjnych Republiki Czeskiej, jako zatrzymanego i osadzonego do dyspozycji Sądu Rejonowego w K. w sprawie II K 336/00.

Z akt tego ostatniego postępowania (o obecnej sygnaturze II K 979/02) wynika, że J. S. zatrzymany został na terenie Republiki Czeskiej i przekazany stronie polskiej w dniu 18 czerwca 2002 r., w wyniku uwzględnienia (pismo Ministerstwa Sprawiedliwości Republiki Czeskiej z dnia 22 maja 2002 r. – k. 208) wniosku ekstradycyjnego Sądu Rejonowego w K. z dnia 9 stycznia 2002 r. – w celu przeprowadzenia postępowania karnego w sprawie II K 336/00 oraz wniosku ekstradycyjnego Sądu Okręgowego w Ś. z dnia 4 stycznia 2002 r. – w celu wykonania kary pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem tego sądu z dnia 28 lutego 2001 r., sygn. akt III K 39/00 i przeprowadzenia postępowania karnego w sprawie o sygn. akt III K 137/00 (pismo Ministerstwa Sprawiedliwości Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 15 stycznia 2002 r. do Ministra Sprawiedliwości Republiki Czeskiej – k. 207).

Sąd Rejonowy w K., mimo dysponowania wskazanymi wyżej informacjami, które jednoznacznie wskazywały, że ekstradycja J. S. nie obejmowała postępowania w sprawie tego sądu prowadzonego pod sygn. akt II K 357/00, nie wyjednał zezwolenia na pociągnięcie J. S. do odpowiedzialności karnej za zarzucone mu w akcie oskarżenia przestępstwo określone w art. 278 § 1 k.k., mające mieć miejsce w dniu 20 listopada 1999 r., a więc przed dniem wydania oskarżonego stronie polskiej. W rezultacie, w dniu 27 stycznia 2004 r., pod sygn. akt II K 11/04, w uwzględnieniu złożonego przez oskarżonego – w trybie art. 387 § 1 k.p.k. – wniosku, wydał dotknięty wskazanym w kasacji uchybieniem wyrok, skazując J. S. za zarzucone mu przestępstwo na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności.

W tym stanie rzeczy oczywistym jest, że skoro oskarżony J. S. zarzucanego mu w sprawie niniejszej przestępstwa miał się dopuścić 20 listopada 1999 r., a więc niewątpliwie przed dniem jego wydania przez Republikę Czeską (w dniu 18 czerwca 2002 r.) na wnioski polskich sądów złożone w innych sprawach, to zaistniała w tym postępowaniu ujemna przesłanka procesowa wyłączająca, stosownie do treści art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k., możliwość jego prowadzenia i skutkująca koniecznością uchylenia zaskarżonego wyroku, zgodnie z nakazem art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k., co też Sąd Najwyższy, w uwzględnieniu kasacji Prokuratora Generalnego, uczynił.

Uwzględniono również stanowisko skarżącego w zakresie wniosku co do rodzaju orzeczenia następczego, przekazując sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w K. w celu uzyskania, w trybie art. 593 k.p.k., zgody Republiki Czeskiej na ściganie oskarżonego o zarzucany mu w sprawie niniejszej czyn. Orzekając w tym przedmi-

cie Sąd Najwyższy podzielił zapatrywanie wyrażone w cytowanym już wyżej wyroku z dnia 25 czerwca 2008 r. (sygn. akt IV KK 179/08), uznając, że umorzenie postępowania – zgodnie z literalnym brzmieniem art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k. – byłoby w takim wypadku przedwczesne, skoro brak zgody państwa wydającego na pociągnięcie oskarżonego do odpowiedzialności za ten czyn, stanowiący ujemną przesłankę procesową o charakterze względnym, może być konwalidowany, bowiem państwo to nie miało dotychczas możliwości zajęcia stanowiska odnośnie tej zgody. Dopiero ostateczna odmowa udzielenia takiej zgody będzie mogła stać się podstawą wydania decyzji procesowej wynikającej z treści art. 17 § 1 k.p.k.”

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.2.6. Zakaz orzekania nawiązki, zadośćuczynienia lub obowiązku naprawienia szkody, jeżeli roszczenie wynikające z popełnienia przestępstwa jest przedmiotem innego postępowania

przepisy: art. 415 § 5 k.p.k., art. 36 § 2 k.k., art. 46 k.k., art. 47 k.k., art. 63 § 3 k.k., art. 72 § 2 k.k., art. 212 § 3 k.k., art. 216 § 4 k.k., art. 290 § 2 k.k.

hasła: Środki karne – obowiązek naprawienia szkody; Środki karne – nawiązka; Środki karne – ogólnie

Wyrok z dnia 3 września 2009 r., V KK 149/09

Teza:

Przepis Stosownie do treści (art. 415 § 5 zd. 2 k.p.k.), nawiązki na rzecz pokrzywdzonego, obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę nie orzeka się, jeżeli roszczenie wynikające z popełnienia przestępstwa jest przedmiotem innego postępowania albo o roszczeniu tym prawomocnie orzeczono. Wskazany zakaz odnosi się przy tym do każdego, określonego w ustawie, przypadku karnoprawnego obowiązku naprawienia szkody – art. 36 § 2, art. 46 – 47, art. 63 § 3, art. 72 § 2, art. 212 § 3, art. 216 § 4, art. 290 § 2 k.k. – a więc również do zobowiązania do naprawienia szkody przy warunkowym zawieszeniu wykonania kary.

Z uzasadnienia:

„Wyrokiem Sądu Okręgowego w P. z dnia 22 sierpnia 2005 r., sygn. akt III K 246/05, K. K. uznany został za winnego tego, że „w dniu 18 listopada 2004 r. w P., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, podrobił podpisy swojej żony T. K. na deklaracji wekslowej i 8 wekslach i następnie przedłożył je, jako autentyczne, podczas zawierania umowy gospodarczej pomiędzy „G. B.” K. K. a Przedsiębiorstwem Handlowo – Usługowym T. P. J., wprowadzając w błąd w/w co do autentyczności przedkładanych dokumentów, czym doprowadził P. J. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem firmy – zawarcia umowy na łączną kwotę 76.548,41 zł – na szkodę P. J., przy czym czynu tego dopuścił się mając ograniczoną zdolność rozpoznania znaczenia czynu i pokierowania swoim postępowaniem w stopniu znacznym” – tj. popełnienia przestępstwa określonego w art. 310 § 1 i 3 k.k. w z. z art. 286 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 31 § 2 k.k. i za to skazany na karę 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 5 lat próby.

Wyrokiem tym oskarżony K. został zobowiązany do naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego P. J. kwoty 71.548,41 zł w terminie 4 lat od uprawomocnienia się wyroku (pkt 3).

Powyższe orzeczenie, które zawierało ponadto rozstrzygnięcie o przepadku przez zniszczenie dowodów rzeczowych w postaci 8 weksli i deklaracji wekslowej oraz o kosztach procesu, uprawomocniło się w dniu 30 sierpnia 2005 r.

Kasację od powołanego wyroku na korzyść skazanego, w części dotyczącej obowiązku naprawienia szkody, wniósł – na podstawie art. 521 k.p.k. – Prokurator Generalny. Zrzucając „rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa procesowego, a mianowicie art. 415 § 5 k.p.k., polegające na orzeczeniu wobec K. K. na podstawie art. 75 § 2 k.k. obowiązku naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem, przez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego P. J. kwoty 71.548.41 zł w terminie czterech lat od daty uprawomocnienia się wyroku, podczas gdy o roszczeniu wynikającym z przestępstwa orzeczono już wcześniej w prawomocnym wyroku Sądu Okręgowego w Z. z dnia 2 lutego 2004 r., sygn. akt V GC 164/03”, wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Generalnego, wniesiona na korzyść skazanego K. K. jest oczywiście zasadna, podlegała więc uwzględnieniu na posiedzeniu na podstawie art. 535 § 5 k.p.k. Wprawdzie w samym zarzucie sformułowanym w jej petitum, zasadnie wskazując na rażące naruszenie art. 415 § 5 k.p.k., polegające na nałożeniu obowiązku naprawienia szkody, pomimo że o obowiązku tym prawomocnie orzeczono, błędnie powołano jako podstawę zobowiązania skazanego do naprawienia tej szkody art. 75 § 2 k.k., zamiast art. 72 § 2 k.k., uznać jednak należy, wobec treści samej kasacji, że jest to oczywista omyłka pisarska, nie mająca przełożenia na merytoryczną trafność wniesionej w niniejszej sprawie skargi kasacyjnej.

Analiza akt sprawy wskazuje, że skazując K. K. za przestępstwo określone w art. 310 § 1 i 3 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 31 § 2 k.k., popełnione w dniu 18 listopada 2004 r. na szkodę P. J., i wymierzając mu za to karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, Sąd Okręgowy w P. nałożył na oskarżonego środek probacyjny przewidziany w art. 72 § 2 k.k., zobowiązując wyżej wymienionego do naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem przez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego P. J. kwoty 71.548, 41 zł w terminie 4 lat od uprawomocnienia się zaskarżonego kasacją wyroku. Bezsporne jest również i to, że o roszczeniu powyższym wynikającym z przestępstwa będącego przedmiotem postępowania karnego, orzeczono już wcześniej wyrokiem Sądu Okręgowego w Z. z dnia 2 lutego 2004 r., sygn. akt GC 164/03, na mocy którego zasądzono od K. K. na rzecz P. J. kwotę 76.548,41 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 5 stycznia 2005 r. (k. 185). O tym, że jest to, to samo roszczenie świadczy treść orzeczeń sądów karnego i cywilnego, zaś różnica w wysokości należności przysługującej od oskarżonego pokrzywdzonemu wynika z uiszczenia przez K. K. w toku postępowania karnego, na poczet tej należności, kwoty 5.000 zł (k. 270). Wyrok Sądu Okręgowego w Z. uprawomocnił się w dniu 15 marca 2005 r., z chwilą wydania wyroku przez Sąd Apelacyjny w P., sygn. akt I A Ca 497/04, który po rozpoznaniu apelacji K. K. utrzymał w mocy wyrok Sądu pierwszej instancji (k. 276), a więc przed wydaniem orzeczenia przez sąd karny w niniejszej sprawie (w dniu 22 sierpnia 2005 r.).

Tym samym, zobowiązując oskarżonego do naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem Sąd Okręgowy w P. przeoczył, że na skutek jego orzeczenia doszło do kumulacji rozstrzygnięć kompensacyjnych, odnoszących się do tej samej szkody, czemu zapobiegać miał od dnia 1 lipca 2003 r., znowelizowany ustawą z dnia 10 stycznia 2003 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego, ustawy o świadku koronnym oraz ustawy o ochronie informacji niejawnych Dz. U. Nr 17, poz. 155), przepis art. 415 § 5 zd. 2 k.p.k. Stosownie do treści tego przepisu, nawiązki na rzecz pokrzywdzonego, obowiązku naprawienia szkody

lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę nie orzeka się, jeżeli roszczenie wynikające z popełnienia przestępstwa jest przedmiotem innego postępowania albo o roszczeniu tym prawomocnie orzeczono. Wskazany zakaz odnosi się przy tym do każdego, określonego w ustawie, przypadku karnoprawnego obowiązku naprawienia szkody – art. 36 § 2, art. 46-47, art. 63 § 3, art. 72 § 2, art. 212 § 3, art. 216 § 4, art. 290 § 2 k.k. (zob. L.K. Pa-przycki (w:) J. Grajewski (red.): Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Zakamycze 2006, t. I, s. 1167; podobnie T. Grzegorzczak: Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2008, s. 874) – a więc również do zobowiązania do naprawienia szkody przy warunkowym zawieszeniu wykonania kary. Stanowisko, zgodnie z którym, zakaz wynikający z art. 415 § 5 zd. 2 k.p.k. ma zastosowanie w przypadku możliwości orzeczenia obowiązku naprawienia szkody określonego na zasadzie art. 72 § 2 k.k., wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2006 r., IV KK 328/06 (OSNKW 2007, z. 2, poz. 14 z tym, że zob. glosy: częściowo aprobująca – P. Gensikowski, Palestra 2008, nr 3-4, s.274 i nast. oraz krytyczna – A. Bruzdewicz, Prokurator 2008/4/74), zyskało akceptację w kolejnych judykatach (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2008 r., III KK 342/08, LEX nr 471013 oraz z dnia 17 grudnia 2008 r., III KK 343/08, OSNwSK 2008, poz. 2627), zaś Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w niniejszej sprawie pogląd ten w pełni akceptuje.

Zobowiązanie do naprawienia szkody w oparciu o przepis art. 72 § 2 k.k., pomimo tego, że ma charakter również probacyjny, jest jednak także bez wątplenia jednym z rodzajów obowiązku naprawienia szkody, zaś zawierający klauzulę antykumulacyjną art. 415 § 5 zd. 2 k.p.k. nie stawia w tym zakresie żadnych dodatkowych warunków rozróżniających poszczególne, uregulowane w prawie materialnym, przypadki jego orzekania. Taka interpretacja znajduje potwierdzenie w założeniach Prezydenckiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw z dnia 20 grudnia 2001 r. (Druk sejmowy nr 182, s. 68 uzasadnienia Projektu), który stał się podstawą wydania powołanej wyżej noweli z dnia 10 stycznia 2003 r.

Potwierdzenie się podniesionego w kasacji naruszenia prawa procesowego, mającego przy tym istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia (skumulowanie, wbrew zakazowi z art. 415 § 5 zd. 2 k.p.k., dwóch obowiązków naprawienia szkody), skutkować musiało uchYLENIEM orzeczenia w tej części, w której doszło do obrazy, wskazanego w nadzwyczajnym środku zaskarżenia, przepisu. Zbędne było przy tym, pomimo tego, że art. 537 § 2 k.p.k. wprost takiej sytuacji nie przewiduje, wydanie orzeczenia następczego, co uznać należy za dopuszczalne (zob. T. Grzegorzczak: op. cit., s. 1131).”

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.2.7. Konsekwencje przetworzenia „drzewa” w rozumieniu art. 290 § 2 k.k. i art. 120 k.w.

przepisy: art. 290 § 2 k.k., art. 120 k.w., art. 119 § 1 k.w., art. 278 § 1 k.k., art. 278 § 3 k.k.

hasła: Przestępstwa przeciwko mieniu – Wyrąb drzewa w lesie w celu przywłaszczenia

Wyrok z dnia 3 września 2009 r., V KK 171/09

Teza:

Gdy przepisy art. 290 § 2 k.k. oraz art. 120 k.w. mówią o „drzewie”, to chodzi tu o drzewo w stanie surowym, tj. takim, w jakim pozostało w lesie po wyrąbaniu lub powaleniu. W razie przerobienia takiego wyrąbanego lub powalonego drzewa na materiał budowlany lub inny materiał użytkowy, drzewo otrzymało już inną postać (właśnie drewna – uwaga SN) i inną wartość, traci więc postać drzewa, o którym

mowa w wymienionych przepisach. W konsekwencji, jeżeli wyrąbane lub powalone drzewo zostało przed kradzieżą przerobione na materiał budowlany lub inny materiał użytkowy, to może stanowić przedmiot wykroczenia z art. 119 § 1 k.w., względnie przestępstwa z art. 278 § 1 lub § 3 k.k.

Z uzasadnienia:

„Kasacja jest oczywiście zasadna i podlega uwzględnieniu w całości, co umożliwiło wydanie rozstrzygnięcia w trybie art. 535 § 5 k.p.k., tj. na posiedzeniu bez udziału stron. Usterką wyroku mniejszej wagi jest wskazanie, że sprawca dopuścił się kradzieży „działając umyślnie”, co osobie nieorientowanej może sugerować, iż przestępstwo to można też popełnić nieumyślnie, natomiast błędem znacznie poważniejszym, tożsamym z rażącym naruszeniem prawa, jest potraktowanie jako przestępstwa określonego w art. 278 § 1 k.k. czynu polegającego na zaborze mienia w postaci drewna o wartości nieprzekraczającej 250 zł, chociaż zgodnie z przepisem art. 119 § 1 k.w. czyn taki jest wykroczeniem. Przestępstwo kradzieży zaistniałoby wtedy, gdyby sprawca ukradł z lasu drzewo wyrąbane lub powalone o wartości przekraczającej 75 zł (zob. art. 120 § 1 k.w.), przy czym nie trzeba tłumaczyć, że opis czynu przypisanego powinien zawierać te znamiona czynu zabronionego. Zatem już sama lektura wyroku, w którym przy wskazaniu wartości mienia niespełna 208 zł, nie ma mowy o zaborze drzewa wyrąbanego lub powalonego, pozwala stwierdzić jego wadliwość. Widać też, że Sąd Rejonowy bez należytej precyzji i niekonsekwentnie określał przedmiot przestępstwa, skazując oskarżonego za kradzież „drewna”, natomiast w części zasądzającej nawiazkę używając terminu „drzewo”. Tymczasem nie ulega wątpliwości, że określenia te, w mowie potocznej używane niekiedy zamiennie, nie mogą być tak traktowane na gruncie ustawy karnej. Trafnie w kasacji stwierdzono, że gdy przepisy art. 290 § 2 k.k. oraz art. 120 k.w. mówią o „drzewie”, to chodzi tu o drzewo w stanie surowym, tj. takim, w jakim pozostało w lesie po wyrąbaniu lub powaleniu. W razie przerobienia takiego wyrąbanego lub powalonego drzewa na materiał budowlany lub inny materiał użytkowy, drzewo otrzymało już inną postać (właśnie drewna – uwaga SN) i inną wartość, traci więc postać drzewa, o którym mowa w wymienionych przepisach. W konsekwencji, jeżeli wyrąbane lub powalone drzewo zostało przed kradzieżą przerobione na materiał budowlany lub inny materiał użytkowy, to może stanowić przedmiot wykroczenia z art. 119 § 1 k.w., względnie przestępstwa z art. 278 § 1 lub § 3 k.k. W takim razie dla rozgraniczenia przestępstwa od wykroczenia decydująca jest granica wartościowa wyrażona kwotą 250 zł. Celowe będzie wspomnieć, że omawiane zagadnienie nie po raz pierwszy jest przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego; w tym względzie aktualność zachowują poglądy wyrażone w przytoczonych w kasacji wyrokach tego Sądu z dnia 21 stycznia 1972 r., VI KZP 55/71, OSNKW 1972, z. 3, poz. 43, jak też z dnia 28 marca 1977 r., II KR 44/77, OSNPG 1977, z. 10, poz. 85.

Wspomniane użycie w zaskarżonym wyroku różnych określeń przedmiotu czynności wykonawczej nakazywało zbadać, które z nich jest właściwe. Mogło bowiem się zdarzyć, że wyrok jest wadliwy w warstwie redakcyjnej, natomiast merytorycznie prawidłowy. Byłoby tak w szczególności wtedy, gdyby sprawca zabrał z lasu w celu przywłaszczenia drzewo wyrąbane lub powalone, natomiast sąd, uchybiając wymogowi koniecznej precyzji, nazwał je, w ślad za aktem oskarżenia, „drewnem brzoźowym”. W kasacji przekonująco jednak wykazano, że zebrane dowody, w tym dokumentacja fotograficzna świadczą, iż R. G. rzeczywiście zabrał drewno, mianowicie drzewo (z uwagi na ilość raczej drzewa), wycięte i przerobione (pozbawione gałęzi, pocięte na kawałki) przez pracowników leśnych.

W tym stanie rzeczy należało zgodzić się z twierdzeniem kasacji, iż zaskarżony wyrok został wydany z obrazą prawa materialnego, skoro sąd meriti po dokonaniu prawidłowych ustaleniach faktycznych, przypisany oskarżonemu czyn, według opisu będący wykroczeniem z art. 119 § 1 k.w., zakwalifikował jako występpek z art. 278 § 1 k.k. oraz

orzekł nawiązkę na podstawie art. 290 § 2 k.k. Jest oczywiste, że zakwalifikowanie wykroczenia jako przestępstwa i orzeczenie nawiązki, która ani na podstawie przepisu kodeksu karnego, ani przepisu kodeksu wykroczeń nie mogła być orzeczona, są rażącym naruszeniem prawa, mającym istotny wpływ na treść orzeczenia. W konsekwencji zaskarżony wyrok należało uchylić, a sprawę przekazać do ponownego rozpoznania. W ponowionym procesie Sąd Rejonowy, związany zapatrywaniami prawnym i wskazaniem Sądu Najwyższego, dokona prawidłowej oceny prawnej zachowania R. G. i wyda stosowny wyrok.”

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.2.8. Ograniczenie obszaru penalizowanego jako zniewaga funkcjonariusza

przepisy: art. 226 § 1 k.k., art. 4 § 1 k.k.

hasła: Przestępstwa przeciwko działalności instytucji państwowych i samorządu terytorialnego – Czynna napaść i znieważenie funkcjonariusza publicznego

Wyrok z dnia 3 września 2009 r., V KK 212/09

Teza:

O ile w dacie przypisanego oskarżonemu czynu jego znamieniem było znieważenie funkcjonariusza publicznego albo osoby do pomocy mu przybranej „podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych”, to w dacie orzekania, po wejściu z dniem 25 lipca 2008 r. ustawy z dnia 9 maja 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny (Dz. U. Nr 122, poz. 782), znamieniem tym było znieważenie funkcjonariusza publicznego lub osoby do pomocy mu przybranej „podczas i w związku z pełnieniem obowiązków służbowych”. Zmiana ta spowodowała ograniczenie obszaru penalizowanego jako zniewaga funkcjonariusza, zatem zgodnie z art. 4 § 1 k.k., również naruszonym przez sąd orzekający, przepis art. 226 § 1 k.k. w nowym brzmieniu powinien być podstawą odpowiedzialności oskarżonego.

Z uzasadnienia:

„Sąd Rejonowy – P. G. i J. w P. wyrokiem z dnia 10 grudnia 2008 r., sygn. akt VIII W 1877/08 M. W. uznał za winnego tego, że „w dniu 11 lipca 2008 r. w P. znieważył funkcjonariuszy Policji st. post. M. K. i S. R. używając wobec nich słów wulgarnych podczas pełnienia przez nich obowiązków służbowych, tj. przestępstwa z art. 226 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 226 § 1 k.k. wymierzył mu karę 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, a na podstawie art. 72 § 1 pkt 2 k.k. zobowiązał oskarżonego do przeproszenia pokrzywdzonych w formie pisemnej w terminie 1 miesiąca od uprawomocnienia się wyroku. Nadto obciążył go kosztami sądowymi, w tym opłatą w kwocie 300 zł.

Kasację od tego wyroku, który uprawomocnił się bez postępowania odwoławczego, wniósł na podstawie art. 521 k.p.k. Prokurator Generalny.

Zaskarżył wyrok w części dotyczącej orzeczenia o karze na korzyść skazanego M. W., zarzucając rażące i mające wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa materialnego:

- art. 226 § 1 k.k., polegające na wymierzeniu skazanemu kary 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, to jest w rozmiarze wyższym od górnej granicy ustawowego zagrożenia za czyn mu przypisany;
- art. 72 § 1 pkt 2 k.k., polegające na orzeczeniu wobec oskarżonego obok kary bezwzględnie pozbawienia wolności, obowiązku przeproszenia pokrzywdzonych, pod-

czas gdy obowiązek taki może zostać orzeczony tylko w razie warunkowego zawieszenia kary pozbawienia wolności.

W konkluzji Autor kasacji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w części dotyczącej orzeczenia o karze i przekazanie sprawy w tej części Sądowi Rejonowemu P. – G. i J. w P. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest oczywiście zasadna w rozumieniu art. 535 § 5 k.p.k., chociaż wypada zauważyć, że nieprecyzyjnie, zwłaszcza w uzasadnieniu wskazała, że „obowiązek przewidziany w art. 72 § 1 pkt 2 k.k., stosownie do treści tego przepisu, może zostać nałożony wyłącznie w wypadku warunkowego zawieszenia kary pozbawienia wolności”. Treść z art. 72 § 1 k.k. mówiącego o zawieszeniu wykonania kary nie pozostawia przecież wątpliwości, że zawieszenie kary innej niż pozbawienie wolności również daje możliwość nałożenia każdego z obowiązków określonych w tym przepisie. Z kolei w części wnioskowej kasację wypada uznać za niepełną, skoro zarzutowi obraży art. 72 § 1 pkt 2 k.k. nie towarzyszy wniosek o uchylenie orzeczenia opartego na tym przepisie. W kwestii wadliwości wniosku kasacyjnego wypowiedział się już Sąd Najwyższy stwierdzając, że jego błędne sformułowanie nie stanowi przeszkody w rozpoznaniu kasacji w trybie art. 535 § 5 k.p.k., bowiem wniosek nie jest elementem wyznaczającym granice zaskarżenia (wyrok z dnia 9 marca 2007 r., II KK 40/07, OSNwSK 2007/1/580). Wypada przyjąć, że pogląd ten zachowuje aktualność w wypadku, gdy kasacja podnosi oczywiście trafne zarzuty, natomiast sformułowany wniosek nie w pełni nawiązuje do ich treści.

Nie ulega wątpliwości, że zaskarżony wyrok zapadł z naruszeniem wskazanych w kasacji przepisów prawa materialnego oraz że zaistniałe uchybienia mają rażący charakter i istotnie wpłynęły na treść wyroku. Przypisane M. W. przestępstwo określone w art. 226 § 1 k.k. zagrożone jest karą grzywny, ograniczeniem wolności albo pozbawieniem wolności do roku. Tymczasem Sąd Rejonowy wymierzył oskarżonemu karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, a więc powyżej górnej granicy ustawowego zagrożenia. Wymierzenie takiej kary byłoby dopuszczalne tylko w wypadku skazania w warunkach określonych w art. 64 § 1 k.k., które w rozpatrywanej sprawie nie zachodzą. Zatem nie bez racji kasacja domaga się uchylenia wyroku w części dotyczącej orzeczenia o karze i przekazania sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania sądowni meriti.

Postąpienie zgodnie z wnioskiem kasacji musiało prowadzić, przy uwzględnieniu, że został też podniesiony zarzut naruszenia art. 72 § 1 pkt 2 k.k., do uchylenia orzeczenia opartego na tym przepisie, co zgodne jest z kierunkiem kasacji. Nie jest pewne, czy wprowadzenie tego orzeczenia do wyroku było wyrazem intencji sądu rozpoznającego sprawę warunkowego zawieszenia wykonania orzeczonej kary pozbawienia wolności, co przez przeoczenie nie nastąpiło, w każdym razie pozostawienie wspomnianego orzeczenia rodziłoby konieczność wydania w ponowionym postępowaniu takiego właśnie rozstrzygnięcia, po to, by uniknąć naruszenia kolejny raz prawa materialnego. Tego rodzaju determinowanie treści przyszłego wyroku nie byłoby jednak dopuszczalne.

Wyrażone wyżej zapatrywania i treść wyroku Sądu Najwyższego nie stoją na przeszkodzie orzekaniu w granicach przewidzianych w zdaniu drugim art. 442 § 1 k.p.k. Uwaga ta nie jest bez znaczenia, skoro – czego już nie podniesiono w kasacji – naruszenie art. 226 § 1 k.k. w zaskarżonym wyroku polegało też na skazaniu oskarżonego za czyn polegający na znieważeniu funkcjonariuszy Policji „podczas pełnienia przez nich obowiązków służbowych”. Sąd Rejonowy pominął, że o ile w dacie przypisanego oskarżonemu czynu jego znamieniem było znieważenie funkcjonariusza publicznego albo osoby do pomocy mu przybranej „podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych”, to w dacie orzekania, po wejściu z dniem 25 lipca 2008 r. ustawy z dnia 9 maja 2008 r. o zmia-

nie ustawy – Kodeks karny (Dz. U. Nr 122, poz. 782), znamieniem tym było znieważenie funkcjonariusza publicznego lub osoby do pomocy mu przybranej „podczas i w związku z pełnieniem obowiązków służbowych”. Zmiana ta spowodowała ograniczenie obszaru penalizowanego jako zniewaga funkcjonariusza, zatem zgodnie z art. 4 § 1 k.k., również naruszonym przez sąd orzekający, przepis art. 226 § 1 k.k. w nowym brzmieniu powinien być podstawą odpowiedzialności oskarżonego. W takim jednak wypadku przypisany mu czyn nie wyczerpywałby wszystkich znamion przestępstwa z art. 226 § 2 k.k.

Jak wspomniano, kwestia ta została w kasacji pominięta, co z uwagi na treść art. 536 k.p.k. czyniło niemożliwym wydanie przez Sąd Najwyższy stosowanego orzeczenia. Nie jest wszakże wykluczone, a w realiach tej sprawy nawet konieczne, by przy ponownym rozpoznaniu sprawy sąd meriti należycie rozważył omawiane zagadnienie i wydał prawidłowy wyrok pamiętając, że wobec zaskarżenia wyroku kasacją na korzyść skazanego, nie jest możliwe poczynienie ustaleń faktycznych mniej dla niego korzystnych niż poprzednie. Nie jest więc dopuszczalne uzupełnienie opisu czynu o stwierdzenie, że znieważił funkcjonariuszy także „w związku” z pełnieniem przez nich obowiązków służbowych.”

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.2.9. Obecność oskarżonego na rozprawie odwoławczej jako istotny element materialnego prawa do obrony, inne uprawnienia oskarżonego

przepisy: art. 453 § 2 k.p.k.

hasła: Sprowadzenie oskarżonego na rozprawę odwoławczą

Wyrok z dnia 3 września 2009 r., V KK 224/09

Teza:

Możliwość istotnego wpływu (...) stwierdzonego in concreto uchybienia na treść zaskarżonego kasacją wyroku wynika z tego, że (art. 451 k.p.k.) – który ewidentnie naruszono – gwarantuje oskarżonemu w przypadku uwzględnienia jego wniosku, możliwość realizacji materialnego prawa do obrony poprzez prezentację na rozprawie apelacyjnej argumentów przemawiających za uwzględnieniem wniesionej na jego rzecz apelacji, zaś w przypadku zaniechania jego sprowadzenia, wbrew ujawnionej przez niego we wniosku woli, pozwala mu jeszcze skorzystać z prawa do złożenia na piśmie stosownych wyjaśnień, oświadczeń i wniosków, które – zgodnie z treścią art. 453 § 2 k.p.k. – podlegają ujawnieniu na rozprawie odwoławczej.

Z uzasadnienia:

„Kasacja jest w sposób oczywisty zasadna.

Zaskarżony nią wyrok faktycznie wydano z rażącym naruszeniem tych przepisów prawa, które wskazano w podniesionym w kasacji zarzucie, jakkolwiek nastąpiło to bez obiektywnej winy sądu.

Nie ulega wszak wątpliwości, że W. Z. o wyznaczonym na dzień 18 listopada 2008 r. terminie rozprawy apelacyjnej dowiedział się w dniu 7 listopada 2008 r., kiedy to doręczono mu zawiadomienie o tej rozprawie (k. 1711). W dni 10 listopada 2008 r. w administracji Aresztu Śledczego W. B. (gdzie wówczas przebywał) złożył pismo procesowe, określone mianem „wniosek”, w którym domagał się „doprowadzenia go na rozprawę odwoławczą”, podnosząc, iż „nie wie o co był oskarżony i jaki zapadł wyrok”, bowiem „od

dłuższego czasu leczy się psychiatrycznie (...) i jedynie dowieszenie go na rozprawę apelacyjną umożliwi mu jakąkolwiek obronę” (k. 1715 – 1716).

Pismo to wpłynęło do Sądu Okręgowego we W. w dniu 18 listopada 2008 r. o godzinie 13.30 (k. 1715), a więc już po zakończeniu rozprawy w sprawie W. Z. i ogłoszeniu wyroku, co nastąpiło w dniu 18 listopada 2008 r. o godzinie 13.00 (k. 1712).

Stąd też ten wniosek oskarżonego złożony w trybie art. 451 k.p.k. nie był w ogóle przez sąd rozpoznany.

Przepis ten stanowi, że sąd odwoławczy, na wniosek oskarżonego pozbawionego wolności zarządza sprowadzenie go na rozprawę, chyba że uzna za wystarczającą obecność obrońcy. Treść tego przepisu jednoznacznie dowodzi, że zapisano w nim ogólną regułę, zgodnie z którą, sprowadzenie oskarżonego na rozprawę odwoławczą – w wypadku złożenia przez niego o to wniosku – jest obligatoryjne. Ta obligatoryjność ma jednak charakter względny. Sąd bowiem władny jest uznać, że wystarczająca jest obecność obrońcy na rozprawie apelacyjnej i tylko w takiej sytuacji wolno mu zaniechać zarządzenia sprowadzenia oskarżonego.

Przy tak ustawowo określonych warunkach sprowadzenia oskarżonego na rozprawę odwoławczą i inspirującej roli jego wniosku o sprowadzenie (który przecież w ogóle warunkuje możliwość podjęcia postanowienia przez sąd w tym trybie) – zaniechanie rozpoznania przez sąd złożonego przez oskarżonego w tym trybie, bez zwłoki, wniosku (niezależnie od przyczyn braku tej decyzji) stanowi oczywistą i rażącą obrazę wspomnianego przepisu art. 451 k.p.k.

Możliwość istotnego wpływu takiego stwierdzonego *in concreto* uchybienia na treść zaskarżonego kasacją wyroku wynika z tego, że przepis ten – który ewidentnie naruszono – gwarantuje oskarżonemu w przypadku uwzględnienia jego wniosku, możliwość realizacji materialnego prawa do obrony poprzez prezentację na rozprawie apelacyjnej argumentów przemawiających za uwzględnieniem wniesionej na jego rzecz apelacji, zaś w przypadku zaniechania jego sprowadzenia, wbrew ujawnionej przez niego we wniosku woli, pozwala mu jeszcze skorzystać z prawa do złożenia na piśmie stosownych wyjaśnień, oświadczeń i wniosków, które – zgodnie z treścią art. 453 § 2 k.p.k. – podlegają ujawnieniu na rozprawie odwoławczej. To, że ustawodawca pozwolił sądowi odwoławczemu na podjęcie decyzji o nie sprowadzeniu oskarżonego na rozprawę odwoławczą, nie oznacza przecież dowolności jego rozstrzygnięcia w tym przedmiocie. Sąd Najwyższy niejednokrotnie podkreślał, że wprawdzie obecność oskarżonego na rozprawie odwoławczej, z uwagi na specyfikę postępowania drugoinstancyjnego, nie jest obowiązkowa, to dla przyjęcia prawidłowej decyzji odnośnie umożliwienia mu uczestnictwa w tej rozprawie należy wnikliwie rozważyć, czy przedmiotem rozpoznania na niej mają być kwestie natury wyłącznie prawnej, czy również – i w jakim zakresie – natury faktycznej. Z wykładni norm art. 6 ust. 1 i ust. 3 lit. c Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności przeprowadzonej przez Europejski Trybunał Praw Człowieka wynika, że konieczne jest doprowadzenie oskarżonego do udziału w rozprawie apelacyjnej co najmniej wówczas, gdy podnoszone są zarzuty odnoszące się do ustaleń faktycznych, zaś wtedy, gdy sąd odwoławczy kontroluje wyrok wyłącznie pod względem prawnym, konieczne jest dopuszczenie do udziału w rozprawie obrońcy. Tożsamy pogląd wyrażał także niejednokrotnie Sąd Najwyższy (por. wyroki Sądu Najwyższego z: 25 maja 2001 r., IV KKN 591/00, Lex nr 51404; 27 lutego 2001 r., III KKN 383/99, Lex nr 51992; 13 maja 2008 r., IV KK 3/08, Lex nr 393941; 2 kwietnia 2008 r., III KK 476/07, Lex nr 388587; 5 marca 2008 r., V KK 356/07, Lex nr 359269).

W sprawie niniejszej niewątpliwie obrońca oskarżonego W. Z. zakwestionował w apelacji poprawność poczynionych przez sąd I instancji ustaleń faktycznych, twierdząc, iż ich do-

wolność jest następstwem obrazy przepisu prawa procesowego, to jest art. 7 k.p.k. Podnosił, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie pozwala przypisać oskarżonemu sprawstwa przedmiotowego występku.

Taka treść skargi apelacyjnej żadną miarą nie pozwala więc uznać, iż naruszenie przepisu art. 451 k.p.k. wprawdzie nastąpiło, ale z uwagi na charakter podniesionych w apelacji zarzutów, wymagających kontroli zaskarżonego wyroku tylko pod względem prawnym, nie mogło mieć to istotnego wpływu na treść zaskarżonego kasacją wyroku.

Mając te wszystkie okoliczności na względzie należało uznać oczywistą zasadność rozpoznawanej kasacji.

Ponownie rozpoznając sprawę Sąd Okręgowy we W. uwzględni powyższe uwagi oraz zapatrywania prawne.”

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.2.10. Związek przesłanki wznowienia postępowania z wymierzoną karą a zakres uchylecia wyroku

przepisy: art. 545 § 1 k.p.k., art. 148 § 2 k.k., art. 148 § 1 k.k.

hasła: Wznowienie postępowania; Zabójstwo

Wyrok z dnia 3 września 2009 r., V KO 27/09

Teza:

Gdy przesłanka wznowienia jest bezpośrednio związana z wymierzoną karą, a nie odnosi się do procesu rozpoznania sprawy w kształtowaniu jej podstawy faktycznej, uchylenie wyroku powinno ograniczyć się wyłącznie do uchylecia orzeczenia o karze, co ustawa karnoprocesowa, w tym wypadku art. 545 § 1 k.p.k.) dopuszcza także w wyniku uwzględnienia nadzwyczajnego środka zaskarżenia.

Trybunał Konstytucyjny nie stwierdził wyraźnie, iż konsekwencją jego orzeczenia będzie stosowanie przepisu art. 148 § 2 k.p.k. w brzemieniu przed nowelizacją, przeciwnie, wypowiedź Trybunału, że „w rezultacie wyroku (...) pozostaje w mocy art. 148 § 1 k.k.” zdaje się wskazywać, iż tym rezultatem jest też całkowite wyeliminowanie przepisu art. 148 § 2 k.k.

Z uzasadnienia:

„Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę, że zaprezentowane przez prokuratora stanowisko świadczy o niewłaściwym rozumieniu przepisu art. 540 § 2 k.p.k., chociaż jego treść nie nasuwa trudności interpretacyjnych. Przepis ten nakazuje wznowić postępowanie na korzyść oskarżonego, jeżeli w wyniku orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego stracił moc lub uległ zmianie przepis prawny będący podstawą skazania lub warunkowego umorzenia. Racja tego unormowania jest oczywista chodzi o to, by w przypadku, gdy prowadzi do polepszenia sytuacji oskarżonego, orzeczenie, niemożliwe do akceptowania w demokratycznym państwie prawnym (art. 2 Konstytucji), w których podstawa skazania lub innej decyzji o negatywnych dla oskarżonego skutkach (warunkowego umorzenia postępowania) jest przepis, który stracił moc lub uległ zmianie w wyniku orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego o jego niezgodności z Konstytucją lub ratyfikowaną umową międzynarodową. Nie ulega wątpliwości, że przypadek, o którym mowa w art. 540 § 2 k.p.k. zachodził w niniejszej sprawie. A. M. (i drugi sprawca) dopuścił się usiłowania zabójstwa na tle rabunkowym w dniu 14 listopada 2005 r., a więc pod dacie wejścia w życie ustawy

zastrzegając odpowiedzialność za to przestępstwo i na podstawie przepisu, zawierającego surowszą niż poprzednio sankcję, został skazany. Przepis ten utracił następnie moc w wyniku orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, co dało obrońcy asumpt do wystąpienia z zasadnym wnioskiem o wznowienie postępowania na korzyść skazanego. Trzeba przy tym uwzględnić, że chociaż za wspomniane usiłowanie zabójstwa wymierzono mu karę nadzwyczajnie złagodzoną, to zgodnie z art. 60 § 6 k.k. jej wysokość była kształtowana w odniesieniu do kary 25 lat pozbawienia wolności jako dolnej granicy ustawowego zagrożenia.

Argumentacja prokuratora najwyraźniej opiera się na tezie, że postępowanie w omawianej sprawie mogłoby zostać wznowione, gdyby prawomocny wyrok został wydany po wejściu w życie wspomnianego wyroku Trybunału Konstytucyjnego, tj. 23 kwietnia 2009 r. lub później, natomiast wydanie wyroku w dacie wcześniejszym wyklucza takie postępowanie. Teza ta jest błędna, bowiem wadliwie odczytuje treść art. 540 § 2 k.p.k. jako podstawy wznowienia postępowania, nadto nie uwzględnia, że gdyby taki wyrok jaki zapadł w niniejszej sprawie, został wydany przez Sąd Apelacyjny po 22 kwietnia 2009 r., to jako rażąco naruszający prawo, zwłaszcza art. 4 § 1 k.k., podlegałby wzruszeniu w drodze kasacji, a nie wznowienia postępowania.

Jak wcześniej wspomniano, wobec zaistnienia przesłanki określonej w art. 540 § 2 k.p.k., złożony przez obrońcę skazanego A. M. wniosek jest zasadny, chociaż sposób jego zredagowania nie jest całkiem poprawny. Nie ulega wątpliwości, jasno wskazuje na to zwłaszcza część motywacyjna wniosku, że intencją jego autora było doprowadzenie do wznowienia postępowania tylko w zakresie przypisanego A. M. usiłowania zabójstwa, a nie innych przypisanych mu przestępstw. W takim razie, nie powinien wnioskować o uchylenie wyroków sądów obu instancji, ale o uchylenie ich odpowiednich części.

Traktując zatem jako aktualną kwestię wznowienia postępowania w części dotyczącej tylko przestępstwa zakwalifikowanego z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 2 pkt 2 k.k., należy rozważyć, czy orzeczenie następane, o którym mowa w art. 547 § 2 k.p.k., musi polegać na uchyleniu całego rozstrzygnięcia dotyczącego tego przestępstwa, czy też określonej jego części. W tym zakresie decydujące będzie konstatacja, iż zakwestionowane przez Trybunał Konstytucyjny nowelizacje Kodeksu Karnego polegała na zawężeniu granic represji zakwalifikowane typy zabójstwa do dwóch ściśle określonych sankcji, natomiast nie dotyczyła zasad odpowiedzialności karnej, gwarancji procesowych czy przebiegu procesu karnego. W takim razie, gdy przesłanka wznowienia jest bezpośrednio związana z wymierzoną karą, a nie odnosi się do procesu rozpoznania sprawy w kształtowaniu jej podstawy faktycznej, uchylenie wyroku powinno ograniczyć się wyłącznie do uchylenia orzeczenia o karze, co ustawa karnoprosesowa, w tym wypadku art. 545 § 1 k.p.k.) dopuszcza także w wyniku uwzględnienia nadzwyczajnego środka zaskarżenia. Analogiczne stanowisko Sąd Najwyższy zajął w wyroku z dnia 8 lipca 2009 r., sygn. akt II KO 22/09, także w wyroku z dnia 6 sierpnia 2009 r., sygn. akt II KO 53/09 (oba niepubl.).

O ile potrzeba uchylenia, w tej i podobnych sprawach, wyroku w części dotyczącej orzeczenia o karze nie nasuwa wątpliwości, to mniej oczywiste jest, czy tak samo należy postępować w odniesieniu do tej części wyroku, która dotyczy kwalifikacji prawnej czynu. Nie byłoby to konieczne, gdyby uznać, że po wyeliminowaniu z porządku prawnego w wyniku orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego zmienionego przepisu art. 148 § 2 k.k. nastąpił powrót do stanu prawnego jaki istniał przed nowelizacją, tzn. że wspomniany przepis „odżył” w postaci pierwotnie uchwalonej. Do przyjęcia tej koncepcji nie ma jednak dostatecznych podstaw (szerzej na ten temat – S. Zabłocki, W. Wróbel, glosa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 16 kwietnia 2009 r., P 11/08, Palestra 2009, nr 7-8, s. 293 i in.). Odrzucił ją też wcześniej Sąd Najwyższy w powołanych wyżej wyrokach. Wymaga przy tym podkreślenia, że Trybunał Konstytucyjny nie stwierdził wyraźnie, iż konsekwen-

cją jego orzeczenia będzie stosowanie przepisu art. 148 § 2 k.p.k. w brzemieniu przed nowelizacją, przeciwnie, wypowiedź Trybunału, że „w rezultacie wyroku (...) pozostaje w mocy art. 148 § 1 k.k.” zdaje się wskazywać, iż tym rezultatem jest też całkowite wyeliminowanie przepisu art. 148 § 2 k.k.

Z tych względów w wyniku wznowienia postępowania, mając nadto na uwadze konieczność zachowania modelu administracyjnego, uchylono wyroki sądów obu instancji w zakresie kwalifikacji prawnej i kary wymierzonej za usiłowanie zabójstwa w konsekwencji również w zakresie kary łącznej, w odniesieniu do A. M., a na podstawie art. 435 k.p.k. mającego zastosowanie w postępowaniu o wznowienie (art. 545 § 1 k.p.k.) także w odniesieniu do S. J.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd pierwszej instancji przeprowadzi rozprawę w sposób analogiczny jak uczyniłby to w wypadku uchylecia wyroku przez sąd odwoławczy w zakresie rozstrzygnięcia o karze albo innym środku (art. 442 § 1 k.p.k.) w szczególności wykorzysta zebrany materiał dowodowy w poczynione ustalenia faktyczne do określenia kwalifikacji prawnej czynu oraz na nowo wymierzy oskarżonym kary.

O opłacie orzeczono zgodnie z art. 15 ust. 2 zd. 3 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych (Dz. U. z 1983 r. Nr 49, poz. 223 ze zm.).”

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.2.11. Wydawanie wyroku łącznego co do skazań niepowołanych we wniosku; Obligatoryjne orzekanie kary łącznej

przepisy: art. 85 k.k., art. 569 §1 k.p.k.

hasła: Kara łączna; Wyrok łączny

Postanowienie z dnia 10 czerwca 2009 r., II KK 15/09

Teza:

W sytuacji, gdy sąd nie dopatruje się możliwości połączenia w wyroku łącznym kar orzeczonych w wyrokach wskazanych we wniosku uprawnionego (zwłaszcza, gdy jest to wniosek samego oskarżonego) z uwagi na brak realnego zbiegu przestępstw jako warunku niezbędnego do orzeczenia nowej kary łącznej, ale dostrzega możliwość wydania wyroku łącznego co do skazań niepowołanych we wniosku, jest zobowiązany taki wyrok wydać.

Stosowanie określonej w art. 85 k.k. instytucji kary łącznej, której to dopełnienie wskazanych w tym przepisie warunków, stanowi w myśl art. 569 § 1 k.p.k., priorytetową przesłankę warunkującą możliwość, ale i obowiązek, wydania wyroku łącznego, jako instytucji prawa karnego materialnego, nie jest uzależnione ani od woli skazanego, ani od woli samego sądu. Jednoznaczna kategoryczność brzmienia treści przepisu art. 85 k.k. („sąd orzeka”), przesądza o tym, że zawsze orzeczenie kary łącznej – o ile zaistnieją wszystkie w tym przepisie określone warunki – jest obowiązkiem, a nie jedynie uprawnieniem sądu.

Z uzasadnienia:

„Kasację uznać należało za bezzasadną. Tak bowiem wypada ocenić ten podniesiony w niej jako jedyny zarzut.

Przystępując do wykazania powodów tego rozstrzygnięcia nie sposób już na wstępie nie zauważyć niewątpliwej niestaranności i niepoprawności sformułowania tego zarzutu, jak i określenia jego podstawy prawnej. Odnosi się on wszak bezpośrednio do wyroku sądu

pierwszej instancji i nie wykazuje – ani poprzez przywołanie konkretnych okoliczności faktycznych, ani obowiązujących sąd odwoławczy unormowań prawnych – sposobu „przeniknięcia” owego zgłaszanego uchybienia do orzeczenia tego sądu, które to przecież tylko, w myśl przepisu 519 k.p.k. w zw. z art. 520 k.p.k., może być przedmiotem zażalenia przez strony kasacją.

Niezależnie od tego nie sposób jednak równocześnie nie dostrzec błędów i uchybień, których dopuściły się sądy obu instancji – Sąd Okręgowy przy wydaniu wobec R. S. wyroku łącznego, a Sąd Apelacyjny przy utrzymaniu go w mocy w następstwie rozpoznania wniesionej przez jego obrońcę apelacji. Były one sygnalizowane tak w zwykłym, jak i nadzwyczajnym środku odwoławczym. Dostrzeżenie ich niewątpliwego zaistnienia – mimo wspomnianych nieprawidłowości sporządzenia kasacji – i jednoczesne zastosowanie przy analizie treści jej uzasadnienia reguły interpretacyjnej wskazanej w art. 118 § 1 k.p.k. (pozwalającej odczytać intencje autora kasacji jako w istocie dążenie do zakwestionowania rzetelności i poprawności kontroli instancyjnej w zakresie podniesionych w apelacji zarzutów, a więc jako zarzut uchybienia normie art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k.) skutkowało wprowadzeniem uznaniem bezzasadności skargi kasacyjnej, ale już nie w stopniu oczywistym.

Nie ulega wszak wątpliwości, że wobec tego, że zgodnie z treścią art. 570 k.p.k. postępowanie sądowe w sprawie wydania wyroku łącznego może być wszczęte także z urzędu, nie obowiązuje w nim zasada skargowości.

Stąd też sąd – w tym to postępowaniu – nie jest związany treścią wniesionego przez skazanego (jego obrońcą) albo prokuratora wniosku inicjującego to postępowanie. O ile w ogóle zachodzą więc warunki do wydania wyroku łącznego, to sąd jest obowiązany taki wyrok wydać. Nawet i wtedy gdy – wobec braku podstaw materialno-prawnych – nie może tego uczynić w zakresie tych kar, które we wniosku wskazano. Innymi słowy, brak obowiązywania w tym postępowaniu zasady skargowości wynikały z (wspomnianej) możliwości jego wszczęcia także z urzędu przy równoczesnym niewątpliwym obowiązku sądu wydania wyroku łącznego, gdy zachodzą warunki do jego wydania (art. 570 k.p.k.) powoduje, że w sytuacji, gdy sąd nie dopatruje się możliwości połączenia w wyroku łącznym kar orzeczonych w wyrokach wskazanych we wniosku uprawnionego (zwłaszcza gdy jest to wniosek samego oskarżonego) z uwagi na brak realnego zbiegu przestępstw jako warunku niezbędnego do orzeczenia nowej kary łącznej, ale dostrzega możliwość wydania wyroku łącznego co do skazań niepowołanych we wniosku, jest zobowiązany taki wyrok wydać. Pogląd ten jest powszechnie aprobowany, tak w piśmiennictwie [por. T. Razowski – Wybrane zagadnienia problematyki procesowej wyroku łącznego (w:) Nowa kodyfikacja prawa karnego, 2000, t. IV, str. 154 – 155; T. Grzegorzczak – Kodeks postępowania karnego oraz Ustawa o świadku koronnym. Komentarz. 5 wydanie, str. 1200, Zb. Gostyński (w:) Komentarz do kodeksu postępowania karnego pod redakcją Zb. Gostyńskiego, tom II, 1998, str. 827], jak też i w orzecznictwie (por. wyroki Sądu Najwyższego z: 21 stycznia 2008 r., V KK 212/07, Lex nr 377209; 4 maja 2006 r., II KK 84/06, OSNwSK 2006/1/928; 24 maja 1976 r., nr 5/76, OSNKW 1976, z. 7-8, poz. 100; wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 21 maja 2008 r., II AKz 245/08, KZS 2008, z. 7-8, poz. 65; postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 8 listopada 2005 r., II AKz 499/05).

Stąd też stosowanie określonej w art. 85 k.k. instytucji kary łącznej, której to dopełnienie wskazanych w tym przepisie warunków, stanowi w myśl art. 569 § 1 k.p.k., priorytetową przesłankę warunkującą możliwość, ale i obowiązek, wydania wyroku łącznego, jako instytucji prawa karnego materialnego, nie jest uzależnione ani od woli skazanego, ani od woli samego sądu. Jednoznaczna kategoryczność brzmienia treści przepisu art. 85 k.k. („sąd orzeka”), przesądza o tym, że zawsze orzeczenie kary łącznej – o ile zaistnieją

wszystkie w tym przepisie określone warunki – jest obowiązkiem, a nie jedynie uprawnieniem sądu.

W tych warunkach argumentacja Sądu Apelacyjnego w Ł., że to „wnioskodawca określa (...) merytoryczny obszar procedowania sądu orzekającego” (str. 3 uzasadnienia jego wyroku) i upatrująca w tym powód uznania zasadności działań tego sądu, jako nie respektująca powyższych uwarunkowań – tak materialnoprawnych, jak i procesowych – jest z całą pewnością nietrafna. Podobnie jak i uznanie, iż samo rozstrzygnięcie przez Sąd Okręgowy „zgodnie z zakresem żądania wnioskodawcy” implikuje poprawność tego kwestionowanego w apelacji rozstrzygnięcia. Nie dostrzega przy tym sąd odwoławczy, że niewątpliwym uchybieniem Sądu Okręgowego było zaniechanie możliwości orzeczenia w wyroku łącznym wobec skazanego, jeszcze jednej kary łącznej obejmującej skazania – ze spraw Sądu Rejonowego w S: II K 422/98 i II K 7/99.

Wprawdzie – też z oczywistym uchybieniem obowiązkowi z art. 366 § 1 k.p.k. – nie żądano dołączenia do akt odpisu wyroku wydanego w pierwszej z tych spraw, ale z treści wspomnianej opinii z Zakładu Karnego (k. 45) wynika, (zwłaszcza z porównania daty popełnienia czynu przypisanego skazanemu w sprawie II K 7/99 (13 maja 1997 r.) oraz daty wydania wyroku w sprawie II K 422/98 (21 stycznia 1999 r.), że faktycznie zaistniały określone w art. 85 k.k. warunki do wydania kary łącznej obejmującej kary orzeczone wyrokami wydanymi w tych obydwu sprawach. O ile oczywiście taka kara w wyroku łącznym (obejmującym tylko te skazania) nie była poprzednio wydana. Przeczy temu wprawdzie treść owej opinii z Zakładu Karnego (k. 45), niemniej jednak możliwości zaistnienia tego faktu w dotychczasowym postępowaniu kategorycznie nie wykluczono.

Niezależnie od tego braku aktualnie są jednak (wynikłe z treści tej powołanej już opinii Zakładu Karnego) podstawy faktyczne do uznania, że nie orzeczenie przez Sąd Okręgowy kary łącznej w zakresie skazania wyrokami wydanymi w tych dwóch sprawach stanowiło niewątpliwą obrazę prawa materialnego, to jest art. 85 k.k.

Powołanie się jednak przez autora kasacji na to bezsporne uchybienie, którego się dopuścił także sąd odwoławczy aprobując wspomnianą wadliwość wyroku, mimo słusznie podniesionych w tym względzie w apelacji zarzutów, nie może – in concreto – stanowić o zasadności owej skargi kasacyjnej.

Zauważyć wszak należy, że stosownie do treści art. 523 § 1 k.p.k. oprócz uchybień wymienionych w art. 439 k.p.k., skutecznym zarzutem kasacyjnym jest wyłącznie taki, który nie tylko wykazuje sądowi odwoławczemu „rażące naruszenie prawa”, ale także i możliwość „istotnego (a więc nie każdego) wpływu (tego to uchybienia) na treść (owego zaskarżonego kasacją) orzeczenia. Tylko kumulatywne dopełnienie przez skarżącego obydwu tych warunków skutkuje uznaniem zasadności zarzutu, a tym samym skargi kasacyjnej, która go podnosi.

Analiza treści uzasadnienia rozpoznawanej kasacji dowodzi, że jej autor możliwości owego „istotnego wpływu” zarzucanego uchybienia na treść zaskarżonego wyroku nie wykazał. Argumentację, którą jedynie w tym zakresie podniósł (obawa zaistnienia przeszkody prawnej w postaci res iudicata w zakresie „łączenia” kary z wyroku wydanego w sprawie II K 7/99 Sądu Rejonowego w S. z karą wymierzoną wobec skazanego przez ten Sąd w sprawie II K 422/98) tego wymogu nie spełnia, bowiem jest – w realiach sprawy – całkowicie błędna. Zważyć wszak należy, że to umorzenie przez Sąd Okręgowy postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego z powodu braku warunków do jego wydania dotyczy wyłącznie, obok kary orzeczonej wydanym we wspomnianej sprawie II K 7/99 wyrokiem, kary orzeczonej wyrokiem też Sądu Rejonowego w S. w sprawie II K 458/02 w zakresie skazania za czyn z art. 233 § 1 k.k. i art. 234 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Postanowienie z dnia 19 sierpnia 2009 r., V KK 78/09

Teza:

W przypadku wyroku uniewinniającego wydanego przez sąd pierwszej instancji stwierdzenie w postępowaniu odwoławczym negatywnej przesłanki procesowej w postaci przedawnienia, nie pozwala na korektę zaskarżonego wyroku, poprzez jego uchylenie i umorzenie postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 414 § 1 k.p.k., ponieważ takie rozstrzygnięcie byłoby mniej korzystne dla oskarżonego, a zatem wydaniu orzeczenia tej treści sprzeciwia się zakaz określony w art. 439 § 2 k.p.k.

Wszystkie przepisy dotyczące kosztów procesu, m. innym te zawarte w Dziale XIV k.p.k. oraz w ustawie z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych (Dz. U. z 1983 r. Nr 49, poz. 223 ze zm.), uzależniają rozstrzygnięcie o kosztach od treści orzeczenia co do istoty sprawy, kończącego postępowanie jurysdykcyjne. Zatem wyrok uniewinniający oskarżoną stosownie do dyspozycji art. 632 pkt. 1 k.p.k. determinował obciążenie nimi oskarżyciela prywatnego. Jednocześnie treść orzeczenia sądu pierwszej instancji uniemożliwiła zastosowanie w postępowaniu odwoławczym art. 632a k.p.k. w zw. z art. 634 k.p.k. nawet odpowiednio, ponieważ art. 632 a k.p.k. zezwala na obciążenie kosztami procesu oskarżonego lub Skarb Państwa, tylko w wypadkach wyjątkowych, w razie umorzenia postępowania.

Z uzasadnienia:

„Kasacja pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego nie zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie należy się jednak odnieść do problemu dopuszczalności wywiedzionej kasacji, albowiem dotyczy ona zawartego w wyroku Sądu pierwszej instancji orzeczenia o kosztach procesu, zaakceptowanego przez Sąd odwoławczy i możliwości jego kontroli w postępowaniu kasacyjnym, z uwagi na wystąpienie okoliczności wyłączającej ściganie w postaci przedawnienia karalności przestępstwa ściganego z oskarżenia prywatnego, stanowiącej jednocześnie bezwzględną przyczynę odwoławczą (art. 439 § 1 pkt. 9 k.p.k.). Zaistniałej sytuacji procesowej dotyczy przepis art. 529 k.p.k, który w razie wystąpienia okoliczności wyłączającej ściganie, nie pozwala na rozpoznanie kasacji, gdy jest ona wywiedziona na niekorzyść oskarżonego (wnioskowanie a contrario). Analizując treść skargi kasacyjnej dla określenia jej kierunku trzeba stwierdzić, że ewentualne uwzględnienie kasacji nie doprowadziłoby do pogorszenia sytuacji K. B., skoro skarżący wnioskuje o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu odwoławczego w części utrzymującej w mocy orzeczenie o kosztach Sądu meriti do ponownego rozpoznania argumentując, że rozstrzygnięcie to pozwoli w ponownym postępowaniu odwoławczym na odstąpienie od obciążenia oskarżyciela prywatnego kosztami procesu za pierwszą instancję. W konsekwencji, gdyby podzielić pogląd skarżącego, że wyrok uniewinniający K. B. pozwala na takie rozstrzygnięcie, to Sąd Okręgowy orzekając ponownie kosztami procesu za pierwszą instancję mógłby obciążyć Skarb Państwa, a nie oskarżoną (art. 632a k.p.k.), która z racji jej uniewinnienia kosztów tych nie ponosi (art. 632 pkt 1 k.p.k.).

Zatem rozpoznanie przedmiotowej kasacji było dopuszczalne na podstawie art. 523 § 4 pkt 1 k.p.k., skoro została ona wniesiona z powodu uchybienia określonego w art. 439 k.p.k., przy jednoczesnym braku okoliczności wskazanych w art. 529 k.p.k., które uzasadniałyby jej pozostawienie bez rozpoznania.

Odnosząc się do treści zarzutu kasacyjnego nie można podzielić stanowiska skarżącego, że wydając zaskarżone orzeczenie Sąd odwoławczy dokonał błędnej wykładni art. 439 § 2 k.p.k. Oczywiście rację ma Sąd Okręgowy, że w przypadku wyroku uniewinniającego

wydanego przez Sąd pierwszej instancji stwierdzenie w postępowaniu odwoławczym negatywnej przesłanki procesowej w postaci przedawnienia, nie pozwala na korektę zaskarżonego wyroku, poprzez jego uchylenie i umorzenie postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 414 § 1 k.p.k., ponieważ takie rozstrzygnięcie byłoby mniej korzystne dla oskarżonego, a zatem wydaniu orzeczenia tej treści sprzeciwia się zakaz określony w art. 439 § 2 k.p.k. (por. postanowienie SN z dnia 4 listopada 2002 r., sygn. akt V KKN 240/01, OSNKW 2003/1-2/16). Z tego względu Sąd odwoławczy mógł także odstąpić od analizy zarzutów apelacji, ponieważ w tej sytuacji nie miał prawnych możliwości korygowania orzeczenia Sądu I instancji, nawet gdyby te zarzuty okazały się trafne. Natomiast nie można podzielić stanowiska autora kasacji, że Sąd odwoławczy rozszerzył stosowanie art. 439 § 2 k.p.k. na orzeczenie o kosztach i w kontekście tego przepisu stwierdził brak możliwości korygowania wyroku Sądu I instancji obciążającego oskarżyciela prywatnego kosztami procesu, ponieważ jak już wyżej wskazano, zmiana wyroku w tym zakresie nie wiązałaby się z wydaniem orzeczenia na niekorzyść oskarżonej. Przede wszystkim w uzasadnieniu Sądu odwoławczego brak jest jakichkolwiek rozważań odnoszących się do kontroli instancyjnej orzeczenia o kosztach, zapewne dlatego, że apelacja skarżącego negując zasadność uniewinnienia oskarżonej od dokonania przestępstwa z art. 212 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k., nie zawierała żadnych alternatywnych wniosków kwestionujących jedynie poprawność obciążenia oskarżyciela prywatnego kosztami procesu. Błędny jest pogląd skarżącego, że orzeczenie o kosztach zawarte w wyroku ma swój odrębny byt, niezależny od merytorycznego rozstrzygnięcia. Wręcz przeciwnie wszystkie przepisy dotyczące kosztów procesu, m. innym te zawarte w Dziale XIV k.p.k. oraz w ustawie z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych (Dz. U. z 1983 r. Nr 49, poz. 223 ze zm.), uzależniają rozstrzygnięcie o kosztach od treści orzeczenia co do istoty sprawy, kończącego postępowanie jurysdykcyjne. Zatem wyrok uniewinniający oskarżoną stosownie do dyspozycji art. 632 pkt 1 k.p.k. determinował obciążenie nimi oskarżyciela prywatnego. Jednocześnie treść orzeczenia Sądu pierwszej instancji uniemożliwiła zastosowanie w postępowaniu odwoławczym art. 632a k.p.k. w zw. z art. 634 k.p.k. nawet odpowiednio, ponieważ art. 632 a k.p.k. zezwala na obciążenie kosztami procesu oskarżonego lub Skarb Państwa, tylko w wypadkach wyjątkowych, w razie umorzenia postępowania, a takie rozstrzygnięcie przed Sądem Rejonowym nie zapadło. Należy przypomnieć, że przepis art. 632 a k.p.k. został dodany jako reakcja na wyrok TK z dnia 23 maja 2005 r. (SK 44/04, Dz. U. z 2004 r. Nr 96, poz. 821). Skarżący powołując się na wskazany wyrok wydaje się zapominać, że Trybunał Konstytucyjny stwierdził w nim niezgodność art. 632 pkt 1 k.p.k. z art. 2, art. 32 ust. 1 i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP w takim zakresie, w jakim w sprawach z oskarżenia prywatnego przewiduje, że koszty procesu obligatoryjnie ponosi oskarżyciel prywatny w razie umorzenia postępowania z powodu przedawnienia karalności, natomiast nie kwestionował zasady obciążenia oskarżyciela prywatnego kosztami przy wyroku uniewinniającym.

Z tych względów fakt utrzymania w mocy przez Sąd odwoławczy wyroku uniewinniającego oskarżoną nie mógł skutkować zmiany wyroku Sądu pierwszej instancji w zakresie kosztów, nawet gdy się weźmie pod uwagę słuszne stanowisko skarżącego, że w sprawie niniejszej wystąpił wyjątkowy wypadek o którym mowa w art. 632 a k.p.k., wobec faktu, że Sądy obu instancji na skutek rażącej przewlekłości postępowania doprowadziły do przedawnienia karalności przestępstwa z art. 212 § 2 k.k. ściganego z oskarżenia prywatnego. Zdecydowany sprzeciw Sądu Najwyższego budzi fakt, iż Sąd meriti po wniesieniu aktu oskarżenia i sprecyzowaniu przez oskarżyciela prywatnego zarzutu, przeprowadził posiedzenie pojednawcze dopiero po upływie 19 miesięcy (k. 30 – 31, 39), zaś Sąd ad quem, mimo świadomości zbliżającego się terminu przedawnienia karalności, wyznaczył rozprawę apelacyjną aż po 16 miesiącach od daty wpływu środka odwoławczego (k. 749, 753), tym bardziej, że opóźnienia te nie wynikały z obstrukcyjnego za-

kazanych przez niego trudnych warunków materialnych (art. 78 § 1 k.p.k.). Wtedy wyznaczenie obrońcy z urzędu wymaga złożenia wniosku przez oskarżonego.

Sumując, można powiedzieć: jeśli wobec skazanego, który złożył wniosek o wznowienie postępowania sądowego, zachodzi uzasadniona wątpliwość co do jego poczytalności i nie ustanowił on obrońcy z wyboru, prezes sądu właściwego do rozpoznania sprawy powinien wyznaczyć skazanemu obrońcę z urzędu (art. 81 § 1 k.p.k.), który zobligowany będzie albo sporządzić wniosek o wznowienie, albo też powiadomić sąd o braku podstaw do sporządzenia tej skargi (art. 84 § 3 k.p.k.).

W konkretnej sprawie autorem wniosku o wznowienie postępowania sądowego jest osoba dotknięta poważnym defektem psychicznym. Ustalono, że przypisanego czynu dopuściła się w warunkach ograniczonej w stopniu znacznym poczytalności (art. 31 § 2 k.k.). Powinnością prezesa właściwego sądu było zatem wyznaczenie E. S. obrońcy z urzędu. Skoro tak się nie stało, Sąd Najwyższy uznał za konieczne uchylić zaskarżone zarządzenie i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania w celu wykonania przez właściwy organ wskazanej czynności procesowej i podjęcia dalszych ewentualnych działań przewidzianych przez prawo.”

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.2.15. Konsekwencje odmowy sporządzenia i podpisania kasacji przez obrońcę z urzędu

przepisy: art. 524 § 1 k.p.k.

hasła: obrońca z urzędu; Kasacja ogólnie

Postanowienie z dnia 9 września 2009 r., V KZ 55/09

Teza:

W wypadku, gdy obrońca z urzędu zasadnie odmówił sporządzenia i podpisania kasacji, oskarżonemu – skazanemu przysługuje 30-dniowy termin do wniesienia kasacji (art. 524 § 1 k.p.k.), liczony od dnia zawiadomienia go przez sąd odwoławczy o stanowisku obrońcy.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4. Zagadnienia prawne

(opracował: Michał Hudzik, asystent sędziego w Izbie Karnej Sądu Najwyższego)

1.4.1. Społeczny kurator sądowy jako funkcjonariusz publiczny w rozumieniu art. 115 § 13 k.k.

przepisy: art. 115 § 13 pkt 3 k.k.

hasła: Funkcjonariusz publiczny

Pytanie prawne Sądu Okręgowego w Zamościu, I KZP 17/09

„Czy przepis art. 115 § 13 k.k. poprzez zaliczenie do kategorii funkcjonariuszy publicznych kuratora sądowego za takiego funkcjonariusza uważa również kuratora sądowego społecznego?”

Termin rozstrzygnięcia:

28 października 2009 r., sala C, godz. 12.30

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4.2. Skutki wad procesu delegowania sędziego sądu wojskowego

przepisy: art. 26 § 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ustroju sądów wojskowych (DZ. U. z 2007 r. Nr 226, poz. 1676 ze zm.)

hasła: Sędzia; Skład sądu

Pytanie prawne Sądu Apelacyjnego w Warszawie, I KZP 19/09

„Czy charakter i istota porozumienia Ministra Sprawiedliwości z Ministrem Obrony Narodowej przy delegowaniu sędziego sądu wojskowego do pełnienia obowiązków sędziowskich lub wykonywania czynności administracyjnych w innym sądzie wojskowym lub w sądzie powszechnym w trybie art. 26 § 1 Ustawy prawo o ustroju sądów wojskowych, w przypadku wadliwego działania w zakresie owego porozumienia po stronie Ministra Obrony Narodowej, powoduje prawną nieskuteczność samej delegacji?”

Termin rozstrzygnięcia:

28 października 2009 r., sala C, godz. 13.30

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4.3. Działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego poza granicami

przepisy: art. 8 ust. 2a i ust. 2b ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. Nr 34, poz. 149 ze zm.)

hasła: Ustawa rehabilitacyjna

Pytanie prawne Sądu Najwyższego, I KZP 20/09

„Czy przez działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, o której mowa w art. 8 ust. 2a i ust. 2b ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec represjonowanych za działalność na rzecz niepod-

ległego bytu Państwa Polskiego (Dz. Nr 34, poz. 149 ze zm.), należy rozumieć również działalność prowadzoną poza terytorium Polski (w granicach obecnych lub ustalonych w Traktacie Ryskim)?”

Termin rozstrzygnięcia:

28 października 2009 r., sala C, godz. 9.00

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4.4. Zakres powagi rzeczy osądzonej wynikający z uprzedniego postanowienia o umorzeniu postępowania na tej podstawie

przepisy: art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.

hasła: Powaga rzeczy osądzonej

Pytanie prawne Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim, I KZP 21/09

„Czy stan powagi rzeczy osądzonej w jednej sprawie może wynikać z wydanego w innej sprawie, prowadzonej przeciwko tej samej osobie o ten sam czyn, prawomocnego postanowienia o umorzeniu postępowania, którego podstawą jest także negatywna przesłanka procesowa określona w art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. jako *res iudicata*?”

Termin rozstrzygnięcia:

28 października 2009 r., sala C, godz. 10.30

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4.5. Znaczenie celu posiadania środka odurzającego lub substancji psychotropowej dla bytu przestępstwa określonego w art. 62 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii

przepisy: art. 62 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179, poz. 1485 ze zm.)

hasła: Narkomania (Zob. Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii); Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii (Zob. Narkomania); Pozakodeksowe przepisy karne

Pytanie prawne Sądu Apelacyjnego w Wrocławiu, I KZP 22/09

„Czy dla penalizacji posiadania środka odurzającego lub substancji psychotropowej w rozumieniu przepisów art. 62 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179, poz. 1485 ze zm.) ma znaczenie cel posiadania owego środka odurzającego lub substancji psychotropowej?”

Termin rozstrzygnięcia:

28 października 2009 r., sala C, godz. 12.00

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4.6. Możliwość działania za pokrzywdzonego – ZUS – jego pracownika, dysponującego upoważnieniem do reprezentowania Zakładu w postępowaniach karnych

przepisy: art. 51 § 1 k.p.k.

hasła: Pokrzywdzony

Pytanie prawne Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie, I KZP 23/09

„Czy za pokrzywdzonego – Zakład Ubezpieczeń Społecznych, uprawniona do wniesienia zażalenia jest osoba, która – jako pracownik – dysponuje upoważnieniem do reprezentowania Zakładu w sprawach karnych, udzielonym w ramach tzw. ciągu pełnomocnictw?”

Termin rozstrzygnięcia:

28 października 2009 r., sala C, godz. 11.30

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4.7. Zatarcie skazania, na mocy którego orzeczono zakaz prowadzenia pojazdów a możliwość późniejszego skazania za przestępstwo określone w art. 244 k.k.

przepisy: art. 106 k.k., art. 244 k.k.

hasła: Zatarcie skazania; Przestępstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwości - inne

Pytanie prawne Sądu Okręgowego w Warszawie, I KZP 24/09

„Czy zatarcie skazania, które zawierało orzeczenie o jednym z zakazów wymienionych w art. 244 k.k., powoduje brak środka dowodowego w postaci prawomocnego orzeczenia sądu oraz czy zapis w art. 106 k.k., że skazanie uważa się za niebyłe, ma wpływ na niemożność przyjęcia odpowiedzialności za czyn z art. 244 k.k.?”

Termin rozstrzygnięcia:

28 października 2009 r., sala C, godz. 11.00

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4.8. Skargi skazanych (art. 6 § 2 k.k.w.) oraz zaskarżenie decyzji (art. 7 k.k.w.) jako środki odwoławcze

przepisy: art. 6 § 2 k.k.w., art. 7 k.k.w., art. 1 § 2 k.k.w., art. 3 § 2 k.k.w.

hasła: Środki zaskarżenia zwyczajne – ogólnie

Pytanie prawne Sądu Okręgowego w Świdnicy, I KZP 25/09

„Czy skargi skazanych w oparciu o treść art. 6 § 2 k.k.w. albo zaskarżenie przez skazanego w trybie art. 7 k.k.w. decyzji wydanych przez organy wymienione w art. 2 pkt. 3 – 6 i 10 k.k.w. są środkami odwoławczymi w rozumieniu działu IX Kodeksu postępowania karnego i tym samym czy w oparciu o treść art. 1 § 2 k.k.w. należy stosować odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego?”

Czy w przypadku uznania, że sprawy te, a rozpoznawane przez sąd w myśl art. 7 k.k.w. jednak nie należą do środków odwoławczych w rozumieniu Kodeksu postępowania karnego to czy mimo to można stosować zasady w nim zawarte, czy też obowiązują tylko zasady opisane w Kodeksie karnym wykonawczym, dotyczy to szczególnie treści art. 3 § 2 k.k.w.?”

Termin rozstrzygnięcia:

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

1.4.9. Obligatoryjne zarządzenie wykonania kary, której wykonanie uprzednio warunkowo zawieszono

przepisy: art. 75 § 1k.k., art. 87 k.k.

hasła: Warunkowe zawieszenie wykonania kary

Pytanie prawne Sądu Okręgowego w Świdnicy, **I KZP 26/09**

„Czy podstawą do obligatoryjnego zarządzenia warunkowo zawieszonej kary pozbawienia wolności (art. 75 § 1 k.k.) może być skazanie na karę łączną pozbawienia wolności, wydaną w trybie art. 87 k.k. w przypadku gdy podobne przestępstwo umyślne, będące podstawą zarządzenia, wchodzące w skład tej kary łącznej, zagrożone jest jedynie karą ograniczenia wolności?”

Termin rozstrzygnięcia:

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

3. Legislacja

(opr. mgr A. Błachnio-Parzych, dr S. Żółtek, asystenci w Izbie Karnej SN)

3.1. Akty normatywne dotyczące prawa karnego

3.1.2. Wchodzą w życie:

- **W dniu 15 września 2009 r.** – Ustawa z 17 lipca 2009 r. o zmianie ustawy o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów oraz o zmianie ustawy – Przepisy wprowadzające Kodeks karny (Dz. U z 2009 r. Nr 141, poz. 1149)

Ustawa wprowadziła zmiany m. in. do Rozdziału 10 zatytułowanego Przepisy karne, polegające na zmianie niektórych przepisów oraz dodaniu art. 46a i 46b, które kryminalizują m.in. wywożenie z terytorium RP i wwożenie na to terytorium, bez wymaganego zezwolenia, komórek, tkanek i narządów.

Poza tym ustawa wprowadziła zmiany do art. 5 Przepisów wprowadzających Kodeks karny. Przepis ten dotyczy regulacji, które pozostają w mocy w związku z wejściem w życie Kodeksu karnego. Zmiany polegają na uchyleniu pkt. 40 w art. 5 § 1 oraz pkt. 46 w art. 5 § 2, które odnosiły się do ustawy z dnia 26 października 1995 r. o pobieraniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów.

Pełny tekst: <http://www.lex.com.pl/serwis/du/2009/1149.htm>

- **W dniu 19 września 2009 r.** – Ustawa z 16 lipca 2009 r. o zmianie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2009 r. Nr 144, poz. 1175)

Wprowadzono nowe brzmienie art. 40 ust. 3b ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Zgodnie z tym przepisem zażalenie na doprowadzenie lub zatrzymanie dokonane na podstawie art. 40 ustawy, przekazuje się niezwłocznie sądowi rejonowemu miejsca doprowadzenia lub zatrzymania. Dodano również, że skarżący ma prawo wziąć udział w posiedzeniu sądu.

Pełny tekst: <http://www.lex.com.pl/serwis/du/2009/1175.htm>

- **W dniu 19 września 2009 r.** – Ustawa z 16 lipca 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2009 r. Nr 144, poz. 1178)

Wprowadzono nowe brzmienie art. 540 § 2 k.p.k., zgodnie z którym możliwe jest wznowienie postępowania na korzyść strony, a nie jedynie na korzyść oskarżonego, w sytuacji, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, przepisu prawnego, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie. Możliwość wznowienia postępowania związana została przy tym z

orzeczeniem o niezgodności, a nie z będącą jego wynikiem utratą mocy lub zmianą przepisu.

Pełny tekst: <http://www.lex.com.pl/serwis/du/2009/1178.htm>

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

3.2. Prace legislacyjne rządu

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

3.3. Prace legislacyjne Sejmu i Senatu RP

3.3.1. Sejm

3.3.1.1. Nowe projekty

- **Do Sejmu wpłynął poselski projekt ustawy o sporcie.**
(tekst wraz z uzasadnieniem: <http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/wgdruku/2374>)

fragment ustawy:

Art. 61

Kto podejmuje działania stanowiące doping, polegające na wprowadzaniu do obrotu substancji zabronionych lub przyrządów umożliwiających stosowanie metody zabronionej albo uczestniczeniu w takim obrocie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Art. 83

W ustawie z dnia 6 września 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 296b. otrzymuje brzmienie

„Art. 296b. § 1. Kto, w związku z organizowaniem lub uczestnictwem w zawodach sportowych organizowanych przez polski związek sportowy lub podmioty działające z jego upoważnienia a także międzynarodową organizację sportową, przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę lub takiej korzyści żąda, w zamian za nieuczciwe zachowanie, mogące mieć wpływ na wynik tych zawodów, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto w wypadkach określonych w ust. 1, udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej.

§ 3. Nie podlega karze sprawca przestępstwa określonego w ust. 2, jeżeli korzyść majątkowa lub osobista albo ich obietnica zostały przyjęte, a sprawca zawiadomił o tym fakcie organ powołany do ścigania przestępstw i ujawnił wszystkie istotne okoliczności przestępstwa, zanim organ ten o nim się dowiedział.

§ 4. Kto, w związku z czynem określonym w ust. 1 albo ust. 2, bierze udział w zakładach bukmacherskich, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.,

2) po art. 296b. dodaje się art. 296c. i art. 296d. w brzmieniu:

- „Art. 296c. § 1. Kto, powołując się na wpływy w sprawach związanych z organizowaniem lub uczestnictwem w zawodach sportowych organizowanych podmiot wskazany w art.296b § 1przez polski związek albo wywołując przekonanie innej osoby lub utwierdzając ją w przekonaniu o istnieniu takich wpływów, podejmuje się pośrednictwa w uzyskaniu określonego wyniku tych zawodów lub współzawodnictwa sportowego w zamian za korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.
- § 2. Tej samej karze podlega, kto udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej w zamian za pośrednictwo w uzyskaniu określonego wyniku zawodów sportowych lub współzawodnictwa sportowego , polegające na bezprawnym wywarceniu wpływu na zachowanie osoby uczestniczącej w tych zawodach lub współzawodnictwie lub pełniącej funkcję związaną z ich organizowaniem lub prowadzeniem.
- § 3. Nie podlega karze sprawca przestępstwa określonego w ust. 2, jeżeli korzyść majątkowa lub osobista albo ich obietnica zostały przyjęte, a sprawca zawiadomił o tym fakcie organ powołany do ścigania przestępstw i ujawnił wszystkie istotne okoliczności przestępstwa, zanim organ ten o nim się dowiedział.

Art. 296d. Substancje zabronione, przedmioty albo pieniądze służące do popełnienia przestępstw określonych w tym rozdziale ulegają przepadkowii, chociażby nie stanowiły własności sprawcy.”

Art. 84.

W ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2007 r. Nr 43, poz. 277 z późn. zm.) w art. 19 w ust. 1 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

- „2) określonych w art. 134, art. 135 § 1, art. 136 § 1, art.156 § 1 i 3, art.163 § 1 i 3, art.164 § 1, art.165 § 1 i 3, art. 166, art. 167, art. 173 § 1 i 3, art. 189, art. 200, art. 204 § 4, art. 223, art.228 § 1 i 3-5, art. 229 § 1 i 3-5, art. 230 § 1 i, art. 230a § 1, art. 231 § 2, art. 232, art. 245, art. 246, art. 252 § 1-3, art. 253, art. 258, art. 269, art. 280-282, art. 285 §1, art. 286 §1, art. 296 § 1-3, art. 296a § 1, 2 i 4, art. 296 b. § 1, 2 i 4, i art. 296 c. § 1 i 2 art. art. 299 § 1-6 oraz w art. 310 § 1,2 i 4 Kodeksu Karnego”

Art. 85.

W ustawie z dnia 25 czerwca 1997 r. o świadku koronnym (Dz. U. z 2007 r. Nr 36, poz. 232 z późn. zm.) w art. 1 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

- „2. Przepisy ustawy stosuje się także w sprawach o przestępstwa określone w art. 228 § 1 i 3-6, art. 229 § 1 i 3-5, art. 230 § 1, art. 230a § 1, art. 231 § 1 i 2, art. 250a § 1 i 2, art. 258, art. 296a § 1, 2 i 4, art. 296b § 1, 2 i 4 i art. 296c § 1 i 2 Kodeksu Karnego

Art. 86.

W ustawie z dnia 28 października 2002 o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (Dz. U. z 2002 r. Nr 197, poz. 1661, z późn. zm.) w art.16 w ust. 1 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) łapownictwa i płatnej protekcji , określone w:

- a) art. 228-230a, art. 250a, art. 296a, art. 296b i art. 296c Kodeksu Karnego
- b) art. 192b i art. 192c ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 o świadczeniach opieki zdrowotnej, finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027, z późn. zm.)

Art. 87.

W ustawie z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (Dz. U. z 2006 r. Nr 104, poz. 708, Nr 158, poz. 1122 i Nr 218 poz. 1592 oraz z 2007 r. Nr 25, poz. 162) w art. 2 w ust.1 w pkt 1 lit b otrzymuje brzmienie:

„b) wymiarowi sprawiedliwości, określonym w art. 233, wyborom i referendum, określonym w art. 250a, porządkowi publicznemu, określonym w art. 258, wiarygodności dokumentów, określonych w art. 270-273, mieniu, określonym w art. 286, obrotowi gospodarczemu, określonych w art. 296, 296a, 296b, 296c, 297 i 299, obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi, określonym w art. 310 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks Karny, a także o których mowa w art. 585-592 ustawy z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (Dz. U. Nr 183, poz. 1538 oraz z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i Nr 157, poz. 1119), jeżeli pozostają w związku z korupcją lub działalnością godzącą w interesy ekonomiczne państwa.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

3.3.1.2. Posiedzenia plenarne

- **Na posiedzeniu w dniu 25 września ogłoszono sprawozdanie Komisji Nadzwyczajnej o:**
 1. rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy Kodeks karny, ustawy Kodeks postępowania karnego, ustawy Kodeks karny wykonawczy oraz ustawy o Policji,
 2. rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy Kodeks karny, ustawy Kodeks postępowania karnego, ustawy Kodeks karny wykonawczy, ustawy Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw,
 3. poselskim projekcie ustawy o zmianie ustawy Kodeks postępowania karnego,
 4. poselskich projektach ustaw o zmianie ustawy Kodeks karny.

Ustawę Sejm przyjął, w dniu 28 września przekazano ją Prezydentowi i Marszałkowi Senatu

USTAWA z dnia 25 września 2009 r.

o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego,
ustawy – Kodeks karny wykonawczy, ustawy – Kodeks karny skarbowy
oraz niektórych innych ustaw

Art. 1.

W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 10 § 2 otrzymuje brzmienie:
„§ 2. Nieletni, który po ukończeniu 15 lat dopuszcza się czynu zabronionego określonego w art. 134, art. 148 § 1, art. 156 § 1 lub 3, art. 163 § 1 lub 3, art. 166, art. 173 § 1 lub 3, art. 197 § 3 lub 4, art. 252 § 1 lub 2 oraz w art. 280, może odpowiadać na zasadach określonych w tym kodeksie, jeżeli okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają, a w szczególności, jeżeli poprzednio stosowane środki wychowawcze lub poprawcze okazały się bezskuteczne.”;
- 2) w art. 25 § 3 otrzymuje brzmienie:
„§ 3. Nie podlega karze, kto przekracza granice obrony koniecznej pod wpływem strachu lub wzburzenia usprawiedliwionych okolicznościami zamachu.”;
- 3) w art. 33 § 1 otrzymuje brzmienie:
„§ 1. Grzywnę wymierza się w stawkach dziennych, określając liczbę stawek oraz wysokość jednej stawki; jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, najniższa liczba stawek wynosi 10, zaś najwyższa 540.”;
- 4) w art. 34 § 2 otrzymuje brzmienie:
„§ 2. W czasie odbywania kary ograniczenia wolności skazany:
1) nie może bez zgody sądu zmieniać miejsca stałego pobytu,
2) jest obowiązany do wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne,
3) ma obowiązek udzielania wyjaśnień dotyczących przebiegu odbywania kary.”;
- 5) art. 35 otrzymuje brzmienie:

- „Art. 35. § 1. Nieodpłatna, kontrolowana praca na cele społeczne jest wykonywana w wymiarze od 20 do 40 godzin w stosunku miesięcznym.
- § 2. W stosunku do osoby zatrudnionej sąd zamiast obowiązku, o którym mowa w art. 34 § 2 pkt 2, może orzec potrącenie od 10 do 25% wynagrodzenia za pracę w stosunku miesięcznym na cel społeczny wskazany przez sąd; w okresie odbywania kary skazany nie może rozwiązać bez zgody sądu stosunku pracy.”;
- 6) w art. 36:
- a) uchyla się § 1,
- b) § 2 otrzymuje brzmienie:
- „§ 2. Wymierzając karę ograniczenia wolności, sąd może orzec wobec skazanego obowiązki wymienione w art. 72.”;
- 7) w art. 38 § 2 otrzymuje brzmienie:
- „§ 2. Kara nadzwyczajnie obostrzona nie może przekroczyć 810 stawek dziennych grzywny, 2 lat ograniczenia wolności albo 15 lat pozbawienia wolności; karę ograniczenia wolności wymierza się w miesiącach i latach.”;
- 8) w art. 39 pkt 5 otrzymuje brzmienie:
- „5) obowiązek naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę.”;
- 9) w art. 43 § 1 otrzymuje brzmienie:
- „§ 1. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, pozbawienie praw publicznych oraz zakazy wymienione w art. 39 pkt 2 i 3 orzeka się w latach, od roku do lat 10, zakazy oraz obowiązek wymienione w art. 39 pkt 2a i 2b orzeka się w latach, od roku do lat 15, a zakaz wymieniony w art. 39 pkt 2c orzeka się w latach, od lat 2 do 6.”;
- 10) art. 46 otrzymuje brzmienie:
- „Art. 46. § 1. W razie skazania sąd może orzec, a na wniosek pokrzywdzonego lub innej osoby uprawnionej orzeka, obowiązek naprawienia wyrządzonej przestępstwem szkody w całości albo w części lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę; przepisów prawa cywilnego o przedawnieniu roszczenia oraz możliwości zasądzenia renty nie stosuje się.
- § 2. Zamiast obowiązku określonego w § 1 sąd może orzec nawiązkę na rzecz pokrzywdzonego.”;
- 11) art. 49a otrzymuje brzmienie:
- „Art. 49a. § 1. Organizacje społeczne, fundacje i stowarzyszenia, o których mowa w art. 47 i 49, muszą obejmować swoją działalnością terytorium całego kraju.
- § 2. Minister Sprawiedliwości prowadzi wykaz, do którego wpisuje instytucje, organizacje społeczne, fundacje i stowarzyszenia, o których mowa w art. 47 i 49. Wpisu do wykazu dokonuje się na wniosek zainteresowanego podmiotu. Wykaz jest publikowany co najmniej raz w roku, w formie obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Ministra Sprawiedliwości.”;
- 12) uchyla się art. 57a;
- 13) w art. 58:
- a) po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:
- „§ 2a. Kary ograniczenia wolności związanej z obowiązkiem, o którym mowa w art. 35 § 1, nie orzeka się, jeżeli stan zdrowia oskarżonego lub jego właściwości i warunki osobiste uzasadniają przekonanie, że oskarżony nie wykona tego obowiązku.”,
- b) § 3 otrzymuje brzmienie:
- „§ 3. Jeżeli przestępstwo jest zagrożone karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 5 lat, sąd może orzec zamiast kary pozbawienia wolności grzywnę albo karę ograniczenia wolności do lat 2, w szczególności jeżeli orzeka równocześnie środek karny; karę ograniczenia wolności wymierza się w miesiącach i latach.”,
- c) uchyla się § 4;
- 14) art. 59 otrzymuje brzmienie:
- „Art. 59. Jeżeli przestępstwo jest zagrożone karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 3 lat albo karą łagodniejszego rodzaju i społeczna szkodliwość czynu nie jest znaczna, sąd może odstąpić od wymierzenia kary, jeżeli orzeka równocześnie środek karny, a cele kary zostaną przez ten środek spełnione.”;
- 15) w art. 60 § 6 otrzymuje brzmienie:
- „§ 6. Nadzwyczajne złagodzenie kary polega na wymierzeniu kary poniżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia albo kary łagodniejszego rodzaju według następujących zasad:
- 1) jeżeli czyn stanowi zbrodnię zagrożoną co najmniej karą 25 lat pozbawienia wolności, sąd wymierza karę pozbawienia wolności nie niższą od 8 lat,
 - 2) jeżeli czyn stanowi inną zbrodnię, sąd wymierza karę pozbawienia wolności nie niższą od jednej trzeciej dolnej granicy ustawowego zagrożenia,
 - 3) jeżeli czyn stanowi występki, przy czym dolną granicą ustawowego zagrożenia jest kara pozbawienia wolności nie niższa od roku, sąd wymierza grzywnę, karę ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności,

- 4) jeżeli czyn stanowi występki, przy czym dolną granicą ustawowego zagrożenia jest kara pozbawienia wolności niższa od roku, sąd wymierza grzywnę albo karę ograniczenia wolności.”;
- 16) w art. 69 uchyla się § 4;
- 17) w art. 71 § 1 otrzymuje brzmienie:
„§ 1. Zawieszając wykonanie kary pozbawienia wolności, sąd może orzec grzywnę w wysokości do 270 stawek dziennych, jeżeli jej wymierzenie na innej podstawie nie jest możliwe; zawieszając wykonanie kary ograniczenia wolności, sąd może orzec grzywnę w wysokości do 135 stawek dziennych.”;
- 18) w art. 78 § 1 i 2 otrzymują brzmienie:
„§ 1. Skazanego można warunkowo zwolnić po odbyciu co najmniej połowy kary.
§ 2. Skazanego określonego w art. 64 § 1 można warunkowo zwolnić po odbyciu dwóch trzecich kary, natomiast określonego w art. 64 § 2 po odbyciu trzech czwartych kary.”;
- 19) w art. 86:
a) § 1 otrzymuje brzmienie:
„§ 1. Sąd wymierza karę łączną w granicach od najwyższej z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa do ich sumy, nie przekraczając jednak 810 stawek dziennych grzywny, 2 lat ograniczenia wolności albo 15 lat pozbawienia wolności; karę ograniczenia wolności wymierza się w miesiącach i latach. Kara łączna grzywny określonej w art. 71 § 1 nie może przekraczać 270 stawek dziennych – jeżeli jest ona związana z zawieszeniem wykonania kary pozbawienia wolności oraz nie może przekraczać 135 stawek dziennych – jeżeli jest ona związana z zawieszeniem wykonania kary ograniczenia wolności.”;
b) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:
„§ 1a. Jeżeli suma orzeczonych kar pozbawienia wolności wynosi 25 lat albo więcej, a chociażby jedna z podlegających łączeniu kar wynosi nie mniej niż 10 lat, sąd może orzec karę łączną 25 lat pozbawienia wolności.”;
c) po § 2 dodaje się § 2a i 2b w brzmieniu:
„§ 2a. Jeżeli chociażby jedna z podlegających łączeniu grzywien jest wymierzona kwotowo, karę łączną grzywny wymierza się kwotowo.
§ 2b. Jeżeli chociażby jedna z podlegających łączeniu grzywien została orzeczona na podstawie art. 309, sąd wymierza karę łączną grzywny w granicach od najwyższej z kar tego rodzaju wymierzonych za poszczególne przestępstwa do ich sumy, nie przekraczając jednak 4500 stawek dziennych grzywny.”;
- 20) w art. 89:
a) § 1 otrzymuje brzmienie:
„§ 1. W razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności, ograniczenia wolności albo grzywny z warunkowym zawieszeniem i bez warunkowego zawieszenia ich wykonania sąd może w wyroku łącznym warunkowo zawiesić wykonanie kary łącznej, jeżeli zachodzą przesłanki określone w art. 69.”;
b) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:
„§ 1a. W razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania sąd może w wyroku łącznym orzec karę łączną pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania.”;
- 21) art. 93 otrzymuje brzmienie:
„Art. 93. Sąd może orzec przewidziany w tym rozdziale środek zabezpieczający związany z umieszczeniem w zakładzie zamkniętym lub skierowaniem na leczenie ambulatoryjne tylko wtedy, gdy jest to niezbędne, aby zapobiec ponownemu popełnieniu przez sprawcę czynu zabronionego związanego z jego chorobą psychiczną, zaburzeniami preferencji seksualnych, upośledzeniem umysłowym lub uzależnieniem od alkoholu lub innego środka odurzającego; przed orzeczeniem tego środka sąd wysłuchuje lekarzy psychiatrów oraz psychologa, a w sprawach osób z zaburzeniami preferencji seksualnych – także lekarza seksuologa.”;
- 22) w art. 95a:
a) § 1 otrzymuje brzmienie:
„§ 1. Skazując sprawcę na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania za przestępstwo skierowane przeciwko wolności seksualnej, popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych, sąd może orzec umieszczenie sprawcy, po odbyciu tej kary, w zakładzie zamkniętym albo skierowanie go na leczenie ambulatoryjne, w celu przeprowadzenia terapii farmakologicznej lub psychoterapii, zmierzających do zapobieżenia ponownemu popełnieniu takiego przestępstwa, w tym w szczególności poprzez obniżenie zaburzonego popędu seksualnego sprawcy. Terapii farmakologicznej nie stosuje się, jeżeli jej przeprowadzenie spowodowałoby niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia skazanego.”;
b) po § 1 dodaje się §1a w brzmieniu:

- „§1a. Sąd orzeka umieszczenie sprawcy, o którym mowa w § 1, skazanego za przestępstwo określone w art. 197 § 3 pkt 2 lub 3 w zakładzie zamkniętym albo skierowanie go na leczenie ambulatoryjne.”,
- c) § 2 otrzymuje brzmienie:
- „§ 2. W okresie do 6 miesięcy przed przewidywanym warunkowym zwolnieniem lub przed wykonaniem kary sąd ustala:
- 1) potrzebę i sposób wykonywania orzeczonego środka, o którym mowa w § 1,
 - 2) sposób wykonywania orzeczonego środka, o którym mowa w § 1a.”,
- d) po § 2 dodaje się § 2a i 2b w brzmieniu:
- „§ 2a. Sąd może zarządzić zmianę sposobu wykonywania środka zabezpieczającego określonego w § 1 lub 1a.
- § 2b. Sąd zarządza umieszczenie w zakładzie zamkniętym, jeżeli sprawca uchyla się od leczenia ambulatoryjnego określonego w § 1 lub 1a.”;
- 23) w art. 115:
- a) § 5 i 6 otrzymują brzmienie:
- „§ 5. Mieniem znacznej wartości jest mienie, którego wartość w czasie popełnienia czynu zabronionego przekracza 200 000 złotych.
- § 6. Mieniem wielkiej wartości jest mienie, którego wartość w czasie popełnienia czynu zabronionego przekracza 1 000 000 złotych.”,
- b) uchyla się § 8,
- c) uchyla się § 21;
- 24) po art. 191 dodaje się art. 191a w brzmieniu:
- „Art. 191a. § 1. Kto utrwała wizerunek nagiej osoby lub osoby w trakcie czynności seksualnej, używając w tym celu wobec niej przemocy, groźby bezprawnej lub podstępny, albo wizerunek nagiej osoby lub osoby w trakcie czynności seksualnej bez jej zgody rozpowszechnia,
- podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.
- § 2. Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.”;
- 25) w art. 197 § 3 otrzymuje brzmienie:
- „§ 3. Jeżeli sprawca dopuszcza się zgwałcenia:
- 1) wspólnie z inną osobą,
 - 2) wobec małoletniego poniżej lat 15,
 - 3) wobec wstępnego, zstępnego, przysposobionego, przysposabiającego, brata lub siostry,
- podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.”;
- 26) po art. 200 dodaje się art. 200a i 200b w brzmieniu:
- „Art. 200a. § 1. Kto w celu popełnienia przestępstwa określonego w art. 197 § 3 pkt 2 lub art. 200, jak również produkowania lub utrwalania treści pornograficznych, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego lub sieci telekomunikacyjnej nawiązuje kontakt z małoletnim poniżej lat 15, zmierzając, za pomocą wprowadzenia go w błąd, wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania sytuacji albo przy użyciu groźby bezprawnej, do spotkania z nim,
- podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.
- § 2. Kto za pośrednictwem systemu teleinformatycznego lub sieci telekomunikacyjnej małoletniemu poniżej lat 15 składa propozycję obcowania płciowego, poddania się lub wykonania innej czynności seksualnej lub udziału w produkowaniu lub utrwalaniu treści pornograficznych, i zmierza do jej realizacji,
- podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.
- Art. 200b. Kto publicznie propaguje lub pochwała zachowania o charakterze pedofilskim,
- podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.”;
- 27) w art. 212 § 1 i 2 otrzymują brzmienie:
- „§ 1. Kto pomawia inną osobę, grupę osób, instytucję, osobę prawną lub jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej o takie postępowanie lub właściwości, które mogą poniżyć ją w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności,
- podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.
- § 2. Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu określonego w § 1 za pomocą środków masowego komunikowania,
- podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.”;
- 28) w art. 213 § 2 otrzymuje brzmienie:
- „§ 2. Nie popełnia przestępstwa określonego w art. 212 § 1 lub 2, kto publicznie podnosi lub rozgłasza prawdziwy zarzut:

- 1) dotyczący postępowania osoby pełniącej funkcję publiczną lub
- 2) służący obronie społecznie uzasadnionego interesu.

Jeżeli zarzut dotyczy życia prywatnego lub rodzinnego, dowód prawdy może być przeprowadzony tylko wtedy, gdy zarzut ma zapobiec niebezpieczeństwu dla życia lub zdrowia człowieka albo demoralizacji małoletniego.”;

29) w art. 256 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2-4 w brzmieniu:

„§ 2. Tej samej karze podlega, kto w celu rozpowszechniania produkuje, utrwala lub sprowadza, nabywa, przechowuje, posiada, prezentuje, przewozi lub przesyła druk, nagranie lub inny przedmiot, zawierające treść określoną w § 1 albo będące nośnikiem symboliki faszystowskiej, komunistycznej lub innej totalitarnej.

§ 3. Nie popełnia przestępstwa sprawca czynu zabronionego określonego w § 2, jeżeli dopuścił się tego czynu w ramach działalności artystycznej, edukacyjnej, kolekcjonerskiej lub naukowej.

§ 4. W razie skazania za przestępstwo określone w § 2 sąd orzeka przepadek przedmiotów, o których mowa w § 2, chociażby nie stanowiły własności sprawcy.”;

30) w art. 270 po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.”;

31) art. 309 otrzymuje brzmienie:

„Art. 309. W razie skazania za przestępstwo określone w art. 296 § 3, art. 297 § 1 lub art. 299, grzywnę orzeczoną obok kary pozbawienia wolności można wymierzyć w wysokości do 3000 stawek dziennych.”.

Art. 2.

W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.^[3]) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) art. 88 otrzymuje brzmienie:

„Art. 88. Pełnomocnikiem może być adwokat lub radca prawny. Do pełnomocnika stosuje się odpowiednio art. 77, 78, 83, 84 i 86 § 2.”;

- 2) art. 202 otrzymuje brzmienie:

„Art. 202. § 1. W celu wydania opinii o stanie zdrowia psychicznego oskarżonego sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, powołuje co najmniej dwóch biegłych lekarzy psychiatrów.

§ 2. Na wniosek psychiatrów do udziału w wydaniu opinii powołuje się ponadto biegłego lub biegłych innych specjalności.

§ 3. Do udziału w wydaniu opinii o stanie zdrowia psychicznego oskarżonego, w zakresie zaburzeń preferencji seksualnych, sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, powołuje biegłego lekarza seksuologa.

§ 4. Biegli nie mogą pozostawać ze sobą w związku małżeńskim ani w innym stosunku, który mógłby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do ich samodzielności.

§ 5. Opinia biegłych powinna zawierać stwierdzenia dotyczące zarówno poczytalności oskarżonego w chwili popełnienia czynu, jak i jego aktualnego stanu zdrowia psychicznego oraz zdolności do udziału w postępowaniu, a w razie potrzeby co do okoliczności wymienionych w art. 93 Kodeksu karnego.”;

- 3) art. 236 otrzymuje brzmienie:

„Art. 236. Na postanowienie dotyczące przeszukania, zatrzymania rzeczy i w przedmiocie dowodów rzeczowych oraz na inne czynności przysługuje zażalenie osobom, których prawa zostały naruszone; zażalenie rozpoznaje sąd rejonowy, w okręgu którego toczy się postępowanie.”;

- 4) w art. 247 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Prokurator może zarządzić zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie osoby podejrzanej, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że nie stawi się ona na wezwanie w celu przeprowadzenia czynności procesowej, w inny bezprawny sposób będzie utrudniała przeprowadzenie tej czynności albo jeżeli zachodzi potrzeba niezwłocznego zastosowania środka zapobiegawczego. W tym celu wolno zarządzić przeszukanie. Przepisy art. 220-222 i 224 stosuje się odpowiednio.”;

- 5) w art. 275:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Oddany pod dozór ma obowiązek stosowania się do wymagań zawartych w postanowieniu sądu lub prokuratora. Obowiązek ten może polegać na zakazie opuszczania określonego miejsca pobytu, zgłaszaniu się do organu dozoru w określonych odstępach czasu, zawiadamianiu go o zamierzonym wyjeździe oraz o terminie powrotu, zakazie kontaktowania się z pokrzywdzonym lub innymi osobami, zakazie przebywania w określonych miejscach, a także na innych ograniczeniach swobody oskarżonego, niezbędnych do wykonywania dozoru.”,

b) dodaje się § 3–5 w brzmieniu:

„§ 3. Jeżeli zachodzą przesłanki zastosowania tymczasowego aresztowania wobec oskarżonego o przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej na szkodę osoby najbliższej albo innej osoby zamieszkującej wspólnie ze sprawcą, zamiast tymczasowego aresztowania można zastosować dozór, pod warunkiem że oskarżony w wyznaczonym terminie opuści lokal zajmowany wspólnie z pokrzywdzonym oraz określi miejsce swojego pobytu.

§ 4. Oddany pod dozór Policji ma obowiązek stawiania się we wskazanej jednostce organizacyjnej Policji z dokumentem stwierdzającym tożsamość, wykonywania poleceń mających na celu dokumentowanie przebiegu dozoru oraz udzielania informacji koniecznych dla ustalenia, czy stosuje się on do wymagań nałożonych w postanowieniu sądu lub prokuratora. W celu uzyskania takich informacji można wzywać oskarżonego do stawienia się w wyznaczonym terminie.

§ 5. W wypadku niestosowania się przez oddanego pod dozór do wymagań określonych w postanowieniu organ dozoru niezwłocznie zawiadamia o tym sąd lub prokuratora, który wydał postanowienie.”;

6) w art. 297 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Celem postępowania przygotowawczego jest:

- 1) ustalenie, czy został popełniony czyn zabroniony i czy stanowi on przestępstwo,
- 2) wykrycie i w razie potrzeby ujęcie sprawcy,
- 3) zebranie danych stosownie do art. 213 i 214,
- 4) wyjaśnienie okoliczności sprawy, w tym ustalenie osób pokrzywdzonych i rozmiarów szkody,
- 5) zebranie, zabezpieczenie i w niezbędnym zakresie utrwalenie dowodów dla sądu.”;

7) w art. 310 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. W uzasadnionych wypadkach okres śledztwa może być przedłużony na dalszy czas oznaczony przez prokuratora nadzorującego śledztwo lub prokuratora bezpośrednio przełożonego wobec prokuratora, który prowadzi śledztwo, nie dłuższy jednak niż rok. W szczególnie uzasadnionych wypadkach właściwy prokurator nadrzędny nad prokuratorem nadzorującym lub prowadzącym śledztwo może przedłużyć jego okres na dalszy czas oznaczony.”;

8) w art. 334 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. O przesłaniu aktu oskarżenia do sądu oraz o treści przepisów art. 335 i 387 oskarżyciel publiczny zawiadamia oskarżonego i ujawnionego pokrzywdzonego, a także osobę lub instytucję, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie. Pokrzywdzonego należy pouczyć o uprawnieniach związanych z dochodzeniem roszczeń majątkowych oraz o treści przepisu art. 49a, a w razie potrzeby także o prawie do złożenia oświadczenia o działaniu w charakterze oskarżyciela posiłkowego.”;

9) w art. 439 w § 1 pkt 10 otrzymuje brzmienie:

„10) oskarżony w postępowaniu sądowym nie miał obrońcy w wypadkach określonych w art. 79 § 1 i 2 oraz art. 80 lub obrońca nie brał udziału w czynnościach, w których jego udział był obowiązkowy”;

10) w art. 446 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Apelacja od wyroku sądu okręgowego, która nie pochodzi od prokuratora lub pełnomocnika będącego radcą prawnym, powinna być sporządzona i podpisana przez adwokata.”;

11) rozdział 54a otrzymuje brzmienie:

„Rozdział 54a

Postępowanie przyspieszone

Art. 517a. W postępowaniu przyspieszonym stosuje się przepisy o postępowaniu uproszczonym, jeżeli przepisy niniejszego rozdziału nie stanowią inaczej.

Art. 517b. § 1. W postępowaniu przyspieszonym mogą być rozpoznawane sprawy o przestępstwa podlegające rozpoznaniu w trybie uproszczonym, jeżeli sprawca został ujęty na gorącym uczynku popełnienia przestępstwa lub bezpośrednio potem, zatrzymany oraz w ciągu 48 godzin doprowadzony przez Policję i przekazany do dyspozycji sądu wraz z wnioskiem o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym, zwanym dalej „wnioskiem o rozpoznanie sprawy”.

§ 2. Można odstąpić od zatrzymania i przymusowego doprowadzenia do sądu sprawcy ujętego w warunkach określonych w § 1 lub zwolnić zatrzymanego, zobowiązując go do stawienia się w sądzie w wyznaczonym miejscu i czasie, w okresie nieprzekraczającym 72 godzin od chwili zatrzymania albo oddania sprawcy w ręce Policji, ze skutkiem wezwania. Wniosek o rozpoznanie sprawy przekazuje się w takim wypadku sądowi wraz z materiałem dowodowym w ciągu 48 godzin od chwili zatrzymania albo oddania sprawcy w ręce Policji, a gdy termin ten upływa w dniu wolnym od pracy – w najbliższym dniu roboczym, tak jednak aby sąd mógł przystąpić do rozpoznania sprawy przed upływem 72 godzin od chwili zatrzymania albo oddania sprawcy w ręce Policji.

Art. 517c. § 1. Dochodzenie można ograniczyć do przesłuchania osoby podejrzanej w charakterze podejrzanego oraz zabezpieczenia dowodów w niezbędnym zakresie. W toku dochodzenia czynności procesowych określonych w art. 303 i 321 można nie dokonywać.

§ 2. Podejznanego poucza się o jego uprawnieniach: do składania wyjaśnień, do odmowy składania wyjaśnień lub odmowy odpowiedzi na pytania, do korzystania z pomocy obrońcy, do złożenia – już w toku dochodzenia – wniosku, o którym mowa w art. 387 § 1, a także o możliwości złożenia przez prokuratora wniosku, o którym mowa w art. 335 § 1, oraz o obowiązkach i konsekwencjach wskazanych w art. 74, 75, 138, 139 i 517e § 2. Pouczenie to należy wręczyć podejrzanemu na piśmie za potwierdzeniem odbioru.

§ 3. Jeżeli zachodzą warunki do wystąpienia z wnioskiem, o którym mowa w art. 335 § 1, lub gdy podejrzany złożył wniosek określony w art. 387 § 1, podejznanego przesłuchuje prokurator.

Art. 517d. § 1. W razie istnienia podstaw do wystąpienia z wnioskiem o rozpoznanie sprawy, Policja sporządza taki wniosek i przekazuje go do sądu wraz ze zgromadzonym materiałem dowodowym, zawiadamiając o tym niezwłocznie prokuratora; wniosek ten zastępuje akt oskarżenia.

§ 2. Jeżeli zachodzą warunki do wystąpienia z wnioskiem, o którym mowa w art. 335 § 1, lub gdy podejrzany złożył wniosek określony w art. 387 § 1, Policja przedstawia wniosek o rozpoznanie sprawy prokuratorowi do zatwierdzenia. Prokurator może odmówić zatwierdzenia wniosku o rozpoznanie sprawy, podejmując decyzję co do dalszego toku sprawy; zatwierdzając wniosek o rozpoznanie sprawy, może też dołączyć do niego wniosek, o którym mowa w art. 335 § 1.

§ 3. Wniosek o rozpoznanie sprawy powinien zawierać dane, o których mowa w art. 332 § 1 pkt 1-5; przepisy art. 333 § 1-3 i art. 334 § 1 stosuje się odpowiednio; art. 334 § 2 nie stosuje się. Policja doręcza pokrzywdzonemu pisemne pouczenie o uprawnieniach wynikających z art. 46 § 1 Kodeksu karnego i art. 387 § 2 oraz o treści art. 49a i 474a, a także o prawie do złożenia oświadczenia o działaniu w postępowaniu w charakterze oskarżyciela posiłkowego.

§ 4. Każda osoba wezwana przez Policję w charakterze świadka, biegłego, tłumacza lub specjalisty jest obowiązana stawić się w sądzie we wskazanym terminie.

Art. 517e. § 1. Odpis wniosku o rozpoznanie sprawy przesyła się sądowi lub sąd doręcza oskarżonemu oraz jego obrońcy, jeżeli został ustanowiony, oznaczając czas na przygotowanie do obrony. Oskarżonemu należy umożliwić kontakt z obrońcą bez obecności osób trzecich.

§ 2. W razie niestawiennictwa oskarżonego, o którym mowa w art. 517b § 2, jeżeli sąd uzna nieobecność oskarżonego na rozprawie za nieusprawiedliwioną, może prowadzić rozprawę pod jego nieobecność, a wydanego wyroku nie uważa się za zaoczny; w takim wypadku odpis wniosku o rozpoznanie sprawy załącza się do akt sprawy.

§ 3. Sąd przystępuje niezwłocznie do rozpoznania sprawy; przepisów art. 339 § 1 pkt 1 i 2 i § 3-5, art. 351 § 1 oraz art. 353 i 474a § 2 nie stosuje się.

§ 4. Powództwo cywilne jest niedopuszczalne.

Art. 517f. § 1. Postępowanie przyspieszone prowadzi się również w razie potrzeby przerwania rozprawy; łączny czas zarządzonych przerw nie może przekroczyć 14 dni.

§ 2. W razie zarządzenia przerwy sąd rozstrzyga w przedmiocie zastosowania środka zapobiegawczego.

§ 3. Przepisów art. 98 § 2 i art. 411 § 1 nie stosuje się.

Art. 517g. § 1. Jeżeli sąd przed rozprawą główną lub w jej toku stwierdzi, że sprawa nie podlega rozpoznaniu w trybie przyspieszonym albo nie można jej rozpoznać z zachowaniem dopuszczalnego czasu przerw w rozprawie, o którym mowa w art. 517f § 1, rozpoznaje sprawę w dalszym ciągu w trybie uproszczonym w tym samym składzie. W razie niemożności rozpoznania sprawy także w trybie uproszczonym sąd rozstrzyga w przedmiocie środka zapobiegawczego i przekazuje sprawę prokuratorowi w celu przeprowadzenia postępowania przygotowawczego na zasadach ogólnych, zawiadamiając o tym pokrzywdzonego.

§ 2. Jeżeli na podstawie okoliczności ujawnionych po rozpoczęciu przewodu sądowego sąd stwierdzi, że zachodzi potrzeba uzupełnienia postępowania dowodowego, zaś dokonanie niezbędnych czynności w postępowaniu sądowym powodowałoby znaczne trudności, przekazuje sprawę prokuratorowi w celu przeprowadzenia postępowania przygotowawczego na zasadach ogólnych, zawiadamiając o tym pokrzywdzonego; przed przekazaniem sprawy sąd rozstrzyga w przedmiocie środka zapobiegawczego.

§ 3. Jeżeli na podstawie okoliczności ujawnionych po rozpoczęciu przewodu sądowego sąd przewiduje możliwość wymierzenia kary powyżej 2 lat pozbawienia wolności, rozstrzyga w przedmiocie środka zapobiegawczego i przekazuje sprawę prokuratorowi w celu przeprowadzenia postępowania przygotowawczego na zasadach ogólnych; sędzia, który brał udział w wydaniu postanowienia, jest z mocy prawa wyłączony od dalszego udziału w sprawie.

§ 4. W razie skazania oskarżonego na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania sąd, po wysłuchaniu stron, rozstrzyga w przedmiocie środka zapobiegawczego.

Art. 517h. § 1. Wniosek o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku może być zgłoszony ustnie do protokołu rozprawy lub posiedzenia albo złożony na piśmie w terminie 3 dni od ogłoszenia wyroku. Wniosek nie pochodzący od oskarżonego powinien wskazywać tego z oskarżonych, którego dotyczy.

§ 2. Sąd sporządza uzasadnienie wyroku w terminie 3 dni od daty złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia.

§ 3. Termin do wniesienia apelacji wynosi 7 dni i biegnie dla każdego uprawnionego od daty doręczenia mu wyroku z uzasadnieniem.

§ 4. W razie złożenia apelacji przekazuje się ją niezwłocznie wraz z aktami sądowi odwoławczemu, który rozpoznaje sprawę najpóźniej w ciągu miesiąca od daty jej wpływu do tego sądu. Przepisu art. 448 nie stosuje się.

§ 5. W wypadku wniesienia apelacji przez prokuratora, obrońcę lub pełnomocnika sąd odwoławczy dołącza do zawiadomienia o terminie rozprawy apelacyjnej odpis apelacji strony przeciwnej.

Art. 517i. § 1. Jeżeli po rozpoznaniu środka odwoławczego sąd stwierdza, że zachodzi potrzeba uzupełnienia postępowania dowodowego co do istoty sprawy, może – uchylając wyrok – przekazać sprawę prokuratorowi w celu przeprowadzenia postępowania przygotowawczego na zasadach ogólnych.

§ 2. W wypadku uchylecia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania dalsze postępowanie toczy się w trybie uproszczonym. W razie niemożności rozpoznania sprawy w postępowaniu uproszczonym, uchylając wyrok, sąd przekazuje sprawę prokuratorowi w celu przeprowadzenia postępowania przygotowawczego na zasadach ogólnych.

Art. 517j. § 1. Dla umożliwienia oskarżonemu korzystania z pomocy obrońcy w postępowaniu przyspieszonym ustanawia się obowiązek pełnienia przez adwokatów dyżurów w czasie i miejscu ustalonym w odrębnych przepisach.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy obrońcy i możliwości jego wyboru w postępowaniu przyspieszonym, w tym organizacji dyżurów, o których mowa w § 1, mając na uwadze prawidłowy przebieg postępowania przyspieszonego oraz konieczność zapewnienia oskarżonemu możliwości wyboru obrońcy.”;

12) w art. 538 dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. W razie uchylecia prawomocnego wyroku o warunkowym umorzeniu postępowania lub orzekającego karę z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, w wypadku ponownego orzeczenia o warunkowym umorzeniu postępowania lub kary z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, na poczet okresu próby zalicza się okres próby, który upłynął od uprawomocnienia się wyroku do daty jego uchylecia.”;

13) art. 607a otrzymuje brzmienie:

„Art. 607a. W razie podejrzenia, że osoba ścigana za przestępstwo podlegające jurysdykcji polskich sądów karnych może przebywać na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej, właściwy miejscowo sąd okręgowy, na wniosek prokuratora, a w postępowaniu sądowym i wykonawczym – z urzędu lub na wniosek właściwego sądu rejonowego, może wydać europejski nakaz aresztowania, zwany w niniejszym rozdziale „nakazem”.”;

14) art. 607d otrzymuje brzmienie:

„Art. 607d. § 1. Jeżeli istnieje podejrzenie, że osoba ścigana może przebywać na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej, a jej miejsce pobytu nie jest znane, prokurator, a w postępowaniu sądowym i wykonawczym sąd okręgowy, który wydał nakaz, przesyła jego odpis do centralnej jednostki Policji współpracującej z Interpolem z wnioskiem o wszczęcie poszukiwań międzynarodowych.

§ 2. Jeżeli miejsce pobytu osoby ściganej jest znane lub zostało ustalone w wyniku poszukiwań, o których mowa w § 1, prokurator, a w postępowaniu sądowym i wykonawczym sąd okręgowy, który wydał nakaz, przekazuje go bezpośrednio organowi sądowemu państwa wykonania nakazu; odpis nakazu przekazuje się Ministrowi Sprawiedliwości.

§ 3. Przepis § 2 stosuje się odpowiednio w wypadku, gdy państwo wykonania nakazu zwróciło się o przedstawienie dodatkowych informacji lub dokumentów.

§ 4. Przekazanie nakazu oraz wszystkich związanych z nim informacji i dokumentów może nastąpić również z wykorzystaniem urządzeń służących do automatycznego przesyłania danych w sposób umożliwiający stwierdzenie autentyczności tych dokumentów.”;

15) w art. 607e w § 3 pkt 8 otrzymuje brzmienie:

„8) organ sądowy państwa wykonania nakazu, który przekazał osobę ściganą, na wniosek sądu właściwego do wydania nakazu, wyraził zgodę na ściganie lub wykonanie kar pozbawienia wolności albo innych środków polegających na pozbawieniu wolności za przestępstwa określone w pkt 1.”;

16) art. 607h otrzymuje brzmienie:

„Art. 607h. § 1. Właściwy sąd lub prokurator może wystąpić do organu sądowego państwa wykonania nakazu o zajęcie i przekazanie przedmiotów pochodzących bezpośrednio z przestępstwa, przedmiotów, które służyły lub były przeznaczone do popełnienia przestępstwa, lub mogących stanowić dowód w sprawie rzeczy, korespondencji, przesyłek, wykazów połączeń telekomunikacyj-

nych lub innych przekazów informacji lub danych przechowywanych w systemie informatycznym lub na nośniku, w tym korespondencji przesyłanej pocztą elektroniczną.

§ 2. Można wystąpić o zajęcie i przekazanie dowodów i przedmiotów, o których mowa w § 1, również wtedy, gdy wykonanie nakazu nie jest możliwe ze względu na śmierć lub ucieczkę osoby ściganej.

§ 3. Przekazane przedmioty, o których mowa w § 1, zwraca się państwu wykonania nakazu, jeżeli przy ich przekazaniu zastrzeżono zwrot lub gdy podlegają one zwrotowi pokrzywdzonemu lub innemu uprawnionemu podmiotowi, przebywającemu na terytorium państwa wykonania nakazu.

§ 4. Przepisy rozdziału 62a stosuje się odpowiednio.”;

17) w art. 607k:

a) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Na wniosek prokuratora sąd okręgowy może zastosować tymczasowe aresztowanie, oznaczając jego termin na czas niezbędny do przekazania osoby ściganej. Łączny okres stosowania tymczasowego aresztowania nie może przekroczyć 100 dni. Samoistną podstawą zastosowania tymczasowego aresztowania jest istnienie wydanego w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej prawomocnego wyroku skazującego lub innej decyzji stanowiącej podstawę pozbawienia wolności osoby ściganej.”,

b) po § 3 dodaje się § 3a w brzmieniu:

„§ 3a. Przed wypłynięciem nakazu europejskiego sąd może zastosować wobec osoby ściganej tymczasowe aresztowanie na czas nie dłuższy niż 7 dni, jeżeli zwraca się o to właściwy organ sądowy, który wydał nakaz europejski, zapewniając, że wobec osoby ściganej zapadł prawomocny wyrok skazujący lub wydano inną decyzję będącą podstawą pozbawienia wolności.”;

18) w art. 607l § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Na postanowienie sądu w przedmiocie przekazania przysługuje zażalenie. Zażalenie wnosi się w terminie 3 dni od dnia ogłoszenia postanowienia, a jeżeli osoba ścigana pozbawiona jest wolności i nie została sprowadzona na posiedzenie sądu – od dnia jego doręczenia. Art. 252 stosuje się odpowiednio.”;

19) w art. 607m:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Postanowienie w przedmiocie przekazania sąd okręgowy wydaje w terminie 40 dni od dnia zatrzymania osoby ściganej. Jeżeli osoba ścigana złożyła oświadczenie, o którym mowa w art. 607l § 2, termin ten wynosi 3 dni i biegnie od dnia złożenia oświadczenia.”,

b) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Postępowanie w przedmiocie przekazania powinno zakończyć się prawomocnie w terminie 60 dni od dnia zatrzymania osoby ściganej lub 10 dni od złożenia przez nią oświadczenia, o którym mowa w art. 607l § 2.”,

c) w § 2 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„W szczególnie uzasadnionych wypadkach, gdy terminy określone w § 1a nie mogą być dotrzymane, postępowanie w przedmiocie przekazania powinno zakończyć się prawomocnie w terminie kolejnych 30 dni od dnia upływu tych terminów.”;

20) art. 607o otrzymuje brzmienie:

„Art. 607o. § 1. Jeżeli przeciwko osobie ściganej jest prowadzone w kraju postępowanie karne o inny czyn niż wskazany w nakazie europejskim lub osoba ta ma odbyć w kraju za taki czyn karę pozbawienia wolności, sąd, wydając postanowienie o przekazaniu, może odroczyć jego wykonanie do czasu zakończenia w kraju postępowania karnego lub do czasu wykonania w kraju kary pozbawienia wolności.

§ 2. W sytuacji określonej w § 1 sąd, po powiadomieniu o jej zaistnieniu organu, który wydał nakaz europejski, może, na jego wniosek, czasowo przekazać osobę ściganą na warunkach określonych w porozumieniu zawartym z tym organem. Porozumienie takie powinno być sporządzone na piśmie i określać warunki przekazania, w tym zwłaszcza termin powrotnego przekazania osoby ściganej.”;

21) po art. 607w dodaje się art. 607wa w brzmieniu:

„Art. 607wa. § 1. Właściwy sąd lub prokurator na wniosek organu sądowego państwa wydania nakazu europejskiego dokonuje zajęcia i przekazania przedmiotów pochodzących bezpośrednio z przestępstwa, przedmiotów, które służyły lub były przeznaczone do popełnienia przestępstwa, lub mogących stanowić dowód w sprawie rzeczy, korespondencji, przesyłek, wykazów połączeń telekomunikacyjnych lub innych przekazów informacji lub danych przechowywanych w systemie informatycznym lub na nośniku, w tym korespondencji przesyłanej pocztą elektroniczną.

§ 2. Zajęcia i przekazania dowodów i przedmiotów, o których mowa w § 1, należy dokonać również wtedy, gdy wykonanie nakazu europejskiego nie jest możliwe ze względu na śmierć lub ucieczkę osoby ściganej.

§ 3. Przy przekazaniu przedmiotów, o których mowa w § 1, można zastrzec ich zwrot, w szczególności gdy podlegają one zwrotowi pokrzywdzonemu lub innemu uprawnionemu podmiotowi, przebywającemu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 4. Przepisy rozdziału 62b stosuje się odpowiednio.”;

22) art. 612 otrzymuje brzmienie:

„Art. 612. § 1. O każdorazowym wypadku zastosowania tymczasowego aresztowania wobec obywatela państwa obcego, na jego prośbę, zawiadamia się niezwłocznie właściwy miejscowo urząd konsularny tego państwa lub – w braku takiego urzędu – przedstawicielstwo dyplomatyczne tego państwa.

§ 2. W razie zatrzymania obywatela państwa obcego należy zatrzymanemu umożliwić, na jego prośbę, nawiązanie w dostępnej formie kontaktu z właściwym urzędem konsularnym lub przedstawicielstwem dyplomatycznym, a w razie zatrzymania osoby nieposiadającej żadnego obywatelstwa – z przedstawicielem państwa, w którym ma ona stałe miejsce zamieszkania.”;

23) art. 671 otrzymuje brzmienie:

„Art. 671. § 1. Udział obrońcy w rozprawie głównej przeciwko żołnierzowi odbywającemu zasadniczą służbę wojskową albo pełniącemu służbę w charakterze kandydata na żołnierza zawodowego jest obowiązkowy przed wszystkimi sądami wojskowymi.

§ 2. Udział obrońcy w rozprawie głównej jest obowiązkowy przed wszystkimi sądami wojskowymi w sprawie przeciwko żołnierzowi oskarżonemu o przestępstwo popełnione w związku z wykonywaniem przez niego obowiązków służbowych poza granicami państwa.

§ 3. Udział obrońcy w posiedzeniu sądu wojskowego przeciwko osobom wymienionym w § 1 i 2 jest obowiązkowy również w wypadkach przewidzianych w art. 339 § 1 pkt 2 i 3.

§ 4. Udział obrońcy w rozprawie głównej przeciwko innemu oskarżonemu niż wymieniony w § 1 jest obowiązkowy przed wojskowym sądem okręgowym, jeżeli zachodzi wypadek przewidziany w art. 654 § 1 pkt 2.

§ 5. W wypadkach określonych w § 1-4 stosuje się odpowiednio art. 81.”.

Art. 3.

W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557, z późn. zm.) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 53 uchyla się § 3;

2) art. 54 otrzymuje brzmienie:

„Art. 54. Karę ograniczenia wolności wykonuje się w miejscu stałego pobytu lub zatrudnienia skazanego albo w niewielkiej odległości od tego miejsca, chyba że ważne względy przemawiają za wykonaniem kary w innym miejscu.”;

3) w art. 55 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Czynności związane z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kary ograniczenia wolności oraz obowiązków nałożonych na skazanego odbywającego tę karę wykonuje sądowy kurator zawodowy. Przepisy o dozorze i kuratorze sądowym stosuje się odpowiednio.”;

4) art. 56 otrzymuje brzmienie:

„Art. 56. § 1. W celu wykonania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne sąd przesyła odpis orzeczenia właściwemu sądowemu kuratorowi zawodowemu.

§ 2. Właściwy wójt, burmistrz lub prezydent miasta, zwani dalej „właściwym organem gminy”, wyznacza miejsca, w których może być wykonywana nieodpłatna, kontrolowana praca na cele społeczne; podmioty, dla których organ gminy, powiatu lub województwa jest organem założycielskim, a także państwowe lub samorządowe jednostki organizacyjne oraz spółki prawa handlowego z wyłącznym udziałem Skarbu Państwa lub gminy, powiatu bądź województwa, mają obowiązek umożliwienia skazanym wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne.

§ 3. Praca, o której mowa w § 2, może być także wykonywana na rzecz instytucji lub organizacji reprezentujących społeczność lokalną oraz w placówkach oświatowo-wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, placówkach służby zdrowia, jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, fundacjach, stowarzyszeniach i innych instytucjach lub organizacjach użyteczności publicznej, niosących pomoc charytatywną, za ich zgodą.”;

5) po art. 56 dodaje się art. 56a w brzmieniu:

„Art. 56a. § 1. Wydatki związane z ubezpieczeniem następstw nieszczęśliwych wypadków skazanych, wykonujących nieodpłatną, kontrolowaną pracę na cele społeczne oraz pracę społecznie użyteczną, ponosi Skarb Państwa.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, tryb postępowania przy zawieraniu przez podmioty uprawnione umowy ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków skazanych wykonujących nieodpłatną, kontrolowaną pracę na cele społeczne oraz pracę społecznie użyteczną, a także minimalną i maksymalną sumę ubezpieczenia, na którą umowa taka może zostać

zawarta, podmioty uprawnione do zawierania umów ubezpieczenia oraz termin zawierania umów, mając na uwadze potrzebę zagwarantowania skazanym, wykonującym nieodpłatną, kontrolowaną pracę na cele społeczne lub pracę społecznie użyteczną, odpowiedniej rekompensaty w przypadku zaistnienia przy wykonywaniu tej pracy nieszczęśliwego wypadku oraz sprawne wykonywanie czynności związanych z zawieraniem umowy ubezpieczenia.”;

6) art. 57 otrzymuje brzmienie:

„Art. 57. § 1. Sądowy kurator zawodowy w terminie 7 dni od doręczenia orzeczenia wzywa skazanego oraz poucza go o prawach i obowiązkach oraz konsekwencjach wynikających z uchylenia się od odbywania kary, a także określa, po wysłuchaniu skazanego, rodzaj, miejsce i termin rozpoczęcia pracy, o czym niezwłocznie informuje właściwy organ gminy i podmiot, na rzecz którego będzie wykonywana praca.

§ 2. W wypadku gdy skazany nie stawia się na wezwanie lub pouczone o prawach, obowiązkach i konsekwencjach związanych z wykonywaniem nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne oświadczy sądowemu kuratorowi zawodowemu, że nie wyraża zgody na podjęcie pracy, kurator kieruje do sądu wniosek o orzeczenie kary zastępczej.

§ 3. Przepis § 2 stosuje się odpowiednio w wypadkach, gdy skazany nie podejmie pracy w wyznaczonym terminie lub w inny sposób uchyli się od odbywania kary ograniczenia wolności lub wykonania ciężących na nim obowiązków.

§ 4. Zmiana rodzaju, miejsca lub terminu rozpoczęcia pracy może nastąpić na podstawie decyzji sądowego kuratora zawodowego w szczególnie uzasadnionych wypadkach; przepis § 1 stosuje się odpowiednio.”;

7) w art. 57a dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Wykonywanie nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne może odbywać się także w dni ustawowo wolne od pracy i dni wolne od pracy u danego podmiotu, na rzecz którego jest ona wykonywana.”;

8) art. 58 otrzymuje brzmienie:

„Art. 58. § 1. Właściwy organ gminy informuje sądowego kuratora zawodowego o wyznaczonych dla skazanych miejscach pracy, rodzaju pracy oraz osobach odpowiedzialnych za organizowanie pracy i kontrolowanie jej przebiegu.

§ 2. Osoby, o których mowa w § 1, obowiązane są do niezwłocznego informowania sądowego kuratora zawodowego o istotnych okolicznościach dotyczących przebiegu pracy i zachowania się skazanego, a w szczególności o terminie rozpoczęcia i zakończenia pracy, liczbie godzin przepracowanych przez skazanego, rodzaju wykonywanej przez niego pracy, niezgłoszeniu się do pracy, niepodjęciu przydzielonej pracy, przeszkodzie uniemożliwiającej wykonanie pracy, opuszczeniu pracy bez usprawiedliwienia, każdym przypadku niesumiennego wykonywania pracy oraz uporczywego nieprzestrzegania ustalonego porządku i dyscypliny pracy.

§ 3. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw administracji publicznej oraz ministrem właściwym do spraw pracy, określi, w drodze rozporządzenia, tryb wyznaczania przez właściwy organ gminy podmiotów wskazanych w art. 56 § 2, w których wykonywana jest kara ograniczenia wolności i praca społecznie użyteczna, czynności tych podmiotów, a także podmiotów, o których mowa w art. 56 § 3, w zakresie wykonywania tej kary i pracy, w tym dotyczące organizowania miejsc pracy i przydziału pracy oraz kontroli skazanych, a także dopuszczalny dzienny wymiar czasu pracy skazanych, mając na względzie konieczność zapewnienia warunków do sprawnego wykonywania kary ograniczenia wolności i pracy społecznie użytecznej.”;

9) w art. 65 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli skazany uchyli się od odbywania kary ograniczenia wolności, sąd zamienia ją na zastępczą karę grzywny, przyjmując jeden dzień kary ograniczenia wolności za równoważny jednej stawce dziennej; sąd określa w takim wypadku wysokość jednej stawki dziennej - kierując się wskazaniami zawartymi w art. 33 § 3 Kodeksu karnego. Uchyleniem się może być również uporczywe naruszanie ciężących na nim obowiązków.”;

10) w art. 66 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. W wypadku zwolnienia skazanego od odbycia reszty kary ograniczenia wolności sądowy kurator zawodowy zawiadamia o tym zakład pracy, placówkę, instytucję lub organizację, w której skazany odbywał karę.”;

11) art. 117 otrzymuje brzmienie:

„Art. 117. Skazanego, u którego stwierdzono uzależnienie od alkoholu albo środków odurzających lub substancji psychotropowych, a także skazanego za przestępstwo określone w art. 197-203 Kodeksu karnego popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych obejmuje się, za jego zgodą, odpowiednim leczeniem i rehabilitacją; w razie braku zgody o stosowaniu leczenia lub rehabilitacji orzeka sąd penitencjarny.”;

12) w art. 196a § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Instytucje, fundacje, stowarzyszenia lub organizacje społeczne, które w wyniku wykonania prawomocnie orzeczonego środka karnego w postaci nawiązki określonej w art. 47 Kodeksu karnego lub świadczenia pieniężnego określonego w art. 49 Kodeksu karnego otrzymały środki finansowe, są obowiązane do sporządzania i przekazywania Ministrowi Sprawiedliwości rocznych sprawozdań dotyczących wykorzystania tych środków, w terminie do dnia 20 lutego roku następującego po roku, w którym je otrzymały, oraz do wyodrębnienia tych środków w ewidencji księgowej.”;

13) w art. 200:

a) po § 3 dodaje się § 3a i § 3b w brzmieniu:

„§ 3a. Zakłady psychiatryczne wykonujące środek zabezpieczający przewidziany w art. 95a Kodeksu karnego w postaci umieszczenia w zakładzie zamkniętym, organizowane są jako zakłady dysponujące warunkami wzmocnionego zabezpieczenia.

§ 3b. Środek zabezpieczający przewidziany w art. 95a Kodeksu karnego w postaci skierowania na leczenie ambulatoryjne, wykonuje się w zakładach ambulatoryjnych.”,

b) uchyla się § 4;

14) w art. 201:

a) po § 2 dodaje się § 2a–2c w brzmieniu:

„§ 2a. Wykonując orzeczenie o zastosowaniu środka zabezpieczającego określonego w art. 95a Kodeksu karnego, sąd, po zasięgnięciu opinii odpowiedniej w sprawach seksuologii sądowej jednostki organizacyjnej utworzonej lub nadzorowanej przez ministra właściwego do spraw zdrowia, wskazuje zakład, o którym mowa w art. 200 § 3a albo 3b, i przesyła odpis orzeczenia, wraz z poleceniem doprowadzenia sprawcy, właściwej jednostce Policji lub właściwemu organowi wojskowemu, a odpis orzeczenia i polecenie przyjęcia – kierownikowi właściwego zakładu zamkniętego.

§ 2b. W wypadku skierowania sprawcy na leczenie ambulatoryjne odpis orzeczenia, o którym mowa w § 2a, sąd przesyła właściwej jednostce Policji lub właściwemu organowi wojskowemu i kierownikowi zakładu ambulatoryjnego.

§ 2c. W wypadku uchylania się sprawcy od leczenia, w szczególności w razie niestawiennictwa sprawcy w zakładzie ambulatoryjnym w wyznaczonym terminie, kierownik zakładu niezwłocznie zawiadamia o tym właściwą jednostkę Policji lub właściwy organ wojskowy. Policja lub właściwy organ wojskowy zatrzymuje sprawcę i w ciągu 48 godzin od chwili zatrzymania przekazuje go do dyspozycji sądu. Od zatrzymania można odstąpić, jeżeli niestawiennictwo nastąpiło z przyczyn losowych, niezależnych od sprawcy. Zatrzymanego należy zwolnić, jeżeli w ciągu 24 godzin od przekazania go do dyspozycji sądu nie doręczono mu postanowienia o umieszczeniu w zakładzie zamkniętym.”,

b) dodaje się § 5 i 6 w brzmieniu:

„§ 5. Minister właściwy do spraw zdrowia, w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, określi, w drodze rozporządzenia, wykaz zakładów ambulatoryjnych przeznaczonych do wykonywania środków zabezpieczających określonych w art. 95a Kodeksu karnego, tryb i sposób zawiadamiania Policji lub organu wojskowego o uchylaniu się sprawcy od leczenia oraz warunki wystąpienia do sądu o zmianę sposobu wykonywania środka zabezpieczającego, o którym mowa w art. 95a Kodeksu karnego, mając na uwadze w szczególności poddanie sprawcy właściwemu leczeniu lub terapii, przeciwdziałanie zachowaniom sprawcy zagrażającym życiu i zdrowiu innych osób lub powodującym niszczenie przedmiotów znacznej wartości oraz zapewnienie sprawnego wykonywania orzeczonego środka.

§ 6. Minister właściwy do spraw zdrowia, w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, określi, w drodze rozporządzenia, wykaz zakładów zamkniętych przeznaczonych do wykonywania środków zabezpieczających orzeczonych wobec skazanych za przestępstwa skierowane przeciwko wolności seksualnej, a także ich pojemność i warunki zabezpieczenia oraz warunki wystąpienia do sądu o zmianę sposobu wykonywania środka zabezpieczającego, o którym mowa w art. 95a Kodeksu karnego, mając na uwadze w szczególności poddanie sprawcy umieszczonego w zamkniętym zakładzie właściwemu leczeniu lub terapii, przeciwdziałanie zachowaniom sprawcy zagrażającym życiu i zdrowiu innych osób lub powodującym niszczenie przedmiotów znacznej wartości oraz zapobieżenie samowolnemu oddaleniu się sprawcy stwarzającego zagrożenie poza zakładem.”.

15) w art. 217 po § 1 dodaje się § 1a-1f w brzmieniu:

„§ 1a. Tymczasowo aresztowany, z zastrzeżeniem § 1b, ma prawo do co najmniej jednego widzenia w miesiącu z osobą należącą do kręgu osób najbliższych.

§ 1b. Odmowa wyrażenia zgody na widzenie, o którym mowa w § 1a, może nastąpić wyłącznie wtedy, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że widzenie zostanie wykorzystane:

1) w celu bezprawnego utrudnienia postępowania karnego,

2) do popełnienia przestępstwa, w szczególności podżegania do przestępstwa.

§ 1c. Na zarządzenie o odmowie wyrażenia zgody na widzenie tymczasowo aresztowanego z osobą najbliższą, tymczasowo aresztowanemu oraz ubiegającej się o widzenie osobie dla niego

najbliższej przysługuje zażalenie do sądu, do którego dyspozycji pozostaje tymczasowo aresztowany. Zażalenie na zarządzenie prokuratora rozpoznaje prokurator nadrzędny.

§ 1d. W razie utrzymania w mocy zaskarżonego zarządzenia o odmowie wyrażenia zgody na widzenie, wniesienie zażalenia na zarządzenie o odmowie wyrażenia zgody na widzenie tymczasowo aresztowanego z tą samą osobą, wydane w ciągu trzech miesięcy od wydania utrzymanego w mocy zarządzenia, jest niedopuszczalne.

§ 1e. Małoletni może uzyskać zgodę na widzenie z tymczasowo aresztowanym na wniosek przedstawiciela ustawowego.

§ 1f. Małoletni do lat 15 korzysta z widzenia z tymczasowo aresztowanym pod opieką pozostającego na wolności przedstawiciela ustawowego lub pełnoletniej osoby najbliższej, a w razie gdy uprawniony do opieki nad małoletnim podczas widzenia nie uzyskał zgody na widzenie, nie chce lub nie może z niego skorzystać - pod opieką funkcjonariusza lub pracownika aresztu śledczego wyznaczonego przez dyrektora aresztu śledczego.”

Art. 4.

W ustawie z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz. U. z 2007 r. Nr 111, poz. 765, z późn. zm.) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 20 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Przepisy art. 18 § 2 i 3, art. 19, 20, 21 § 2 i 3, art. 22-24, 27 § 1, art. 40 § 1, art. 41, 43 § 2, art. 51, 57, 58 § 1 i 2a, art. 60 § 1 i 2, art. 62, 63, 66 § 1, art. 67, 68, 69 § 1 i 2, art. 70, 72-77, art. 78 § 1 i 3, art. 79, 80 § 1 i 3, art. 81-83, 85, 86 § 1a, 2 i 3, art. 87, 88, art. 89 § 1, 1a i 3, art. 90, 92-98, 103 § 1, art. 106-108 oraz 114, a także wskazane w innych przepisach niniejszego rozdziału, przepisy części ogólnej Kodeksu karnego stosuje się odpowiednio do przestępstw skarbowych; do żołnierzy, którzy dopuścili się czynu zabronionego jako przestępstwo skarbowe, stosuje się odpowiednio także przepisy art. 318, 321, 322 § 1 i 3, art. 323, 324 § 1, art. 326-333, art. 335 oraz art. 336 Kodeksu karnego.”;

2) w art. 28 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Kara nadzwyczajnie obojętna nie może przekroczyć 1.080 stawek dziennych kary grzywny, 2 lat ograniczenia wolności albo 10 lat kary pozbawienia wolności; karę ograniczenia wolności wymierza się w miesiącach i latach.”;

3) w art. 39 § 1 otrzymuje brzmienie:

„ § 1. Sąd wymierza karę łączną w granicach od najwyższej z kar wymierzonych za poszczególne przestępstwa skarbowe do ich sumy, nie przekraczając jednak 1.080 stawek dziennych grzywny, 2 lat ograniczenia wolności albo 15 lat pozbawienia wolności; karę ograniczenia wolności wymierza się w miesiącach i latach.”;

4) w art. 42 § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Jeżeli sprawca skazany za umyślne przestępstwo skarbowe na karę pozbawienia wolności popełnił w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej roku tej kary umyślnie przestępstwo skarbowe tego samego rodzaju, sąd może go warunkowo zwolnić po odbyciu dwóch trzecich kary.

§ 2. Skazanego określonego w art. 37 § 1 pkt 2 i 5 można warunkowo zwolnić po odbyciu trzech czwartych kary.”;

5) w art. 128 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Do interwenienta oraz jego pełnomocnika stosuje się odpowiednio przepisy art. 232 § 3, art. 305 § 4, art. 315 § 1, art. 316 § 1, art. 318, 321, 323 § 2, art. 334 § 2, art. 338 § 1, art. 343 § 5, art. 475, 482 § 1 zdanie pierwsze, art. 540 § 2, art. 549 oraz 550 § 2 Kodeksu postępowania karnego.”.

Art. 5.

W ustawie z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2007 r. Nr 109, poz. 756 oraz z 2008 r. Nr 141, poz. 888) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 20 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. W czasie odbywania kary ograniczenia wolności ukarany:

- 1) nie może bez zgody sądu zmieniać miejsca stałego pobytu,
- 2) jest obowiązany do wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne,
- 3) ma obowiązek udzielania wyjaśnień dotyczących przebiegu odbywania kary.”;

2) w art. 21 uchyla się § 3;

3) art. 52a otrzymuje brzmienie:

„Art. 52a. Kto:

- 1) publicznie nawołuje do popełnienia przestępstwa lub przestępstwa skarbowego,
- 2) publicznie nawołuje do przeciwdziałania przemocą aktowi stanowiącemu źródło powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej,
- 3) publicznie pochwała popełnienie przestępstwa, jeżeli zasięg czynu albo jego skutki nie były znaczne

- podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.”;

4) art. 82 otrzymuje brzmienie:

„Art. 82 § 1. Kto dokonuje czynności, które mogą spowodować pożar, jego rozprzestrzenianie się, utrudnienie prowadzenia działania ratowniczego lub ewakuacji, polegających na:

- 1) niedozwolonym używaniu otwartego ognia, paleniu tytoniu i stosowaniu innych czynników mogących zainicjować zapłon materiałów palnych,
- 2) wykonywaniu prac niebezpiecznych pod względem pożarowym bez ich wymaganego zabezpieczenia,
- 3) używaniu instalacji, urządzeń i narzędzi niepoddanych wymaganej kontroli lub niesprawnych technicznie albo użytkowaniu ich w sposób niezgodny z przeznaczeniem lub warunkami określonymi przez producenta, jeżeli może się to przyczynić do powstania pożaru, wybuchu lub rozprzestrzeniania ognia,
- 4) napełnianiu gazem płynnym butli na stacjach paliw, stacjach gazu płynnego i w innych obiektach nieprzeznaczonych do tego celu,
- 5) nieprzestrzeganiu zasad bezpieczeństwa przy używaniu lub przechowywaniu materiałów niebezpiecznych pożarowo, w tym gazu płynnego w butlach,
- 6) garażowaniu pojazdu silnikowego w obiektach i pomieszczeniach nieprzeznaczonych do tego celu z nieopróżnionym zbiornikiem paliwa i nieodłączonym na stałe zasilaniem akumulatorowym,
- 7) składowaniu materiałów palnych na drogach komunikacji ogólnej służących ewakuacji lub umieszczaniu przedmiotów na tych drogach w sposób zmniejszający ich szerokość albo wysokość poniżej wymaganych wartości,
- 8) składowaniu materiałów palnych na nieużytkowych poddaszach lub na drogach komunikacji ogólnej w piwnicach,
- 9) składowaniu materiałów palnych pod ścianami obiektu bądź przy granicy działki, w sposób naruszający zasady bezpieczeństwa pożarowego,
- 10) uniemożliwianiu lub ograniczaniu dostępu do urządzeń przeciwpożarowych, gaśnic, urządzeń uruchamiających instalacje gaśnicze i sterujących takimi instalacjami oraz innymi instalacjami wpływającymi na stan bezpieczeństwa pożarowego obiektu, wyłączników i tablic rozdzielczych prądu elektrycznego, kurków głównej instalacji gazowej, a także wyjść ewakuacyjnych oraz okien dla ekip ratowniczych,
- 11) uniemożliwianiu lub ograniczaniu dostępu do źródeł wody do celów przeciwpożarowych,

podlega karze aresztu, grzywny albo karze nagany.
§ 2. Kto, będąc obowiązany na podstawie przepisów o ochronie przeciwpożarowej do zapewnienia warunków ochrony przeciwpożarowej obiektu lub terenu, nie dopełnia obowiązków polegających na:

- 1) zapewnieniu osobom przebywającym w obiekcie lub na terenie odpowiednich warunków ewakuacji,
- 2) wyposażaniu obiektu lub terenu w urządzenia przeciwpożarowe i gaśnice,
- 3) utrzymywaniu urządzeń przeciwpożarowych i gaśnic w stanie pełnej sprawności technicznej i funkcjonalnej,
- 4) umieszczeniu w widocznych miejscach instrukcji postępowania na wypadek pożaru wraz z wykazem telefonów alarmowych oraz wymaganych informacji,
- 5) oznakowaniu obiektu odpowiednimi znakami bezpieczeństwa,
- 6) utrzymywaniu dróg pożarowych w stanie umożliwiającym wykorzystanie tych dróg przez pojazdy jednostek ochrony przeciwpożarowej,
- 7) zapewnieniu usuwania zanieczyszczeń z przewodów dymowych i spalinowych,
- 8) zachowaniu pasa ochronnego o szerokości minimum 2 m i nawierzchni z materiałów niepalnych lub gruntowej oczyszczonej, wokół placów składowych, składowisk przy obiektach oraz przy obiektach tymczasowych o konstrukcji palnej,
- 9) przestrzeganiu zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego podczas zbioru, transportu lub składowania palnych płodów rolnych,
- 10) zapobieganiu powstawaniu i rozprzestrzenianiu się pożarów w lesie poprzez wykonywanie wymaganych zabiegów ochronnych,

podlega karze aresztu, grzywny albo karze nagany.

§ 3. Kto na terenie lasu, na terenach śródleśnych, na obszarze łąk, torfowisk i wrzosowisk, jak również w odległości do 100 m od nich roznieca ogień poza miejscami wyznaczonymi do tego celu albo pali tytoń, z wyjątkiem miejsc na drogach utwardzonych i miejsc wyznaczonych do pobytu ludzi,

podlega karze aresztu, grzywny albo karze nagany.

§ 4. Kto wypala trawy, słomę lub pozostałości roślinne na polach w odległości mniejszej niż 100 m od zabudowań, lasów, zboża na pniu i miejsc ustawienia stert lub stogów bądź w sposób powodujący zakłócenia w ruchu drogowym, a także bez zapewnienia stałego nadzoru miejsca wypalania,

podlega karze aresztu, grzywny albo karze nagany.

§ 5. Kto w inny sposób nieostrożnie obchodzi się z ogniem, podlega karze aresztu, grzywny albo karze nagany.

§ 6. Kto zostawia małoletniego do lat 7 w okolicznościach, w których istnieje prawdopodobieństwo wzniesienia przez niego pożaru, podlega karze grzywny albo karze nagany.”;

5) po art. 82 dodaje się art. 82a w brzmieniu:

„Art. 82a. § 1. Kto w razie powstania pożaru nie dopełnia obowiązku określonego w przepisach o ochronie przeciwpożarowej oraz Państwowej Straży Pożarnej w postaci:

1) niezwłocznego zawiadomienia osób znajdujących się w strefie zagrożenia oraz: centrum powiadomienia ratunkowego lub jednostki ochrony przeciwpożarowej albo Policji bądź wójta albo sołtysa,

2) podporządkowania się zarządzeniu kierującego działaniem ratowniczym,

3) udzielenia niezbędnej pomocy kierującemu działaniem ratowniczym, na jego żądanie, podlega karze aresztu, grzywny albo karze nagany.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto utrudnia prowadzenie działań ratowniczych, a w szczególności utrudnia dojazd do obiektów zagrożonych jednostkom ochrony przeciwpożarowej, prowadzącym działania ratownicze.

§ 3. Kto uniemożliwia lub utrudnia przeprowadzenie czynności kontrolno-rozpoznawczych z zakresu ochrony przeciwpożarowej przez uprawnionego strażaka Państwowej Straży Pożarnej, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.”;

6) w art. 99 w § 1 uchyla się pkt 1 i 4;

7) art. 109 otrzymuje brzmienie;

„Art. 109 § 1. Kto:

1) zanieczyszcza wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi, lub

2) dostarcza wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi, nie spełniając wymagań określonych w przepisach o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, lub

3) nie będąc do tego uprawnionym, dostarcza wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi w myśl przepisów o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, podlega karze grzywny albo karze nagany.

§ 2. Kto zanieczyszcza wodę służącą do pojenia zwierząt, znajdującą się poza urządzeniami przeznaczonymi do zaopatrywania ludności w wodę, podlega karze grzywny do 1 500 złotych albo karze nagany.

§ 3. Tej samej karze podlega, kto umyślnie zanieczyszcza wodę w pływalni, kąpielisku lub w innym obiekcie o podobnym przeznaczeniu lub dostarcza do tych obiektów wodę niespełniającą wymagań określonych w przepisach o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków.”;

8) art. 117 otrzymuje brzmienie:

„Art. 117 § 1. Kto, mając obowiązek utrzymania czystości i porządku w obrębie nieruchomości, nie wykonuje swoich obowiązków lub nie stosuje się do wskazań i nakazów wydanych przez właściwe organy w celu zabezpieczenia należytego stanu sanitarnego i zwalczania chorób zakaźnych, podlega karze grzywny do 1 500 złotych albo karze nagany.

§ 2. Tej samej karze podlega przewoźnik obowiązany do zapewnienia podróżnym odpowiednich warunków higieny, który nie utrzymuje środka transportu we właściwym stanie sanitarnym.”.

Art. 6.

W ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2007 r. Nr 43, poz. 277, z późn. zm) w art. 19 w ust. 1 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) określonych w art. 134, art. 135 § 1, art. 136 § 1, art. 156 § 1 i 3, art. 163 § 1 i 3, art. 164 § 1, art. 165 § 1 i 3, art. 166, art. 167, art. 173 § 1 i 3, art. 189, art. 200, art. 200a, art. 204 § 4, art. 223, art. 228 § 1 i 3-5, art. 229 § 1 i 3-5, art. 230 § 1, art. 230a § 1, art. 231 § 2, art. 232, art. 245, art. 246, art. 252 § 1-3, art. 253, art. 258, art. 269, art. 280-282, art. 285 § 1, art. 286 § 1, art. 296 § 1-3, art. 296a § 1, 2 i 4, art. 296b § 1 i 2, art. 299 § 1-6 oraz w art. 310 § 1, 2 i 4 Kodeksu karnego.”.

Art. 7.

W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 554 i Nr 160, poz. 1083, z 1998 r. Nr 113, poz. 715 oraz z 2009 r. Nr 141, poz. 1149) w art. 11 dodaje się § 3 i 4 w brzmieniu:

„§ 3. Grzywnę, którą ustawa szczególna określa kwotowo, wymierza się z uwzględnieniem dochodów sprawcy, jego warunków osobistych, rodzinnych, stosunków majątkowych i możliwości zarobkowych.

§ 4. Ilekroć ustawa szczególna nie określa dolnej granicy ustawowego zagrożenia grzywną określoną kwotowo, granicę tę ustala się na 100 złotych.”.

Art. 8.

W ustawie z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2008 r. Nr 133, poz. 848, Nr 214, poz. 1344 i Nr 237, poz. 1651) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 42 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. W razie uzasadnionych wątpliwości co do stanu zdrowia psychicznego obwinionego sąd lub prokurator działający na podstawie art. 56 § 1 powołuje biegłego psychiatrę. Przepis art. 202 § 5 Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.”;

2) w art. 90 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Postępowanie przyspieszone stosuje się także wobec sprawców wykroczeń popełnionych w związku z imprezą masową, określoną w przepisach o bezpieczeństwie imprez masowych:

1) przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu, określonych w art. 50, 51 i 52a Kodeksu wykroczeń;

2) przeciwko mieniu i urządzeniom użytku publicznego, określonych w art. 124 i 143 Kodeksu wykroczeń.”;

3) art. 112 otrzymuje brzmienie:

„Art. 112. W postępowaniu w przedmiocie kasacji stosuje się odpowiednio przepisy działu X niniejszego kodeksu oraz art. 522, 526 § 1, art. 529, 530 § 2 i 3, art. 531 § 1, art. 532 § 1, art. 534 § 2, art. 535-537, 538 § 1 i 3 oraz art. 539 Kodeksu postępowania karnego.”.

Art. 9.

W ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493) uchyla się art. 14.

Art. 10.

Sprawy, w których przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy rozpoczęto rozprawę główną, toczą się do końca postępowania w danej instancji według przepisów dotychczasowych, jednakże w razie zawieszenia postępowania, odroczenia rozprawy lub ponownego rozpoznania sprawy albo po zapadnięciu prawomocnego orzeczenia postępowanie toczy się według przepisów tej ustawy.

Art. 11.

Czynności procesowe dokonane przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy są skuteczne, jeżeli dokonano ich z zachowaniem przepisów dotychczasowych.

Art. 12.

W razie wątpliwości, czy stosować przepisy dotychczasowe, czy przepisy w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się przepisy nowe.

Art. 13.

Przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 517j ustawy, o której mowa w art. 2, oraz art. 58 § 4 ustawy, o której mowa w art. 3, zachowują moc do czasu wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 517j § 2 ustawy, o której mowa w art. 2, oraz art. 58 § 3 ustawy, o której mowa w art. 3, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, jednak nie dłużej niż przez okres 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 14.

Ustawa wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

3.3.1.3. Prace komisji sejmowych

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

5. Informacja międzynarodowa

(opr. Małgorzata Wąsek-Wiaderek, członek Biura Studiów i Analiz SN)

5.1. Rada Europy

5.1.1. Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

5.1.2. Dostęp do kasacji, prawo do uzyskania odpowiedniej informacji w procesie karnym

przepisy: art. 6 § 1, art. 6 § 3 lit. c Europejskiej Konwencji Praw Człowieka

hasła: Prawo do obrony; Dostęp do kasacji; Prawo do informacji

Wyrok z dnia 15 września 2009 r. w sprawie *Arciński przeciwko Polsce* (skarga nr 41373/04).

Naruszenie art. 6 § 1 w zw. z art. 6 § 3 lit. c Konwencji.

Tezy:

- 1. Adwokat, nawet ten wyznaczony z urzędu, nie może być uznany za organ państwa. Mając na względzie niezależność adwokatury od państwa, należy uznać, że sposób prowadzenia obrony jest, co do zasady, sprawą podlegającą uzgodnieniu pomiędzy oskarżonym i jego obrońcą i nie może, poza wyjątkowymi przypadkami, skutkować odpowiedzialnością państwa na gruncie Konwencji.**
- 2. Samo przyznanie oskarżonemu obrońcy z urzędu nie zapewnia jeszcze efektywności pomocy prawnej. Są bowiem przypadki, w których organy państwowe nie powinny pozostawać bierne, jeżeli zostały poinformowane o problemach z wykonywaniem pomocy prawnej. To, czy pomoc prawną należy uznać za efektywną w praktyce, zależy od okoliczności danej sprawy.**
- 3. System dostępu do bezpłatnej pomocy prawnej dla potrzeb wniesienia kasacji w sprawie karnej jest pod kontrolą sądów odwoławczych. Zgodnie z zasadami rzetelności proceduralnej, przekazaniu oskarżonemu informacji o odmowie sporządzenia kasacji przez adwokata z urzędu powinno towarzyszyć poinformowanie go przez sąd odwoławczy o dopuszczalnych dalszych możliwościach procesowych wniesienia tego środka zaskarżenia.**

Omówienie:

1. Stan faktyczny sprawy

Skarżący został oskarżony a następnie skazany za zabójstwo przez Sąd Okręgowy w Płocku. Wskutek odwołania wyrok ten został uchylony a sprawa przekazana do ponownego rozpoznania. Dnia 16 grudnia 2003 r. Sąd Okręgowy w Płocku ponownie skazał skarżącego za zabójstwo na karę 11 lat pozbawienia wolności. Skarżący wniósł apelację od tego wyroku. Dnia 16 kwietnia 2004 r. sąd odwoławczy utrzymał wyrok w mocy. W toku postępowania karnego skarżący był reprezentowany przez obrońcę z urzędu.

Dnia 28 czerwca 2004 r. wyrok sądu odwoławczego został doręczony oskarżonemu, a dnia 30 czerwca 2004 r. – jego obrońcy wyznaczonemu z urzędu w celu wniesienia kasacji. Dnia 26 lipca 2004 r. obrońca poinformował sąd, że nie znalazł podstaw do wniesienia kasacji. Dnia 29 lipca 2004 r. sąd odwoławczy po-

informował skarżącego, że jego obrońca odmówił wniesienia kasacji. Wskazał też, że w tej sytuacji termin do wniesienia kasacji upływa z dniem 30 lipca 2004 r.

W bliżej nieokreślonym dniu skarżący ponownie wnioskował o wyznaczenie mu nowego obrońcy z urzędu dla celów wniesienia kasacji. Jego wniosek nie został uwzględniony przez sąd odwoławczy.

Na tle zaprezentowanego stanu faktycznego skarżący podniósł zarzut naruszenia jego prawa do dostępu do Sądu Najwyższego i do kasacyjnego etapu postępowania karnego.

2. Rozstrzygnięcie Trybunału

Trybunał przypomniał, że co do zasady państwa - strony Konwencji odpowiadają za działania swoich organów. Tymczasem adwokat, nawet ten wyznaczony z urzędu, nie może być uznany za organ państwa. Mając na względzie niezależność adwokatury od państwa, należy uznać, że sposób prowadzenia obrony jest co do zasady sprawą podlegającą uzgodnieniu pomiędzy oskarżonym i jego obrońcą i nie może, poza wyjątkowymi przypadkami, skutkować odpowiedzialnością państwa na gruncie Konwencji (por. m.in. wyrok w sprawie *Artico p. Włochom* z dnia 30 maja 1980 r.; wyrok w sprawie *Daud p. Portugalii* z dnia 21 kwietnia 1998 r.; decyzja w sprawie *Rutkowski przeciwko Polsce* z dnia 16 kwietnia 2002 r.).

Trybunał zauważył jednocześnie, że samo przyznanie obrońcy oskarżonemu nie zapewnia jeszcze efektywności pomocy prawnej. Są bowiem przypadki, w których organy państwowe nie powinny pozostawać bierne, jeżeli zostały poinformowane o problemach z wykonywaniem pomocy prawnej. To, czy pomoc prawną należy uznać za efektywną w praktyce, zależy od okoliczności danej sprawy (por. m. in. *Siałkowska p. Polsce*, wyrok z dnia 22 marca 2007 r.).

Trybunał zaznaczył również, że państwa-strony Konwencji posiadają swobodę w wyborze sposobu uregulowania dostępu do poszczególnych etapów postępowania. Jednakże zadaniem Trybunału jest sprawdzenie, czy wybrana metoda jest zgodna z Konwencją. W wykonywaniu swoich obowiązków zapewnienia pomocy prawnej stronom postępowania karnego, państwo musi ponadto wykazać się rzetelnością, aby zagwarantować tymże stronom rzeczywiste i efektywne korzystanie z praw przewidzianych w art. 6 Konwencji (por. *R.D. p. Polsce*, wyrok z dnia 18 grudnia 2001 r.).

Odnosząc wskazane standardy do okoliczności rozpatrywanej sprawy Trybunał zauważył, że przy wnoszeniu kasacji obowiązuje przymus adwokacki. Zdaniem Trybunału wymogu wniesienia kasacji przez obrońcę nie można uznać za sprzeczny z art. 6 Konwencji, gdyż jest on w pełni zgodny z usytuowaniem Sądu Najwyższego jako najwyższego organu sądowego w Polsce, uprawnionego do rozpatrywania środków zaskarżenia opartych o zarzuty naruszenia prawa.

Trybunał przyznał, że wprowadzenie przesłanek formalnych dopuszczalności kasacji jest uzasadnione w celu zagwarantowania pewności prawa i prawidłowego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Toteż uczestnicy obrotu prawnego powinni być przygotowani na ich stosowanie. Jednocześnie jednak stwierdził, że bardzo restryktywne interpretowanie wymogów proceduralnych wniesienia kasacji może pozbawić skarżącego prawa dostępu do sądu.

Trybunał przypomniał, że Sąd Najwyższy w kilku orzeczeniach odnotował trudności, które może napotkać oskarżony w realizacji swego prawa dostępu do sądu kasacyjnego w sytuacji, gdy został mu przyznany obrońca z urzędu dla potrzeb wniesienia środka zaskarżenia a następnie ten obrońca stwierdził, iż nie dostrzega szans na uwzględnienie kasacji. SN zajął się w swym orzecznictwie zbadaniem, w jaki sposób należy określić początek biegu terminu do wniesienia kasacji dla oskarżonego w tej specyficznej sytuacji procesowej. W postanowieniu z dnia 26 lutego 2002 r. stwierdził, że należy tak interpretować przepisy o terminie do wniesienia kasacji, aby przystosować je do sytuacji oskarżonego i nie pozbawić go możliwości rozpoznania jego sprawy przez sąd kasacyjny. SN uznał, że termin do wniesienia kasacji dla oskarżonego powinien w takich warunkach rozpoczynać swój bieg od dnia, w którym oskarżony został poinformowany o odmowie sporządzenia kasacji przez adwokata wyznaczonego z urzędu a nie od dnia doręczenia temu adwokatowi wyroku z uzasadnieniem. W kolejnym orzeczeniu z 2008 r. SN stwierdził, że ta linia orzecznictwa jest słuszna, jako oferująca odpowiednie gwarancje dla oskarżonego, a także stanowi odzwierciedlenie przeważającej praktyki sądowej.

Trybunał ustalił, że w rozstrzyganej sprawie skarżącemu doręczono pismo informujące o stanowisku adwokata dnia 29 lipca 2004 r. z błędną informacją, że termin do wniesienia kasacji upływa następnego dnia, tj. 30 lipca 2004 r. Tymczasem, wedle ustaleń Trybunału, w świetle wspomnianego orzecznictwa SN, 30-dniowy termin do wniesienia kasacji dla skarżącego rozpoczął swój bieg właśnie 29 lipca 2004 r. Trybunał podkreślił, że Sąd Apelacyjny w Warszawie był zobowiązany przekazać skarżącemu prawidłowe pouczenie o ponownym rozpoczęciu biegu terminu do wniesienia kasacji, jednak nie wywiązał się z tego obowiązku. Brak udzielenia prawidłowego pouczenia skarżącemu, który nie był reprezentowany przez obrońcę spowodował, że nie miał on możliwości dowiedzenia się, iż przysługuje mu nowy, pełny termin na znalezienie adwokata, którego mógłby przekonać do wniesienia kasacji na jego korzyść. Trybunał odnotował, że sys-

tem dostępu do bezpłatnej pomocy prawnej dla potrzeb wniesienia kasacji w sprawie karnej jest pod kontrolą sądów odwoławczych. Zgodnie z zasadami rzetelności proceduralnej, przekazaniu oskarżonemu informacji o odmowie sporządzenia kasacji przez adwokata z urzędu powinno towarzyszyć poinformowanie go przez sąd odwoławczy o dopuszczalnych dalszych możliwościach procesowych, jakie są mu dostępne. Orzecznictwo SN podkreśla ten obowiązek. Jednakże w rozstrzyganej sprawie wymóg ten nie został spełniony, co spowodowało, że prawo skarżącego do dostępu do Sądu Najwyższego nie zostało zagwarantowane w „konkretny i efektywny sposób”.

Mając na względzie wskazane uchybienie, Trybunał stwierdził, że doszło do naruszenia art. 6 ust. 1 w zw. z art. 6 ust. 3 (c) Konwencji.

Trybunał zasądził na rzecz skarżącego 1000 euro słusznego zadośćuczynienia.

Orzeczenie na stronach Trybunału:

<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=1&portal=hbkm&action=html&highlight=Arci%u0144ski&sessionid=31220245&skin=hudoc-en>

5.2. Unia Europejska

5.2.1. Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości

5.2.2. Rozkład ciężaru dowodu i zasada domniemania niewinności w sprawie karnej z elementem wspólnotowym

przepisy: art. 8 rozporządzenia Rady (EWG) nr 3626/82 z dnia 3 grudnia 1982 r. w sprawie wprowadzenia w życie we Wspólnocie Konwencji o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem

hasła: Ciężar dowodu; Domniemanie niewinności; Pytanie prejudycjalne; Dowód zgodny z prawem pozyskania okazów gatunków dzikiej fauny i flory

Wyrok z dnia 16 lipca 2009 r. w sprawie *postępowanie karne przeciwko Tomaszowi Rubachowi*. Wyrok wydany w trybie prejudycjalnym, sprawa C-344/08

Tezy:

Przepis art. 8 ust. 5 rozporządzenia nr 338/97 należy interpretować w ten sposób, że w ramach postępowania karnego toczącego się przeciwko osobie oskarżonej o naruszenie tego przepisu wszelkie środki dowodowe, na które w tego rodzaju postępowaniach zezwala prawo procesowe danego państwa członkowskiego, są co do zasady dopuszczalne do celów orzekania w przedmiocie zgodności z prawem pozyskania okazów gatunków zwierząt wymienionych w załączniku B do tego rozporządzenia. W świetle zasady domniemania niewinności taka osoba może również skorzystać z wszystkich tych środków dowodowych w celu wykazania, że w posiadanie rzeczonych okazów weszła zgodnie z prawem, spełniając wymogi określone we wspomnianym przepisie.

Omówienie:

1. Stan faktyczny sprawy

T. Rubach nabył na giełdach terrarystycznych egzotyczne pająki z gatunku *Brachypelma Albopilosum*, które należą do gatunku zwierząt wymienionych w załączniku B do rozporządzenia nr 338/97. T. Rubach rozpoczął rozmnażanie tych pająków w niewoli i oferował je do sprzedaży za pośrednictwem aukcji Internet

w okresie od lutego do października 2006 r. W związku z tą działalnością przeciwko T. Rubachowi toczyło się postępowanie karne o 46 przestępstw z art. 128 ust. 2 pkt d) ustawy o ochronie przyrody.

Wyrokiem z dnia 26 października 2007 r. Sąd Rejonowy w Kościanie uniewinnił oskarżonego od zarzucanych mu czynów, uznając, że zachowanie oskarżonego nie realizowało znamion czynu zabronionego zarzucanego mu w akcie oskarżenia. Po rozpoznaniu apelacji prokuratora od tego wyroku, Sąd Okręgowy w Poznaniu uchylił w całości zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. SO stwierdził, że oskarżony może uwolnić się od odpowiedzialności karnej tylko przez dowiedzenie źródła pochodzenia tych zwierząt, przedkładając zaświadczenie o dokonaniu ich zgłoszenia do rejestru na podstawie art. 64 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody albo przedstawiając informacje pozwalające na odtworzenie źródła pochodzenia tych zwierząt i jednoznaczne ustalenie podmiotu bądź podmiotów wcześniej je posiadających lub prowadzących ich hodowlę.

Sąd Rejonowy w Kościanie ponownie rozpoznający sprawę po przekazaniu, związany zaleceniami sądu odwoławczego, zasięgnął informacji w Starostwie Powiatowym w Kościanie co do tego, czy oskarżony dokonał zgłoszenia pająków do rejestru. Organ ten odpowiedział, że oskarżony nie mógł zarejestrować okazów, ponieważ jako pajęczaki nie podlegały one rejestracji. Okoliczność ta została potwierdzona również przez rząd polski w toku procedury prejudycjalnej.

W rezultacie Sąd Rejonowy ustalił, że zgodnie ze stanowiskiem Sądu Okręgowego, oskarżony może uwolnić się od odpowiedzialności karnej albo przez wylegitymowanie się dokumentem, którego w myśl prawa krajowego nie musi uzyskać, albo dzięki posiadaniu szczegółowej wiedzy na temat pochodzenia danych zwierząt. W tych okolicznościach Sąd Rejonowy powziął wątpliwość co do wykładni rozporządzenia nr 338/97 w kontekście obowiązków dowodowych oskarżonego i postanowił zwrócić się do ETS z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„W jaki sposób w myśl prawa wspólnotowego posiadacz zwierząt wymienionych w załączniku B do rozporządzenia nr 338/97 (a niebędących płazami, gadami, ptakami ani ssakami) może udowodnić w rozumieniu art. 8 ust. 5 wspomnianego rozporządzenia i w świetle domniemania niewinności, że jego okazy zostały pozyskane [...] zgodnie z prawodawstwem obowiązującym w zakresie dzikiej fauny i flory [...]?”

2. Akty prawne mające zastosowanie w sprawie.

Prawo wspólnotowe

Artykuł 8 rozporządzenia nr 338/97 stanowi:

„Przepisy odnoszące się do kontroli działalności handlowej

1. Zakazane jest kupno, oferowanie kupna, pozyskiwanie do celów handlowych, wystawianie na widok publiczny do celów handlowych, wykorzystywanie dla zysku, sprzedaż, przechowywanie w celu sprzedaży, oferowanie do sprzedaży lub transportu w celu sprzedaży okazów gatunków wymienionych w załączniku A.

[...]

5. Zakazy określone w ust. 1 mają również zastosowanie do okazów gatunków wymienionych w załączniku B, z wyjątkiem przypadków, w których można udowodnić w sposób zadowalający właściwy organ danego państwa członkowskiego, że takie gatunki zostały pozyskane, a jeśli pochodzą spoza Wspólnoty, że zostały wprowadzone na ten obszar zgodnie z prawodawstwem obowiązującym w zakresie ochrony dzikiej fauny i flory.”

Artykuł 16 tego rozporządzenia stanowi:

„Sankcje

1. Państwa członkowskie podejmą stosowne środki zapewniające nałożenie sankcji, przynajmniej w przypadku następujących naruszeń niniejszego rozporządzenia:

- a) wprowadzenia do Wspólnoty lub wywozu albo powrotnego wywozu ze Wspólnoty okazów bez odpowiedniego zezwolenia lub świadectwa lub też na podstawie fałszywego, sfalszowanego lub nieważnego zezwolenia lub świadectwa lub dokumentu, w którym dokonano zmian bez upoważnienia organu wydającego;
- b) niespełnienia warunków określonych w zezwoleniu lub świadectwie wydanym zgodnie z niniejszym rozporządzeniem;

[...]

- j) kupna, oferowania kupna, pozyskiwania do celów handlowych, wystawiania na widok publiczny do celów handlowych, wykorzystywania dla zysku, sprzedaży, przechowywania w celu sprzeda-

ży, oferowania do sprzedaży lub transportu w celu sprzedaży okazów gatunków z naruszeniem art. 8;

[...]

2. Środki określone w ust. 1 odpowiadają charakterowi i powadze naruszenia oraz uwzględniają przepisy dotyczące zatrzymania oraz, gdy to stosowne, konfiskaty okazów.

[...]

Załącznik B do rozporządzenia nr 338/97 wymienia pająki z rodzaju *Brachypelma*.

Prawo krajowe

W sprawie znalazła zastosowanie ustawa z dnia 16 kwietnia 2006 r. o ochronie przyrody (Dz. U. nr 92, poz. 880, zwana dalej „ustawą o ochronie przyrody”), która przejmuje postanowienia CITES (Konwencji o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem) i rozporządzenia wspólnotowego w tej dziedzinie.

Art. 61 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody stanowi:

- „1. Przewożenie przez granicę państwa roślin i zwierząt należących do gatunków podlegających ograniczeniom na podstawie przepisów prawa Unii Europejskiej, a także ich rozpoznawalnych części i produktów pochodnych, wymaga uzyskania zezwolenia ministra właściwego do spraw środowiska, z zastrzeżeniem ust. 2”.

Art. 64 tej ustawy przewiduje:

- „1. Posiadacz zwierząt, o których mowa w art. 61 ust. 1, zaliczonych do płazów, gadów, ptaków lub ssaków, a także prowadzący ich hodowlę, jest obowiązany do pisemnego zgłoszenia ich do rejestru.
2. Obowiązek zgłoszenia do rejestru, o którym mowa w ust. 1, nie dotyczy:
 - 1) ogrodów zoologicznych;
 - 2) podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w zakresie handlu zwierzętami, o których mowa w art. 61 ust. 1;
 - 3) czasowego przetrzymywania zwierząt w celu leczenia i rehabilitacji.
3. Rejestr, o którym mowa w ust. 1, prowadzi starosta właściwy ze względu na miejsce przetrzymywania zwierząt lub prowadzenia ich hodowli.

[...]

5. Obowiązek zgłoszenia do rejestru lub wykreślenia z rejestru powstaje z dniem nabycia lub zbycia, wwozu do kraju lub wywozu za granicę państwa, wejścia w posiadanie zwierzęcia, jego utraty lub śmierci. Wniosek o dokonanie wpisu lub wykreślenia z rejestru powinien być złożony właściwemu staroście w terminie 14 dni od dnia powstania tego obowiązku.

[...]

8. Wpisanie do rejestru starosta potwierdza wydaniem zaświadczenia.
9. Podmioty, o których mowa w ust. 2 pkt 2, są obowiązane do posiadania i przekazania wraz ze sprzedawanym zwierzęciem oryginału lub kopii dokumentu, o którym mowa w ust. 4 pkt 11. Kopia ta powinna być, przez podmiot sprzedający zwierzę, zaopatrzona w numer nadawany według numeracji ciągłej, datę wystawienia, pieczęć i podpis osoby sprzedającej, informację o liczbie zwierząt, dla których została wystawiona, a jeżeli kopiowany dokument dotyczy więcej niż jednego gatunku, także o ich przynależności gatunkowej.

[...]”.

Art. 128 wspomnianej ustawy stanowi:

„Kto: [...]

- 2) narusza przepisy prawa Unii Europejskiej dotyczące ochrony gatunków dziko żyjących zwierząt i roślin w zakresie regulacji obrotu nimi poprzez:

[...]

- d) oferowanie zbycia lub nabycia, nabywanie lub pozyskiwanie, używanie lub wystawianie publicznie w celach zarobkowych, zbywanie, przetrzymywanie lub przewożenie w celu zbycia okazów określonych gatunków roślin lub zwierząt,

[...]

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5”.

3. Odpowiedź ETS na pytanie prejudycjalne

- „23 Jak wynika z ogółu rozważań zawartych w postanowieniu odsyłającym, sąd krajowy zmierza zasadniczo do ustalenia, po pierwsze, jakie środki dowodowe są, w świetle art. 8 ust. 5 rozporządzenia nr 338/97, dopuszczalne w postępowaniu karnym w sprawie czynów, których dopuszczono się w związku z okazami gatunków zwierząt takich jak te będące przedmiotem sprawy przed sądem krajowym, wymienionych w załączniku B do tego rozporządzenia, oraz po drugie, w jaki sposób dokonać słusznego rozłożenia ciężaru dowodu w zakresie ustalenia zgodnego z prawem pozyskania takich okazów.

[...]

- 25 Nie ulega wątpliwości, że rozporządzenie nr 338/97 nie zawiera ogólnego zakazu przywozu i sprzedaży gatunków innych niż te wymienione w załączniku A do tego rozporządzenia (wyrok z dnia 19 czerwca 2008 r. w sprawie C-219/07 *Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers i Andibel*, Zb.Orz. s. I-4475, pkt 18).
- 26 Trybunał orzekł już w przeszłości, że handlowe wykorzystanie okazów gatunków wymienionych w załączniku B do rozporządzenia nr 338/97 jest dozwolone pod warunkiem spełnienia przesłanek określonych w art. 8 ust. 5 tego rozporządzenia (wyrok z dnia 23 października 2001 r. w sprawie C-510/99 *Tridon*, Rec. s. I-7777, pkt 44). Przewidziany w art. 8 wspomnianego rozporządzenia zakaz sprzedaży nie ma bowiem zastosowania, jeżeli można udowodnić w sposób zadowalający właściwy organ danego państwa członkowskiego, że takie gatunki zostały pozyskane, a jeśli pochodzą spoza Wspólnoty – że zostały wprowadzone na ten obszar zgodnie z prawodawstwem obowiązującym w zakresie ochrony dzikiej fauny i flory.
- 27 W świetle tych przepisów trzeba zatem stwierdzić, że rozporządzenie nr 338/97 nie precyzuje środków dowodowych, jakich należy użyć w celu dowiedzenia zgodnego z prawem nabycia okazów gatunków wymienionych w załączniku B do tego rozporządzenia, zgodnie z wymogami określonymi w art. 8 ust. 5 wspomnianego rozporządzenia, zwłaszcza jeżeli okazy te zostały wyhodowane w niewoli na terytorium wspólnotowym. Kwestię ustalenia środków dowodowych, które pozwolą na dowiedzenie spełnienia wspomnianych wymogów, należy w związku z tym pozostawić właściwym organom państwa członkowskiego. Środki te obejmują zezwolenia lub świadectwa przewidziane wspomnianym rozporządzeniem, jak też wszelkie inne dokumenty, które zostaną uznane za stosowne przez właściwe organy krajowe.
- 28 W tym zakresie należy przypomnieć, że wobec braku wspólnotowego uregulowania pojęcia dowodu wszelkie środki dowodowe, na które w tego rodzaju postępowaniach zezwala prawo procesowe państw członkowskich, są co do zasady dopuszczalne. W konsekwencji w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu przed sądem krajowym to do organów krajowych należy ustalenie, na określonych w ich prawie krajowym zasadach znajdujących zastosowanie w zakresie przeprowadzenia dowodu, czy w konkretnym zawisłym przed nim postępowaniu oraz w świetle zaistniałych okoliczności należy uznać za dowiedzione, że wymogi określone w art. 8 ust. 5 rozporządzenia nr 338/97 zostały spełnione (zob. podobnie wyrok z dnia 23 marca 2000 r. w sprawach połączonych C-310/98 i C-406/98 *Met-Trans i Sagpol*, Rec. s. I-1797, pkt. 29, 30).
- 29 Na pytanie sądu krajowego należy zatem odpowiedzieć, że rozporządzenie nr 338/97 nie zawiera ograniczenia środków dowodowych, których użycie może być pomocne w ustaleniu zgodnego z prawem pozyskania okazów gatunków wymienionych w załączniku B do tego rozporządzenia, oraz że wszelkie środki dowodowe, na które w tego rodzaju postępowaniach zezwala prawo procesowe danego państwa członkowskiego, są co do zasady dopuszczalne do celów orzekania w przedmiocie zgodności z prawem pozyskania takich okazów.
- 30 Jeżeli chodzi następnie o rozłożenie ciężaru dowodu w zakresie ustalenia zgodnego z prawem pozyskania okazów gatunków zwierząt wymienionych w załączniku B do rozporządzenia nr 338/97 w świetle zasady domniemania niewinności, należy przypomnieć, że domniemanie niewinności, tak jak zostało ono określone w szczególności w art. 6 ust. 2 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r., stanowi część praw podstawowych, chronionych – zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału, dodatkowo po-

twierdzonym przez preambułę Jednolitego aktu europejskiego i art. 6 ust. 2 UE – we wspólnotowym porządku prawnym (zob. w szczególności wyroki z dnia 8 lipca 1999 r.: w sprawie C-199/92 P Hüls przeciwko Komisji, Rec. s. I-4287, pkt 149; w sprawie C-235/92 P Montecatini przeciwko Komisji, Rec. s. I-4539, pkt 175).

- 31 Domniemanie niewinności ma na celu zagwarantowanie każdej osobie, że nie będzie wskazana ani traktowana jako winna czynu zabronionego, zanim jej wina nie zostanie dowiedziona przed sądem (zob. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 28 października 2004 r. w sprawie Y.B. i in. przeciwko Turcji, sygn. 48173/99 i 48319/99, § 43).
- 32 Należy podkreślić, że wdrożenie systemu ochrony ustanowionego dla okazów gatunków wymienionych w załącznikach A i B do rozporządzenia nr 338/97 w żaden sposób nie wpływa na ogólny ciężący na oskarżycielu obowiązek dowiedzenia w ramach postępowania karnego, że oskarżony wykonywał do celów handlowych okazy gatunków wymienionych w załączniku B do rozporządzenia nr 338/97, chronionych zgodnie z obowiązującym prawodawstwem.
- 33 Niezależnie od wszystkiego oskarżonemu przysługuje prawo do obrony w postępowaniu karnym w drodze przedłożenia dowodu, w zgodzie z postanowieniami art. 8 ust. 5 rozporządzenia nr 338/97, że w posiadanie rzeczonych okazów wszedł on zgodnie z prawem, spełniając wymogi określone we wspomnianym przepisie, oraz prawo skorzystania w tym celu z wszelkich środków dowodowych, na które zezwala właściwe prawo procesowe.
- 34 W konsekwencji odpowiedź na przedłożone Trybunałowi pytanie winna brzmieć, iż art. 8 ust. 5 rozporządzenia nr 338/97 należy interpretować w ten sposób, że w ramach postępowania karnego toczącego się przeciwko osobie oskarżonej o naruszenie tego przepisu wszelkie środki dowodowe, na które w tego rodzaju postępowaniach zezwala prawo procesowe danego państwa członkowskiego, są co do zasady dopuszczalne do celów orzekania w przedmiocie zgodności z prawem pozyskania okazów gatunków zwierząt wymienionych w załączniku B do tego rozporządzenia. W świetle zasady domniemania niewinności taka osoba może również skorzystać z wszystkich tych środków dowodowych w celu wykazania, że w posiadanie rzeczonych okazów weszła zgodnie z prawem, spełniając wymogi określone we wspomnianym przepisie.”¹

¹ Streszczenie wyroku opracowane w oparciu o jego tekst dostępny na stronie internetowej ETS pod adresem: <http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=pl&newform=newform&alljur=alljur&jurcdj=jurcdj&jurtpi=jurtpi&jurftp=jurftp&alldocrec=alldocrec&docj=docj&docor=docor&docop=docop&docav=docav&docsom=docsom&docinf=docinf&alldocnorec=alldocnorec&docnoj=docnoj&docnoor=docnoor&radtypeord=on&typeord=ALL&docnodecision=docnodecision&allcommjo=allcommjo&affint=affint&affclose=affclose&numaff=&ddatefs=&mdatefs=&ydatefs=&ddatefe=&mdatefe=&ydatefe=&nomusuel=&domaine=&mots=Rubach&resmax=100&Submit=Szukaj>

Fragmenty ujęte w cudzysłów stanowią cytaty z polskiej wersji orzeczenia.

6. Przegląd książek i czasopism

(opr. Artur Kotowski, asystent w Izbie Karnej SN)

6.1. Przegląd książek

- L. Gardocki, Prawo karne (wyd. 15), Warszawa 2009
- M. Mozgawa (red.), Prawo karne materialne. Część ogólna, Warszawa 2009
- L. Morawski, Wstęp do prawoznawstwa, Toruń 2009,
- P. Ślęzak, Ochrona prawa do wizerunku, Katowice 2009
- S. Sulowski, M. Brzeziński, Bezpieczeństwo wewnętrzne państwa. Wybrane zagadnienia, Warszawa 2009
- I. Malinowska, Ochrona praw i wolności w Polsce, Warszawa 2009
- M. Barłowska, A. Budzyńska-Daca, P. Wilczek (red.), Retoryka, Warszawa 2009
- M. Czajka, A. Świątłowski, Prawo w diagramach. Kodeks postępowania karnego, Warszawa 2009
- L. Coser, Funkcje konfliktu społecznego, Kraków 2009
- L. K. Paprzycki (red.), Z. Rau (red.), Praktyczne elementy zwalczania przestępczości zorganizowanej i terroryzmu, Warszawa 2009
- K. Linowski, Warunkowe zwolnienie i jego korelaty socjopedagogiczne, Warszawa 2009
- W. Kotowski, B. Kurzępa, Dozór elektroniczny. Komentarz praktyczny, Warszawa 2009
- E. Plebanek, Materialne określenie przestępstwa, Warszawa 2009
- L. Wieczorek, Polityka sądów wobec nieletnich w Polsce w okresie transformacji ustrojowej, Katowice 2007
- D. Tarnowska, Różnice między dochodzeniem a śledztwem w polskim procesie karnym, Szczecin 2009
- K. Zeidler, M. Trzeciński, Wykład prawa dla archeologów, Warszawa 2009
- W. Jasiński, Bezstronność sądu i jej gwarancje w polskim procesie karnym, Warszawa 2009
- A. Gerecka-Żołyńska, Wpływ norm międzynarodowych na model współczesnego procesu karnego w Polsce, Warszawa 2009
- I. Wlazłowska, Profesora Seidlera poplątany żywot, Lublin 2009
- A. Przyborowska-Klimczak (red.), Profesorowie Wydziału Prawa i Administracji UMCS 1949-2009. Księga jubileuszowa z okazji sześćdziesięciolecia Wydziału Prawa i Administracji UMCS w Lublinie, Lublin 2009
- H. Groszyk (red.), M. Grochowski (red.), J. Kostrubiec (red.), Pro scienta et disciplina. Księga Jubileuszowa z okazji 50-lecia Studenckiego Koła Naukowego Prawników Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Warszawa 2009
- W. Kotowski, Kodeks wykroczeń. Komentarz, Warszawa 2009

- K. T. Boratyńska, A. Górski, A. Sakowicz, A. Ważny, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2009
- J. Warylewski, Prawo karne. Część ogólna, Warszawa 2009
- J. Skorupka (red.), Rzetelny proces karny. Księga jubileuszowa Profesor Zofii Świdy, Warszawa 2009
- B. Kunicka-Michalska, Zarys prawa karnego Hiszpanii, Warszawa 2009
- W. Jasiński, Bezstronność sądu i jej gwarancje w polskim procesie karnym, Warszawa 2009
- B. Kurzępa, Kodeks karny skarbowy z orzecznictwem, Toruń 2009
- M. Gabriel-Węglowski, Regulamin prokuratury. Komentarz, Warszawa 2009
- Regulamin urzędowania sądów powszechnych, organizacja i zakres działania sekretariatów sądowych, Lublin 2009
- R. Szałowski, Zarys ustroju sądów i trybunałów Rzeczypospolitej Polskiej, Łódź 2009
- T. Wardyński, M. Niziołek, Niezależność sądownictwa i zawodów prawniczych jako fundamenty państwa prawa. Wyzwania współczesności, Warszawa 2009

6.2. Przegląd czasopism

Państwo i Prawo 2009 Nr 9

- Agnieszka Bielska-Brodziak, Zygmunt Tobor, Zmiana w przepisach jako argument w dyskursie interpretacyjnym
- Wojciech Jasiński, Jawność zewnętrzna posiedzeń sądowych w polskim procesie karnym
- Kazimierz Orzechowski, Marian J. Ptak, Uchwała w sprawie pożądaných zmian w polityce karnej i penitencjarnej

Paragraf na drodze Nr 8/2009

- Wojciech Kotowski, Glosa do wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 26 marca 2008 r., sygn. VI SA/WA 85/08, w sprawie uznania pojazdów służących do przewozu krwi za pojazdy uprzywilejowane
- Andrzej Skowron, O nieracjonalnym ustawodawcy i nieskutecznym prawie
- Lech K. Paprzycki, Szczególna kombinacja wypadku w środowisku wodnym i powietrznym
- Adam Reza, Przyspieszenia, prędkości oraz opóźnienia hamowania współczesnych motocykli
- Wojciech Kotowski, Zatrzymanie i postój

Europejski Przegląd Sądowy 2009 nr 9

- Jan Barcz, Wybrane problemy związane z wyrokiem niemieckiego Federalnego Trybunału Konstytucyjnego z 30.06.2009 r. na temat zgodności Traktatu z Lizbony z Ustawą Zasadniczą RFN

Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny 2009 z. 3

- Janusz Kochanowski, *Contradictio in adiecto*, czyli na ile to, co jest oczywiste, wymaga zasadniczej wykładni prawa
- Piotr Józwiak, Prawnokarna ochrona czci a postulaty uchylenia bądź rewizji art. 212 Kodeksu karnego

Orzecznictwo Sądów Polskich 2009 nr 9

- Stanisław Hoc, Glosa do Wyroku Sądu Najwyższego – Izba Karna z dnia 5 listopada 2008 r., V KK 146/08; art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2005 r. Nr 196, poz. 1631 ze zm.)
- Janusz Konecki, Glosa do Wyroku Sądu Najwyższego – Izba Karna z dnia 5 listopada 2008 r., V KK 146/08; art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2005 r. Nr 196, poz. 1631 ze zm.)
- Zbigniew Mierzejewski, Glosa do Postanowienia Sądu Najwyższego – Izba Wojskowa z dnia 22 lipca 2008 r., WZ 48/08; art. 100 § 1, 2 i 6 k.p.k., art. 422 § 1 k.p.k.

Państwo i Prawo 2009 Nr 10

- Mikołaj Iwański, Nowa postać łapownictwa gospodarczego (po nowelizacji art. 296a § 1 k.k.)

Edukacja Prawnicza 2009 nr 10

- Andrzej Ważny, Zestrzelenie samolotu cywilnego typu renegade w ocenie TK1
- Andrzej Ważny, Zestrzelenie samolotu cywilnego typu renegade w ocenie TK1, część II
- Ewa Łętowska, Dlaczego i po co pisze się glosy, czyli dwanaście uwag dla debiutujących autorów komentarzy do orzeczeń sądowych
- Edward Nieznański, Negacja normy prawnej
- Lidia Staśkiewicz, Kazusy – właściwość sądu

Palestra 2009 nr 9/10

- Aneta Michalska-Warias, Prawnokarne znaczenie psychopatii

Prokuratura i Prawo 2009 nr 10

- Andrzej Stankowski, Propozycja unormowań Prokuratury w Konstytucji RP
- Radosław Krajewski, Przestępstwo nielegalnego organizowania adopcji
- Piotr Janas, Przestępstwo hackingu
- Katarzyna Łucarz, Anna Muszyńska, Realizacja prawnie chronionych interesów pokrzywdzonego a zasada szybkości postępowania
- Paweł Razowski, Przestępstwo w rozumieniu art. 240 § 1 pkt 2 ordynacji podatkowej

- Bolesław Kurzępa, Przestępstwa i wykroczenia z ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych
- Zofia Zawadzka, Formy udziału prokuratora w postępowaniu cywilnym
- Dariusz Świecki, Postępowanie apelacyjne we francuskim kodeksie postępowania karnego

Prokuratura i Prawo 2009 nr 11-12

- Dariusz Świecki, Wina w prawie karnym materialnym i procesowym
- Robert Kaczor, Rola sądu i prokuratora przy wymiarze kary
- Ryszard A. Stefański, Wnioskowy tryb ścigania przestępstwa średniego wypadku drogowego
- Antoni Bojańczyk, Tomasz Razowski, Konsekwencje procesowe przewinienia dyscyplinarnego będącego przestępstwem
- Krzysztof Karsznicki, Traktat Lizboński – nowa szansa na usprawnienie współpracy w obszarze wymiaru
- Zdzisław Muras, Uprawnienia procesowe pokrzywdzonego w ustawodawstwie romańskim